MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

YÜKSEKÖĞRETİM PERSONELİ
VE ÖĞRENCİLERİ HAKKINDA

SORUŞTURMA USULÜ VE RAPOR YAZMA TEKNİĞİ

Göksel Z. İSMAİLOĞLU

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

YÜKSEKÖĞRETİM PERSONELİ VE ÖĞRENCİLERİ HAKKINDA SORUŞTURMA USULÜ VE RAPOR YAZMA TEKNİĞİ

Göksel Z. İSMAİLOĞLU
İç Denetçi

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

Marmara Üniversitesi Yayınları: No. 857

Yükseköğretim Personeli ve Öğrencileri Hakkında Soruşturma Usulü ve Rapor Yazma Tekniği

Göksel Z. İSMAİLOĞLU
İç Denetçi

Her hakkı saklıdır © Marmara Üniversitesi Yayınevi, 2018
ISBN: 978-975-400- 415-1
Aralık, 2018

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
Göztepe Kampüsü, Kadıköy 34722 İstanbul
Tel: +90 216 348 43 79 Fax: +90 216 348 43 79
E-Posta: yayinevi@marmara.edu.tr

İsmailoğlu, Göksel Z.
Yükseköğretim personeli ve öğrencileri hakkında soruşturma usulü ve rapor yazma tekniği/Göksel Z. İsmailoğlu.__İstanbul : Marmara Üniversitesi, 2018.
234 s. ; 19 cm.__(Marmara Üniversitesi Yayınları ; No. 857)
978-975-400- 415-1
1. Universities and colleges -- Law and legislation -- Turkey 2. Üniversiteler ve yüksekokullar – Yasa ve yasama -- Türkiye 3. Educational law and legislation – Turkey 4. Eğitim hukuku ve mevzuatı -- Türkiye 5. College students -- Legal status, laws, etc. 6. Yüksekokul öğrencileri -- Hukuki durum, yasalar, vb. 7. Employee crimes – Turkey 8. Memur suçları – Türkiye 9.Turkey -- Officials and employees – Discipline 10. Türkiye -- Memurlar ve çalışanlar -- Disiplin
KKX3147
344.0793

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İç Denetim Birimi Başkanlığı

YÜKSEKÖĞRETİM PERSONELİ VE ÖĞRENCİLERİ HAKKINDA SORUŞTURMA USULÜ VE RAPOR YAZMA TEKNİĞİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

İstanbul

SUNUŞ

Üniversitemizin Çok Değerli Mensupları,

Ülkemizin önde gelen eğitim kurumlarından biri olan Üniversitemizde, hukuki güvenlik ilkesinin her zaman ve her yerde eksiksiz bir şekilde hayata geçirilebilmesi ve sürdürülebilmesi çok büyük önem arz etmektedir. Bu hukuki güvenlik ilkesinin yerine getirilmesi sırasında uyulması gereken usul ve esasların birden çok mevzuatta yer alması itibari ile bu mevzuatların tek elde toplanması, yapılacak işlemlerde usul ve esaslarda hatanın minimum seviyeye indirilmesi ve aynı zamanda kurumsal anlamda yapılacak işlemlerde yeknesaklığın sağlanması amacı ile temel bir kaynağa ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaca binaen İç Denetim Birimi Başkanlığımız tarafından "Yükseköğretim Personeli ve Öğrencileri Hakkında Soruşturma Usulü ve Rapor Yazma Tekniği" rehberi hazırlanmıştır.

Bu kapsamda, Yükseköğretim Kurumları idari ve akademik personeli ile öğrencilerinin disiplin ve soruşturma iş ve işlemlerinin bu rehberde yer alan temel usul ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu rehberin hazırlanmasında emeği geçen başta İç Denetim Birim Başkanlığı olmak üzere herkese teşekkür ediyorum.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Erol ÖZVAR

Rektör

ÖNSÖZ

Yükseköğretim Kurumları idari ve akademik personeli ile öğrencilerinin disiplin ve soruşturma işlemleri çeşitli mevzuatları içeren oldukça karmaşık bir yapı arz etmektedir. Bu gerçekten hareketle elinizdeki rehber, soruşturma ve disiplin işlemlerini sürdürmekle görevlendirilenlere bir yol haritası çizme amacı taşımaktadır. Konunun ortaya çıkışı, bahse konu sürece yönelik olarak gerçekleştirilen bir iç denetim faaliyetiyle olmuştur. İdarenin faaliyetine değer katma ana misyonundan hareket eden İç Denetim Başkanlığımız, denetim sonucunda konu hakkındaki boşluğu ve bunun ortaya koyacağı riskleri iç denetim metodolojisi ile üst yöneticiye arz etmiş ve verilen onay akabinde Soruşturma Usulü Ve Rapor Yazma Tekniği başlıklı rehber Üniversitemiz İç Denetçisi Göksel Zekeriya İSMAİLOĞLU tarafından hazırlanmıştır.

Yoğun bir emekle hazırlanan çalışmayla Üniversitemizde soruşturma ve disiplin işlemleri sürecini standart hale getirmek, konuyla ilgili hak mağduriyetlerini gidermek, bireysel ve kurumsal kayıpların önüne geçmek, sürekli ilerleme anlayışı çerçevesinde sonuçları öngörülebilir, şeffaf ve hesap verebilir yönetişim modelini sağlamlaştırmak ve başta üniversiteler olmak üzere diğer kamu idarelerine örnek olmak amaçlanmaktadır.

Rehberi hazırlayan Üniversitemiz İç Denetçisi Göksel Zekeriya İSMAİLOĞLU'na teşekkür eder, çalışmanın ilgililere faydalı olmasını dilerim.

Dr. Cem ÇETİN

İç Denetim Birimi Başkanı

İçindekiler

SUNUŞ 4
ÖNSÖZ 5
GİRİŞ 17
I. İYİ YAZI YAZMA ESASLARI 18
II. RAPOR NEDİR? 20
III. RAPOR HAZIRLANIRKEN KARŞILAŞILACAK SORUNLAR 21
IV. RAPOR YAZMADA AŞAMALAR 21
A – Verilerin Toplanması 21
B – Raporun Ana Hatlarının Hazırlanması 22
C – Raporun Taslak Halinde Yazılması 22
D – Rapor Taslağının İncelenmesi ve Geliştirilmesi 22
E – Rapora Son Biçiminin Verilmesi ve Raporun Yazılması 23
F – Raporun Kontrolü 24
V. RAPORDA KULLANILAN ÜSLUP 24
VI. RAPOR DÜZENİ 27
A – Giriş 27
B – İncelemenin Konusu 27
C – Yapılan İnceleme 28
D – Değerlendirme 28
E – Sonuç 30
VII. RAPORUN ŞEKLİ 31

A – Kapak Sayfası 31
B – Yazım Dili 31
C – Metin Biçimi 31
D – Başlıklar 32
E – Sayfa Numaralandırma 32
F – Tarih 33
G – Ekler 33
H – Dizi Pusulası 34
I – Atıfların Yapılması 34

VIII. YÜKSEKÖĞRETİM AKADEMİK VE İDARİ PERSONELİ TARAFINDAN İŞLENEN SUÇLARDA SORUŞTURMA USULLERİ VE RAPOR TÜRLERİ 35

A – Disiplin Soruşturması ve Disiplin Raporu 35
1 – Disiplin ve Disiplin Cezası Kavramları 35
a – Disiplin Kavramı 35
b – Disiplin Cezası Kavramı 36
2 – Mevzuatta Disiplin Suç ve Cezaları 38
a – Genel Hükümler 38
b – Disiplin İşlemlerinde Özel-Genel Kanun İlişkisi 39
3 – Disiplin Cezalarına İlişkin Genel Esaslar 43
a – Kanunu Bilmemek Mazeret Sayılmaz 44
b – Zaman Bakımından Lehte Olan Hükmün Uygulanması 44
c – Aynı Suçtan Dolayı Aynı Şahsa Birden Fazla Disiplin Cezası Verilememesi 45
d – Disiplin Cezalarında Ölçülülük İlkesi 46

e – Geçmişe Yürümezlik İlkesi 47
f – Zamanaşımı 47
g – Disiplin Cezasında Karar Süreleri ve Kararların Tebliği.....50
h – Disiplin Cezalarında Tekerrür 51
i – Disiplin Cezası Verilmesi Gereken Fiil ve Hallere Nitelik ve Ağırlıkları İtibarıyla Benzer Eylemler 57
j – Cezada İndirim.....59
k – Disiplin Cezalarında Tecil 61
l – Disiplin Cezalarının Özlük Dosyasından Silinmesi 61
m – Disiplin Cezalarında Af 62
n – Şikâyetten Vazgeçme.....63
o – Görevden Ayrılanlar Hakkında Yapılacak Disiplin İşlemi 63
p – Disiplin Cezalarının Geri Alınamaması.....63
r – Disiplin Soruşturması ile Ceza Kovuşturmasının Bir Arada Yürütülmesi 64
s – Disiplin Soruşturmasının Gizliliği.....66
4 – Soruşturma Yapılması 67
a – Soruşturmaya Başlama.....67
b – Disiplin Soruşturması Onay ve Görev Emirleri 69
c – Soruşturmanın Yürütülmesi.....71
d – Soruşturmacının Niteliği.....71
e – Soruşturmacının Yetkileri 73
f – Disiplin Soruşturmasında Savunma Alınması 73
g – Şikâyetçi ve Tanık İfadesinin Alınması.....76
5 – Disiplin Soruşturması Raporunun Düzenlenmesi 77

a – Raporun Kapağı....79
b – Dizi Pusulası....79
c – Başlangıç....80
d – Muhbir ve Müşteki....80
e – İddia....80
f – Hakkında Soruşturma Yapılanlar....80
g – Soruşturma Konusu....80
h – İfadeler....81
i – Hakkında Soruşturma Yapılanların İfadeleri....81
j – İnceleme....82
k – Tahlil....83
l – Sonuç....84
6 – Disiplin Soruşturması Sonunda Yapılacak İşler....85
a – Genel olarak....85
b – Disiplin Cezasının Verilmesi....86
c – Disiplin Kurullarının Teşekkülü....89
d – Disiplin Kurulları Görüşme Usulü....90
7 – Soruşturma Nedeniyle Görevden Uzaklaştırma....91
8 – Kararların Yazılması ve İlgiliye Tebliği....93
9 – Disiplin Cezasına İtiraz....93
a – İtirazın Yapılacağı Merci....94
b – İtiraz Süresi....94
c – İtiraz Üzerine Yapılacak İşlem....94
d – İdari Yargı Yoluna Başvurma....95

10 – Disiplin Cezasının Uygulanması....97
11 – Sonuç ve Genel Bir Değerlendirme....97
B – Ceza Soruşturması ve Soruşturma Raporu....98
1 – Soruşturma Kavramı....98
2 – Soruşturmaya İlişkin Genel Esaslar....100
a – Suçun Görev Sebebiyle İşlenilmiş Olması....100
b – Disiplin Hükümlerinin Saklı Olması Hali....101
c – Lehe Olan Hükmün Uygulanması....102
d – Suçun Unsurlarının İrdelenmesi....103
3 – Soruşturma....105
a – Soruşturma Konusunun Öğrenilmesi ve İşleme Konulmayacak İddialar....105
b – İlk Soruşturmanın Yapılması....106
c – Soruşturmacıların Nitelikleri....108
4 – Soruşturma Yapmakla Görevlendirilenlerin Yetki ve Sorumlulukları....108
a – Bakanlık Müfettişleri ile Kendilerini Görevlendiren Mercilerin Yetkileri....109
b – 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki Yetkiler....111
b.1 – Yeminli Zabıt Kâtibi Görevlendirme....111
b.2 – Muhbir ve Müştekinin Dinlenmesi....113
b.3 – Tanık Dinlenmesi....113
b.4 – Hakkında Soruşturma Yapılan Kamu Görevlisinin (Şüphelinin) Dinlenmesi....117
b.5 – Bilirkişi Atamak....122

b.6 – Keşif Yapılması 122
b.7 – Arama Yapmak 123
b.8 – Eşya veya Kazancın Muhafaza Altına Alınması ve Bunlara El Konulması 125
b.9 – Hakkında Soruşturma Yapılan Kamu Görevlisinin (Şüphelinin) Tutuklanmasını ve Yurt Dışına Çıkış Yasağı Konmasını İsteme 126
b.10 – Her Türlü Bilgi ve Belgeyi Görevlilerden Almak....127
b.11 – İstiktap (Karşılaştırma) Yaptırmak....128
5 – Sonuç ve Genel Bir Değerlendirme 129
6 – Soruşturma Raporunun Düzenlenmesi 130
a – Raporun Kapağı....133
b – Dizi Pusulası 133
c – Başlangıç 134
d – Muhbir ve Müşteki....134
e – İddia 134
f – Öğrenme Tarihi 134
g – Olay Yeri ve Tarihi 135
h – Hakkında Soruşturma Yapılanlar 135
i – İnceleme Konusu....135
j – Hakkında Soruşturma Yapılanların İfadeleri 135
k – Müşteki ve Tanık İfade Özetleri....137
l – İnceleme ve Tahlil 137
m – Sonuç....138
7 – Son Soruşturma 139

a – Kararı Görüşen Kurullar....139
b – Kurulların Toplanma ve Karar Şekli....140
c – Soruşturma Sonucu Verilen Karara İtiraz....141
8 – Yetkili Kurullarca Verilecek Kararlar....141
a – Lüzum-u Muhakeme Kararı....141
b – Men-i Muhakeme Kararı....143
c – Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı....143
d – Karar Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Karar....144
e – Dosyanın Geri Çevrilmesi Kararı....145
9 – 2547 sayılı Kanun'a Göre Soruşturulmayan Suçlar....146
a – Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Bildirim Yükümlülüğü....147
b – İcra ve İflas Kanunu'na Göre Tebliğ ve Emirleri Yerine Getirme Yükümlülüğü....148
c – 2547 sayılı Kanun'un 53/c-7 Maddesinde Sayılan Suçlar....149
d – Ağır Cezayı Gerektiren Suçüstü Hali....149
e – Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar....149
f – Sıkıyönetim Kanunu Kapsamındaki Suçlar....149
g – Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamındaki Suçlar....150
10 – Ceza Soruşturmasına İlişkin Örnek Danıştay Kararları....150
C – Diğer Raporlar....151
1 – İnceleme Raporu....151
2 – Araştırma Raporu....152
3 – Teftiş Raporu....152
4 – Soruşturma Raporu....152

IX. YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN İŞLENEN DİSİPLİN SUÇLARINI SORUŞTURMA USULLERİ VE RAPOR TÜRLERİ 153

A – Disiplin Soruşturması ve Disiplin Raporu 153

1 – Mevzuatta Disiplin Suç ve Cezaları 153

2 – Disiplin Cezalarına İlişkin Genel Esaslar 154

a – Kanunu Bilmemek Mazeret Sayılmaz 155

b – Lehte Olan Hükmün Uygulanması İlkesi 155

c – Aynı Fiilden Dolayı Birden Fazla Ceza Verilememesi 155

d – Ölçülülük İlkesi 156

e – Geçmişe Yürümezlik İlkesi 157

f – Kıyas Yasağı 157

g – Geri Alma Yasağı 159

h – Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi 160

i – Aleyhe Düzeltme Yasağı 160

j – Cezada İndirim 161

k – Disiplin Cezalarında Tekerrür 163

l – Disiplin Cezalarında Tecil 165

m – Disiplin Soruşturması ile Ceza Kovuşturmasının Bir Arada Yürütülmesi 165

n – Disiplin Soruşturmasının Gizliliği 167

o – Öğrencilikten Ayrılanlar Hakkında Yapılacak Disiplin İşlemi 168

p – Disiplin Cezalarının Özlük Dosyasından Silinmesi 168

r – Zamanaşımı 169

4 – Soruşturma Yapılması 170

a – Soruşturmaya Başlama 170
b – Disiplin Soruşturması Onay ve Görev Emirleri 172
c – Soruşturmanın Yürütülmesi 174
d – Soruşturmacının Niteliği 174
e – Soruşturmacının Yetkileri 175
f – Disiplin Soruşturmasında Savunma Alınması 176
g – Şikâyetçi ve Tanığın İfadesinin Alınması 178
5 – Disiplin Soruşturması Raporunun Düzenlenmesi 180
a – Raporun Kapağı 181
b – Dizi Pusulası 182
c – Başlangıç 182
d – Muhbir ve Müşteki 182
e – İddia 182
f – Hakkında Soruşturma Yapılanlar 182
g – Soruşturma Konusu 183
h – İfadeler 183
i – Hakkında Soruşturma Yapılanların İfadeleri 183
j – İnceleme 184
k – Tahlil 185
l – Sonuç 186
6 – Disiplin Soruşturması Sonunda Yapılacak İşler 186
a – Genel olarak 186
b – Disiplin Cezasının Verilmesi 188
c – Disiplin Kurullarının Teşekkülü 190

d – Disiplin Kurulları Görüşme Usulü 190
7 – Kararların Yazılması ve İlgiliye Tebliği 191
8 – Disiplin Cezasına İtiraz 193
a – İtirazın Yapılacağı Merci 193
b – İtiraz Süresi 194
c – İtiraz Üzerine Yapılacak İşlem 194
d – İdari Yargı Yoluna Başvurma 195
9 – Disiplin Cezasının Uygulanması 196
10 – Disiplin Soruşturmasına İlişkin Örnek Danıştay Kararları 197
11 – Sonuç ve Genel Bir Değerlendirme 198
KAYNAKÇA 199
EKLER 201
İFADE TUTANAĞI 204
YEMİNLİ ZABIT KÂTİBİ ATAMA VE YEMİN TUTANAĞI 205
İFADE TUTANAĞI 207
İFADE TUTANAĞI 208
DİZİ PUSULASI 210
YEMİN TUTANAĞI 214
ARAMA TUTANAĞI 216
TALEP YAZISI 218
SORUŞTURMA RAPORU 221
DİZİN 225

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

Giriş

İletişim insanoğlunun dünya üzerinde var olmasıyla başlayan ve onunla birlikte gelişen bir kavramdır. İnsanların duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını birbirlerine aktarmak için kullandıkları sesler zamanla sistematik bir yapıya kavuşarak konuşma dilini oluşturmuştur. Ne var ki bir konuşmanın yapıldığı anda kalması ve daha sonraya aktarılmasının mümkün olmaması yeni arayışların doğmasına yol açmıştır. Türkçeye de söz uçar yazı kalır deyimiyle yerleşen bu ihtiyaç insanoğlunun en büyük buluşlarından birine giden yolu açmıştır. MÖ 3200 yıllarında Sümerler tarafından ilk kez bulunduğu kabul edilen yazı Mısırlılar, Çinliler ve Finikeliler gibi toplumların büyük katkılarıyla insanlığın ortak bir eseri olarak şekillenip gelişti. Günümüzde de yazının gelişimini devam ettirdiğini gözlemleyebiliriz. Bilgisayarın ve internetin hayatın vazgeçilmez bir parçası olması bilgisayar terminolojisindeki işaretlerin ve kelimelerin yazdığımız yazılarda kendisine yer bulmasını sağlamıştır.

Günümüze ulaşan tarihi yazılı kaynaklar yazının ilk defa askeri, dini ve toplumsal olayların kayıt altına alınması amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Mektup, makale, edebi eserler, akademik çalışmalar ve sayısız alanda kullanılan yazı kamu idaresinin de vazgeçilmez iletişim aracıdır. Kamu kurum ve kuruluşlarının resmi yazışmalarının kâğıt kullanarak yazılı yapılması kuralı yazılı iletişimin vazgeçilmez önemini vurgulamaktadır. Elbette kamu kurum ve kuruluşları söz konusu olunca yazının en önemli kullanım alanlarından biri de raporlardır.

Raporu yazanla onu okuyan arasındaki elçi vazifesi gören yazı kendisine verilen görevi başarıyla yerine getirdiği ölçüde işini yapmış sayılacaktır. İyi bir rapor, daha açık bir deyişle etkili haberleşme sağlayan bir rapor kuşkusuz iyi yazı yazma esaslarına dayanır. Bir raporun iyi bir rapor olabilmesi için gerek biçim gerek üslup gerekse kapsamının iyi belirlenmesi gerekir. Bu nedenle çalışmamızda iyi yazı yazma esasları ve bir raporun yazılmasında izlenecek aşamalar ile biçim ve kapsama ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

I. İyi Yazı Yazma Esasları

Rapor dili olarak yazı edebi yönden değil, raporu okuyan tarafından daha kolay, süratli ve etkili bir anlatım sağlaması açısından önemlidir. Raporun yazılması aşamasında onu yazan sıkıntı çekmez ise bu sıkıntıyı okuyanın çekeceği ve uğraşılmadan yazılan yazıların güç anlaşılacağı unutulmamalıdır. Bugün çağdaş yönetimde haberleşme çok önemli bir fonksiyon olarak kabul edilmektedir. Haberleşmenin sağlanması yazıların okunup anlaşılması, yazanla okuyan arasında aynı anlamda kabul edilebilmesi, bazı esasların göz önünde bulundurulması ile mümkündür. Bunlar dikkatli bir düşünce, sağduyu, gereksinme ve tecrübeden doğan sonuçlardır. Önemli bir gerçek şudur ki bir konu daima okuyucunun kriterleri göz önünde tutularak işlenmelidir. Hiçbir zaman okuyucunun bir yazıyı anlamak için göstereceği çaba ve harcayacağı süre göz ardı edilmemelidir.

Resmi yazılar genellikle ağır, sıkıcı ya da tenkitçi bir üslup taşırlar. Yazılarda günlük konuşma dili yerine uzun ve karmaşık cümleler tercih edilir. Daha önce izlenen yolları takip etmek yazılarda tutuculuk getirir. Tarafsız kalma gayesiyle bazı hallerde anlaşılmaz bir ifade kullanmak daha kolay ve emniyetli bir yol olarak görülür. Bazı konuların

iyi anlaşılmayacağı endişesi aşırı ayrıntıya girmeye iter. Bu engelleri ortadan kaldırmak için yazı kendinden emin ve cesur şekilde yazılmalıdır. Yapılan işin karşı tarafı memnun edeceği düşüncesi yazıyı soğuk ve resmi bir üsluptan kurtarır. Gelişmenin temeli değişmedir. Eski alışkanlıkları sorgulayarak değişime kapı açmak gerekir. Yazıda uzun cümlelere yer verilse de temelde cümleler kısa tutulmalıdır. Karmaşık cümlelerden kaçınıp mümkün olduğunca sade ifadeler kullanılmalıdır. Gereksiz kelimeler yazıyı zayıflatır ve ona bir şey katmaz. Okuyucuyu da sıkan bu tür kelimelerden kaçınmalıdır. Zengin bir kelime haznesiyle yazmak üslubu güzelleştireceği gibi ifadeyi de sağlamlaştırır. Yazıda ben, sen gibi kişisel ifadeler yerine genel ifadeler tercih edilmelidir. Yazıda amaç derin bir tesir elde etmek değil maksadı sağlamaktır. Bunun için konuşma dilinde, açık ifadelerle, monotonluğa kaçmadan yazılmalıdır.

Yazıları iyi ve kötü yazılar olarak iki kategoriye ayırmak mümkündür. İyi bir yazının özellikleri şöyle özetlenebilir:

Yazı tamam olmalıdır. Yani yazı amacına erişmek için gerekli bütün bilgileri kapsamalı, okuyanın aklına gelebilecek her çeşit soruyu cevaplandırmalıdır. Bunun için bir fikri kapsayan bir paragraf kim, ne, ne zaman, nerede, niçin, nasıl sorularına cevap verebilmelidir. Cümle, bir fikir ya da düşünce biçimidir, bu nedenle cümlelerin bu esasa göre düzenlenmesine özel bir dikkat sarf edilmelidir.

Yazının bitiminde fikirlerin tam olarak belirip belirmediği kontrol edilmelidir. Bu kontrolü yazar kendisini o yazıyı okuyacakların yerine koyarak yapabileceği gibi, olanak olan hallerde güvenilen bir kişiden yazıyı okuyup, samimi olarak eleştirmesini istemek yolu ile de gerçekleştirebilir.

Genellikle yazıların uzun yazıldığı bir gerçektir. Raporlardan gereksiz kısımların çıkartılması suretiyle

yazının daha kısa fakat daha etkin hale getirilmesi mümkündür. Ancak unutulmamalıdır ki bir fikri ya da konuyu kısa yazarak aktarmak uzun yazarak anlatmaktan çok güçtür. Bu nedenle zengin bir kelime haznesine sahip olmadan etkili rapor yazmak çok zordur.

Yazı, okuyan tarafından rahatlıkla anlaşılacak ve tereddüde yer bırakmayacak biçimde yazılmalıdır. Ayrıca okuyucu yazıyı mümkün olduğu kadar çabuk ve kolay anlayabilmelidir. Raporu yazan düşünceler kendisinin olduğu ve ne söylemek istediğini çok iyi bildiği için yazının okuyan tarafından da kolayca anlaşılabileceğini zannetmek gibi bir hataya düşmemelidir. Okuyucuda oluşabilecek tereddüdü engellemek için yazıda sade ve herkesçe bilinen kelimeler seçilmeli, doğru kelimeler kullanılmalı, gramer ve noktalama kurallarına dikkat edilmelidir. Güncel ve herkes tarafından anlaşılabilir bir dil kullanılmalıdır.

Olayı ya da düşünceyi yanlış aksettiren bir cümle güçlüklere neden olabilir. Bundan ötürü verilen bilgiler olay veya düşünceye tamamen uymalı, onları canlandırmalı ve okuyucuya aynen yansıtılmalıdır. [1]

II. Rapor Nedir?

İncelenmek istenen bir sorun; doğru, kesin, güvenilir bilgi gerektiren bir iş hakkında, onu soruşturmakla görevlendirilen kişinin yaptığı "araştırma, inceleme" sonucunda belli kurallara göre yazdığı yazı, rapor türüne girer.

Raporun yetkili makam tarafından görevlendirilen bir veya birkaç kişi tarafından yazılması esas olmakla birlikte mevzuatın verdiği yetkiye dayanarak yetkili makamdan izin almaksızın da karşılaşılan bir durumla ilgili rapor yazılabilir.

1 A. Fikret Ar, Dosyalama-Arşiv Resmi Yazışma Rapor Yazma Teknikleri, TODAİ, Ankara, 1989.

III. Rapor Hazırlanırken Karşılaşılacak Sorunlar

Bir konuda rapor hazırlayan kişinin ne tür bir rapor istendiğini net olarak bilmesi gerekir. Örneğin, araştırılması istenen konuda sadece bilgi mi isteniyor, konuyla ilgili görüş ve önerilere raporun sonucunda yer verilmeli mi, hangi dönemleri kapsayan bir inceleme yapılacak, ayrıntılar ne olmalı gibi soruların cevapları açık olarak bilinmelidir.

Rapor hazırlamak için yeterli zaman olmaması çoğunlukla idareden kaynaklanan bir sorun olmakla birlikte mevzuattan kaynaklanan sebeplerle de süre sıkıntısı yaşanabilir. Bu durum raporu hazırlayacak olan kişi için büyük sorun teşkil eder.

İyi bir rapor yazmak doğru ve yeterli veri toplamakla mümkün olur. Raporu yazan konuyla ilgili tüm kaynakları toplamak zorundadır. Konuyla ilgili daha önceki yazılar ve raporlar, bilgisayar kayıtları, yerinde yapılacak görüşmeler ve alınan ifadelerin derlenip toparlanması ve planlı bir şekilde rapora geçirilmesi gerekir. [2]

IV. Rapor Yazmada Aşamalar

Rapor yazmayı şu aşamalarda ele almak ve açıklamak mümkündür.

A- Verilerin Toplanması

Bir rapora başlamadan önce zor olanın eldeki verileri ve değerlendirmeleri kâğıda aktarmak olduğu düşünülse de rapor konusuyla ilgili araştırmalar ve fikirsel hazırlıklar da raporu yazmak kadar zor ve önemlidir. Yeterli hazırlık

2 Gülbin Göral, İş Mektubu ve Rapor Yazma Teknikleri, Der Yayınları, İstanbul, 1998.

yapmadan yazmaya başlamak bir noktada tıkanmaya sebep olur ki bu da araştırma yapmak için durmaya ve motivasyon kaybına neden olur.

Verilerin toparlanması aşamasında raporun ne amaçla yazıldığı göz önüne alınarak konuyla ilgili tüm verilerin toplanması gerekir. Raporu yazan yazının ne derece ayrıntılı olacağına karar vermek durumundadır. Konuyla ilgili fotoğraf, makbuz, tutanak gibi yardımcı malzemeler raporu yazarken dikkate almak ve rapora eklemek üzere belirlenir.

B- Raporun Ana Hatlarının Hazırlanması

Bir rapora başlamadan önce yazılacak konu ile ilgili olarak bütün veriler toplanmış olmalıdır. Daha sonra bunlardan hangilerinin raporun yazılış amacı bakımından gerekli, önemli ve yazılmaya değer olduğuna karar verilmelidir. Raporun ana hatları hazırlanırken bölüm başlıkları saptanarak topladığımız verilerin raporun hangi bölümüne yazılıp değerlendirileceği belirlenmelidir.

C- Raporun Taslak Halinde Yazılması

Bu aşamada raporun ilk taslak hali yazılır. Rapordaki ifadeler daha sonraki aşamalarda daha uygun ve etkin bir hale getirilebilir. Önemli fikirler yazılırken bunları destekleyen fikirlerle rapor kuvvetlendirilebilir. Ancak gereksiz bilgileri rapora koymaktan kesinlikle kaçınmak gerekir.

D- Rapor Taslağının İncelenmesi ve Geliştirilmesi

Bu konuda sonuca ulaşabilmek için taslak biçiminde hazırlanan rapordaki verilerin, rapor düzeninin ve cümle kuruluşlarının gözden geçirilmesi gerekir. İfadelerin kuvvetlendirilmesi, kesin ve açıklayıcı cümleler kullanılması raporun vurgusunu artırır. Monoton yazmak yerine yazı stilinin arada değiştirilmesi okuyucunun rapora ilgisini

artırır. Bu nedenle yazıda üsluba önem verilmelidir. Üslup ne yazılacağı ile değil, bir yazının nasıl yazılacağı ile ilgilidir. Yazı konuşulduğu gibi yazılmalıdır. Aynı kelimelerin sık tekrarından kaçınılmalıdır. Gerekirse aynı anlama gelen farklı kelimeler kullanılmalıdır. Yazının etkili olması amacıyla aşırı derecede teknik, hukuki, tıbbi vb. terimler kullanmanın okuyucunun anlamasını güçleştireceği ve beklenen faydayı sağlamayacağı unutulmamalıdır. Ayrıca yasa, tüzük, yönetmelik maddelerine atıflar yapılmayarak bunun yerine açıkça o maddelerin içeriği kullanılmalıdır. Soyut kelime ve kavram yerine somutlarının kullanılmasına önem verilmelidir. Bölümden bölüme, paragraftan paragrafa ve fikirden fikre geçerken araya bir geçiş paragrafı koymak, sonuç olarak, buna dayanarak vb. geçiş cümlelerine yer vermek okuyanın bölümler arasında bağlantı kurmasını kolaylaştırır. Üslupla ilgili olarak yazılarda gramer ve noktalama hatası yapılmaması gerektiğine önemle işaret etmekte yarar vardır. Bunun için yazıda Türk Dil Kurumu yayını olan İmla Kılavuzunun esasları daima göz önünde tutulmalıdır.

E- Rapora Son Biçiminin Verilmesi ve Raporun Yazılması

Rapora son biçimini verip yazmaya başlamadan, araya bir zaman payı koymakta fayda vardır. Arada geçecek bu birkaç gün ya da hafta raporu yazana o güne kadar topladığı verilerden, edindiği fikirlerden uzaklaşma ve rapor hazırlama atmosferinden sıyrılarak rapora yeniden taze bir görüş ve yabancı bir gözle bakma şansı kazandırır. Böyle dışarıdan bir bakış raporun düzeltilmesi, düzenlenmesi ve geliştirilmesinde büyük avantaj sağlar. Daha sonra rapor baştan sona kadar sistemli bir şekilde yazılır.

F- Raporun Kontrolü

Bir raporun yazılması tamamlandıktan sonra fazla uzun, soğuk ve anlaşılması güç bir yazı ortaya çıkmadığından emin olunmalıdır. Bunun için de biten yazı bütünü ile:

- Düzen (bölümler, kısımlar, paragraflar, madde ve fıkraların harflenmesi ve numaralanması) yönünden,
- Kapsam bakımından gözden geçirilmeli ve gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

V. Raporda Kullanılan Üslup

Dil, düşünceleri anlatan en etkili araçtır; üslup ise onu nasıl kullandığımızla ilgilidir. Üslup ne yazılacağını değil bir yazının nasıl yazılacağını belirler. Raporda tarafsız bir üslup kullanılması gerekir. Yazının konuşma diline uygun ve akıcı yazılması gerekir. Aynı kelimeleri arka arkaya kullanarak monoton bir şekilde yazmaktansa aynı anlama gelen farklı kelimeler kullanılmalıdır. İyi bir üslupla yazılan yazılarda cümleler edilgen değil, etgen çatıda kurulmalıdır. Örneğin: zannedilmektedir yerine zannediyoruz gibi bir ifade daha açık ve anlaşılır olacaktır. Raporda hukuki ve teknik terimler kullanılmadır. Üslupla ilgili olarak, yazılarda gramer ve noktalama hatası yapılmaması gerektiğine önemle işaret etmekte yarar vardır.

Suçu kanıtlanıp sabit olmadan kimsenin suçlu ilan edilemeyeceği prensibi uyarınca raporda sanık, suçlu, … suçunu işleyen veya benzer kesin hüküm belirten kavram ve ifadelerin kullanılmaması, bu tür ifadeler yerine görevin nev'ine göre; şikâyet edilen(ler), hakkında araştırma/inceleme/soruşturma yapılan(lar), … suçu işlediği iddia edilen(ler) ya da benzer ifade tarzının kullanılması gerekir.

Kesin hüküm ya da yargı ifade eden kelime ve cümlelerden kaçınılmalıdır. Değerlendirme ön yargılardan

arınmış olarak yapılmalıdır. Yargılayıcı, itham edici, hakaretamiz ifadelerde bulunulmamalıdır. Masumiyet karinesine riayet edilmelidir.

Kullanılan üslubun hukuka uygun olması gerektiği yargı kararlarına da konu olmuştur. Yargıtay 4'üncü Ceza Dairesi'nin 12/12/1978 tarihli ve E.1978/3302, K.1978/13995 sayılı kararında "… Devlet idaresinin muhtelif kademelerinde hiçbir ayrım yapılmaksızın gelenekten gelen resmi bir yazışma adabının yerleşmiş bulunduğu kuşkusuzdur. Eskiden beri uyula geldiği için bir yasa hükmü gibi sağlamlaşan bu yazışma usulü ve kurallarına özellikle resmi yazışmalarda da büyük bir titizlikle uyulması gerekir. Kaldı ki, bu titizliğin genel ahlak kuralları ile adab-ı muaşeret yönünden de özellikle gösterilmesi gerekir.

Bir toplumu oluşturan bireylerin her birinin, içinde yaşadığı toplumda ve ilişkiler kurduğu çevrelerde kişisel onuru, şerefi ve saygınlığı mevcuttur. Kişiyi küçük düşürmek, yanlış tanıtmak, gülünç ya da zor duruma sokmak, kişiye düşmanca bir ortam hazırlamak amacıyla vaki davranışlar manevi davranışları nasıl zedelerse, bir olayın aktarılması ya da bir olay veya kişinin eleştirilmesi de çoğu kez şeref ve saygınlığına, onura müdahale niteliğinde olabilir.

Bu yazı nitelikçe, yerine getirilmesi gereken bir görev anlayışının çok ötesinde, gerçek amacı kasten aşar nitelikte, her okuyanın zihninde kuşku uyandıracak bir yorum ve izah tarzına tabi tutulmaya müsait yersiz ve ağır ithamları kapsamaktadır. Velev ki gerçek olsa bile, davacının böyle bir davranışının daha genel nitelikte bir yazı ile … bildirilmesi gerekirken ve bu mümkün iken aksine davranışı tercih etmek, belli bir amaçla hareket edildiğinin en belirgin kanıtıdır. Davalının davacı hakkındaki … olduğu iddiasının, değer yargısının haksız ve ölçüsüz

olduğu, sağlıksız görünüme büründüğü, yersiz abartma ve hatta itham biçiminde aksettirildiği ve bu cihetle hukuka aykırı olduğu …" denilmektedir.

Yargıtay bir başka kararında da kullanılan hatalı üslubun yargılamanın ilke ve kurallarına aykırılık teşkil edeceğini vurgulamıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 24.10.2001 tarihli ve E.2001/4-1016, K.2001/757 sayılı kararında: "Somut olayda, davacının açtığı bir davanın yargılamasını yapan ve hüküm kuran davalı yargıç, o davadaki davalıların davacı için iddia edilen sözleri söylediği yanların kabulündedir. Davalı yargıç, karar yerinde bu sözleri aynen yazmış ve söylendiğini de kabul ettikten sonra, söylenenlerin gerçekliği konusunda hiçbir kanıt ve emareye dayanmadan, bu sözleri "haklı olarak söylemiştir" ve devamla da "bir gerçeği ortaya koymuştur" gibi, yargılamanın üslup ve usulüne uygun olmayan değerlendirmeler yapmıştır. Bu konuda, hiçbir kanıt bulunmadığına göre varılan bu sonuç ve yapılan bu nitelendirme, yargıcın duygularını, hukuk kurallarının önüne çıkardığı, kararında vardığı sonuç doğru da olsa yansızlığı konusunda kuşku uyandıracak içerikte tespitlerde bulunduğu sonucuna varılmalıdır. Hâlbuki yargıç, kişisel düşüncelerine, kendine özgü değer hükümlerine dayanarak hüküm kuramaz. Yargıç hüküm kurarken, eylemle ve bu eyleme uygulanacak normlarla bağlıdır. Yargıç, iddiayı savunmayı ve yanların dayandığı kanıtları birlikte değerlendirip, tartıştıktan sonra konuyu gerekçelendirip uygun sonuca varmalıdır. Yoksa somut olayda olduğu gibi, adeta davacı için söylenen sözlerin yerinde ve doğru olduğu biçimde varılan ve ifade edilen sonuç, bir yargılama kararı ile davacının kişilik değerlerine saldırı oluşturduğu gibi bu saldırının yargı kararı ile meydana gelmesi de, bizatihi yargılamanın ilke ve kurallarına aykırılık oluşturur" denilmektedir. [3]

3 http://www.ibb.gov.tr/sites/teftiskurulu/seminerler/Documents/Rapor Türleri ve Raporlardaki Ortak Özellikler.

VI. Rapor Düzeni

Rapor gelişigüzel yazılan bir metin değildir. Düzensiz ve sistemsiz bir şekilde aktarılan bilgiler ne denli önemli olursa olsun okuyucunun beklentisinin altında kalır. Elde edilen bilgiler, ancak doğru şekil ve üslupla sunulduğu zaman bir değer kazanır. O nedenle bilgilerin düzenli biçimde aktarılması ve belirli şekil kurallarına uyulması, rapor tekniği açısından önem taşır.

Her türlü yazılı sunumda olduğu üzere yapılan araştırmanın rapor edilmesinde de belli bir düzen ve şekilsel bütünlük sağlanmış olmalıdır. Raporlar yazılış amaçlarına göre farklı adlar aldıkları gibi bu raporların yazılış düzenleri de birbirlerinden farklılık gösterir. Çok karşılaşılan bir rapor türü olarak inceleme raporlarında bulunması gereken bölümler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- Giriş
- İncelemenin konusu
- Yapılan inceleme
- Değerlendirme
- Sonuç

A- Giriş

Bu bölüme görevlendirmeyi yapan merci tarafından verilen onay ve görevlendirme yazısının tarih ve sayısı yazılır.

B- İncelemenin Konusu

Yetkili merciler tarafından incelenmek üzere verilen onaylarda veya görevlendirme yazılarında yer alan inceleme konuları bu bölümde yer alır.

C- Yapılan İnceleme

Bu bölüm inceleme konusunun ayrıntılı olarak rapora aktarıldığı bölümdür. Raporda ele alınan konu tam olarak bu bölümde okuyucuya aktarılacağı için üzerinde önemle durulması gereken bölümlerden biridir. Raporu yazan kişinin yaptığı incelemeleri ve bunlara ait tespitleri öznel bir değerlendirme yapmadan aktarması gerekir. Bu nedenle bu bölümde incelenen konunun fotoğrafının çekildiği ve bu fotoğrafın rapora aktarıldığı söylenebilir. Raporu yazan kişi tarafından tespit edilen tüm somut veriler okuyucuya aktarılmalıdır. Konunun yeterince anlaşılabilmesi için konu belli bir sistematik içinde ayrıntılı olarak yazılmalıdır. Bu sistematik içinde raporda ele alınan konunun nerede ve nasıl başladığı, hangi aşamaları geçirdiği, konu veya olaya dahil olan kişiler varsa bu kişilerin durumları ele alınmalıdır. Hakkında rapor hazırlanan kişilerin isim, unvan ve kurumlarına ait bilgiler kontrol edilerek kullanılmalıdır. Okuyucu raporu okuduğunda kim, ne, nerede, nasıl, neden vb. sorulara rahatça cevap bulabilmelidir. Ele alınan konuyla ilgili tüm tespitler inceleme bölümünde yer aldığı için bu konuyla ilgili daha önce yazılmış raporlar ve bu raporların sonuçları da yapılan inceleme bölümüne yazılabilir. Rapor kapsamında alınan ifadeler, varsa bilirkişi raporu, keşif tutanağı gibi ispat vasıtaları silsile içinde belirtilerek fiilin ne zaman, nasıl ve kimler tarafından gerçekleştirildiği ortaya konulur. Bu amaçla gerektiğinde raporda alt bölümler açılır.

Disiplin ve ön inceleme raporları ile bazı inceleme ve araştırma raporlarında alınan ifadelere yer verilmesi gerekir. Alınan ifadelere inceleme bölümünde yer verilebileceği gibi ayrı bir başlık altında da rapora eklenebilir.

D- Değerlendirme

Değerlendirme kısmı yapılan inceleme kısmında okuyucuya sunulan konunun ilgili mevzuat yönünden

ele alındığı bölüm olduğundan dolayı çok önemlidir. Bu kısımda kapsamlı bir mevzuat taraması yapılmalıdır. Bu tarama sonucunda belirlenen mevzuat normlar hiyerarşisine uygun olarak dikkate alınır. Normlar hiyerarşisi, hukuk normlarının derece ve kuvvetini belirlemekte ve bir hukuk düzeninde var olan normların çokluğu anlamına gelmektedir. Hukuk düzeni bir piramide benzetilecek olursa bu piramit anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik ve adsız düzenleyici işlemlerden oluşan birden çok normun varlığını ifade etmektedir. Bu normlar farklı kademelerde yer almakta, normlar arasında altlık ve üstlük ilişkisi söz konusu olmakta ve her norm geçerliliğini bir üst hukuk normundan almaktadır. Anayasalar ülkelerin temel hukuki metinleri olarak ele alınmakta, buna istinaden kanunlar, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, yönetmelikler ve benzeri isimler altında hukuki metinler çıkarılmaktadır.

Normlar hiyerarşisi bu şekilde sıralanmakla birlikte, hukuken aynı statüdeki hukuk normları arasında aynı olayda farklı düzenlemeler yapılmış olması durumunda somut olayda uygulanacak hukuk normunun tespitinde sorunlar yaşanabilmektedir. Bu tür durumlarda, söz konusu sıralamanın yanında doktrin ve yargı içtihatları ile belirlenen hiyerarşi de ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda aynı olayı düzenleyen eşit hukuki statüdeki iki norm birbiriyle çeliştiği takdirde, genel hüküm ve özel hüküm ilişkisi veya önceki düzenleme ve sonraki düzenleme ilişkilerine bakılmak suretiyle söz konusu olaya uygulanacak hukuk normu tespit edilmektedir. [4]

Rapor konusunun mevzuata uygunluğu yönünden yapılan değerlendirme sonucunda oluşan kanaate bu bölümde yer verilir. Yazılan rapor bir inceleme veya

4 Erdal Kuluçlu, Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri, Sayıştay Dergisi sayı:71

araştırma raporuysa değerlendirme bölümünde incelenen konunun ilgili mevzuata uygunluğu yönünden yapılan tespitler ön plana çıkar. Ancak ön inceleme ve/veya disiplin soruşturması raporu gibi raporlarda yapılan inceleme sonucunda belirlenen fiillerin ve faillerin durumu ilgili mevzuat hükümleri yönünden suçun unsurları da dikkate alınmak suretiyle rapora konu eylemin veya durumun suç oluşturup oluşturmadığına dair tahlil ve değerlendirmelerde bulunmak gerekir.

Buna göre bir rapor yazılırken sağlıklı bir değerlendirme için konuyu her yönüyle düşünüp tartmak gerekir. Konu, ilgili mevzuata göre ayrıntılı olarak irdelenmelidir. Zamanaşımı, hak düşürücü süre vb. haller varsa bunlara temas edilmelidir. Yazmaya hazır olduğuna kanaat getirince bütün düşünceleri, her türlü fikri yazmak gerekir. Zaman zaman yazılanlar okunarak konu bütünlüğünün bozulup bozulmadığı kontrol edilebilir. Yazılanlardan gerekli olmayanlar atılarak yazı geliştirilir. Kanaatin olgunlaşması zaman alır. Bu nedenle değerlendirme bölümü rapor üzerinde en çok zaman harcanan bölümdür.

E- Sonuç

Raporun sonunda konunun çok kısa bir özeti verilir. Varılan sonuçlar bu kısımda çok kısa ve toplu olarak yer alır. Sonuç bölümü raporun giriş, inceleme ve değerlendirme bölümlerinden derlenerek hazırlanır. Sonuç kısmı sadece bu bölümü okuyan bir kişinin konunun tümünü ve varılan sonucu kolaylıkla anlayabileceği şekilde yazılmalıdır. Raporun sunulduğu makam her zaman raporun tamamını inceleyemez. Ancak sonuç bölümünü okuyan kişi buradaki sonuçların dayanaklarını raporun diğer bölümlerini okuyarak görür. Raporda varılan kanaat ya da sonuçlarla bunların önem ve önceliklerinin değerlendirilmesi de bu kısımda belirtilebilir.

VII. Raporun Şekli

A- Kapak Sayfası

Her raporun bir kapağı olmalıdır. Raporlar en üstte kapak yer alacak şekilde oluşturulur. Kapakta raporun adı, raporun konusu, rapor tarihi, raporu yazan kişinin adı yer alır.

B- Yazım Dili

Raporların yazım dili Türkçedir. Yazı, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Yazım Kılavuzu ve Türkçe Sözlük esas alınarak anlamlı ve özlü bir dil kullanılarak yazılır. Yabancı kelimenin zorunlu olarak kullanılması halinde parantez içinde türkçe anlamı verilmelidir.

C- Metin Biçimi

02/02/2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'e göre;

(1) Resmi yazışmalarda A4 (210x297 mm) boyutunda kâğıt kullanılır.

(2) Bilgisayarla yazılan yazılarda "Times New Roman" veya "Arial" yazı tipi ve kullanılır. Times New Roman için 12 punto, Arial için 11 punto kullanılması esastır. Ancak gerekli hallerde metinlerde harf büyüklüğü 9 puntoya düşürülebilir. Rapor, analiz gibi özelliği olan metinlerde farklı yazı tipi ve karakter boyutu kullanılabilir.

(3) Metin içinde yer alan alıntılar tırnak içinde ve eğik(italik) olarak yazılabilir.

(4) Belgenin yazı alanı belgenin üst, alt, sağ ve sol kenarlarından 2,5 cm boşluk bırakılarak düzenlenir.

(5) Metindeki kelime aralarında ve nokta, virgül, soru işareti gibi yazı unsurlarının arasında bir vuruş boşluk bırakılır. Noktalama işaretleri kendinden önce gelen harfe bitişik yazılır.

(6) Paragraf başlarına yazı alanının 1,25 cm içerisinden başlanır ve metin iki yana yaslanır. Paragraflar arasında satır boşluğu bırakılmaz. İhtiyaç duyulması halinde paragraflar harf veya rakam ile sıralanabilir.

(7) Metin içinde geçen sayılar rakamla ve/veya yazı ile yazılabilir. Önemli sayılar rakam ile yazıldıktan sonra parantez içerisinde yazı ile de gösterilebilir.

(8) Metin içinde veya çizelgelerde üçlü gruplara ayrılarak yazılan büyük sayılarda gruplar arasına nokta (22.465.660), sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için ise virgül (25,33- yirmi beş tam yüzde otuz üç) kullanılır.

(9) Metnin içinde kısaltma kullanılacak ise ifadenin ilk kullanıldığı yerde açık biçimi, sonra parantez içinde kısaltma yazılmalıdır.

D- Başlıklar

Tüm başlıklar koyu olarak yazılmalıdır. Başlıkların ilk harfleri büyük diğer harfleri küçük olmalıdır. Tüm başlıklarda bölüm numaraları olmalıdır. Bölüm başlıklarının numaralandırılmasında romen rakamı kullanılmalıdır. Raporun inceleme ve değerlendirme bölümlerinde gerektiğinde alt başlıklar açılabilir.

E- Sayfa Numaralandırma

Sayfalar birbirini takip edecek şekilde numaralandırılmalıdır. Kapak sayfası ve dizi pusulasına numara verilmez. Numaralandırmaya raporun ilk

sayfasından başlanır. Numaraların sayfanın alt ortasına gelecek şekilde ve ilk sayfa atlanarak verilmesi esastır.

F- Tarih

02/02/2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesine göre tarih; gün, ay ve yıl rakamla, aralarına (/) veya (.) konularak yazılır. Ay ve gün iki haneli, yıl ise dört haneli olarak düzenlenir. Ay adları harfle de yazılabilir. Bu durumda gün, ay ve yıl arasına herhangi bir işaret konulmaz.

G- Ekler

Rapordaki olgu, fikir, tespit ve kanaatleri açıklayan ya da destekleyen bilgiler, konuyla ilgili tüm evraklar, grafik ve tablolar raporun sonuna sıra numarası verilerek eklenir. **Raporun dayanağını oluşturan bu belgelere "1" den başlayarak ek numarası verilir.** Raporlar ilgili mevzuatın verdiği yetki sonucu sorumlu kişi tarafından doğrudan doğruya yazılabildiği gibi çoğu zaman bir görevlendirme sonucunda hazırlanırlar. Bu durumda "1" rakamının görevlendirme yazısı veya onay gibi raporun düzenlenmesine neden olan belgeye verilmesi gerekir. Bu şekilde raporun en altında görevlendirme yazısı ve ekleri yer alır. Raporun oluşturulması sürecinde yapılan yazışmalar, alınan ifadeler, toplanan belgeler işlem sırasına göre alttan yukarı doğru ilerlemek suretiyle dosyaya takılır. Yapılan inceleme tamamlanarak rapor hazırlandığında rapor en üstte olacaktır.

Ek numarası tercihen belgenin sağ üst kenarına (Ek:1, Ek:2) şeklinde ve belgede okuma zorluğuna yol açmayacak şekilde yazılır. Aynı ek numarası raporun içinde bu belgeden bahsedilen yere parantez içinde yazılarak okuyucunun

rapor metni ile ekleri arasında bağlantı kurması sağlanır. Ek numaraları koyulaştırılarak metne eklenir. Her belgeye müstakil numara verilir. Birden fazla sayfadan oluşan ekler tek sıra numarasına bağlı olarak yazılır. Örneğin iki sayfadan oluşan bir ifade tutanağı raporda 5'inci ek ise tutanağın ilk sayfası Ek:5, ikinci sayfası Ek:5/1 olarak yazılır. Raporun değerlendirme/tahlil bölümüne konuyla ilgili mevzuatın ilgili maddelerini almak yerine bu maddelerin rapora ek yapılması hatalı bir uygulamadır. Ekler raporun kolaylıkla okunup anlaşılabilmesi ve rapora dayanak belgeleri göstermek için rapora eklenirler. Yargıtay'ın pek çok kararında belirtildiği gibi fotokopi olarak çoğaltılan belgelerin geçerli olabilmesi için aslı şeklinde onaylı olması gerekir. Raporlarda kullanılacak tabloları rapor gövdesine yazmak yerine rapora ek yapmak tercih edilmelidir. Böylece okuyucu raporu okurken birçok tabloyla karşılaşmaktan kurtarılır ve kendisine bunlardan dilediğini inceleme olanağı verilir.

H- Dizi Pusulası

Raporun ekleri oluşturulduktan sonra bunlar dizi pusulasına aktarılır. Belgeler dizi pusulasına ek numarası, belge tarih ve sayısı ve belgenin konusu yazılarak aktarılır. Dizi pusulası okuyucunun eklere daha kolay ulaşmasını sağlar. Raporu yazan kişi tarafından altı imzalanan dizi pusulası kapağın hemen altına yerleştirilebileceği gibi eklerin en üstüne de yerleştirilebilir.

I- Atıfların Yapılması

Raporlarda mevzuat hükümleri üzerlerinde herhangi bir kelime ya da imla değişikliği yapılmadan aynen kullanılır. Raporda bir mevzuata atıf yapılıyorsa, tereddütlere yer verilmemesi için, atıf yapılan mevzuatın tarihi, sayısı ve adı ile maddesi, alt bendi, paragrafı veya cümlesi açıkça belirtilir.

İlk atıftan sonra kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde sadece kanun ve kanun hükmünde kararnamenin sayısı ve adı belirtilerek atıf yapılır. Diğer düzenlemelerde ise "aynı Yönetmeliğe" veya "mezkûr Tebliğin" gibi atıflar yapılır. Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan düzenleyici işlemlerde Bakanlar Kurulu Kararının tarihi ve sayısı ile düzenleyici işlemin adı, diğer düzenlemelerde, düzenlemenin yayımlandığı Resmi Gazete'nin tarihi ve sayısı ile düzenleyici işlemin adı belirtilir.

VIII. Yükseköğretim Akademik ve İdari Personeli Tarafından İşlenen Suçlarda Soruşturma Usulleri ve Rapor Türleri

Raporlar yazıldıkları konuyla ilgili olmak üzere çeşitli adlar almakla birlikte en çok karşılaşılan raporlar inceleme raporları, ön inceleme raporları, araştırma raporları, teftiş raporları, soruşturma raporları ve disiplin soruşturması raporlarıdır. Bu raporların yazılış amaçları ile ceza soruşturması ve disiplin soruşturmalarının temel esaslarını aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

A- Disiplin Soruşturması ve Disiplin Raporu

1- Disiplin ve Disiplin Cezası Kavramları

a- Disiplin Kavramı

Fransızca "discipline" kökünden gelen disiplin kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Kelime anlamı olarak kuralcılık ve cezayı çağrıştıran disiplin aslında bireysel ve toplumsal uyumlaşmayla birlikte davranışların kontrolünü içermektedir. Disiplini insanın bireysel hareketlerinin toplumsal ve hukuki sınırları olarak da tanımlayabiliriz.

İnsanların toplu olarak yaşama isteği onları düzeni sağlayacak kurallar koymaya yöneltmiştir. Kuralların bağlayıcı olması kendilerine bağlı yaptırımların açık olarak ortaya konmasını zorunlu kılmaktadır.

b- Disiplin Cezası Kavramı

Şeref GÖZÜBÜYÜK disiplin cezasını şöyle tanımlamaktadır: "Memurların birlikte bulunmasının ve çalışmasının sağlanabilmesi için uygulanan yaptırımlardan biri de disiplin cezalarıdır." Bir kurumda çalışan kamu görevlilerinin kurum düzenini bozucu davranışlarına karşı uygulanan yaptırımlara kısaca disiplin cezaları diyoruz.

Devlet Memurları Kanunu'nun 124'üncü maddesine göre disiplin cezası: "Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara…" verilen cezalardır.

Buradan anlıyoruz ki disiplin cezasının söz konusu olabilmesi için yürütülen bir kamu hizmeti bulunmalı, kamu hizmetini yürüten memurlar ve diğer kamu görevlilerinin kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tespit edilmiş ödevleri bulunmalı ve bunlara aykırı hareket edenlere uygulanacak müeyyideler açık olarak tespit edilmiş olmalıdır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda disiplin cezasının tanımı verilmemekle birlikte 657 sayılı Kanun'da kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla disiplin cezası verildiği vurgulanmıştır. Disiplin cezası gerektiren fiil veya hallerin ağırlıklarına göre 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda farklı derecelerde disiplin cezaları tespit edilmiştir. Kanun'un 53'üncü maddesinde

Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanları, memur ve diğer personeline uygulanabilecek disiplin cezaları uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezaları olarak sayılmıştır. Anılan maddeye göre üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası haricindeki diğer cezalarda suçu oluşturan fiiller 657 sayılı Kanun'da sayılan fiillere ilave olarak belirlenmiştir. Bu düzenlemeden, bir disiplin olayı ile karşılaşıldığında soruşturma konusu fiilin her iki kanunda sayılan fiillerden birine uygun olması halinde disiplin cezası uygulanacağı anlaşılmaktadır.

124'üncü maddenin son fıkrası ile özel kanunlardaki disiplin suç ve cezaları saklı tutulmuştur. Bu düzenlemeden, bir disiplin olayı ile karşılaşıldığında öncelikle özel mevzuattaki disiplin hükümlerine başvurulacağı, burada uygun yaptırım bulunmaması hallerinde 657 sayılı Kanun'daki cezaların esas alınacağı anlaşılmaktadır.

Disiplin cezalarının özellikleri şunlardır:

- Sadece kamu görevlileri ile belli meslek mensuplarına uygulanır.
- Kişiseldirler.
- Kamu görevlilerinin mali hak ve statülerine yönelik etkileri vardır.
- Takdiri cezalardır.
- Cezada takdir yetkisi hiyerarşik üst ve belli kurullara aittir. Ancak bu takdir yetkisi sınırsız olmayıp belli usul ve esaslar çerçevesinde kullanılabilir.
- Disiplin cezalarıyla ilgili kararlar gerekçeli olmak zorundadır.

- Uygulamada eşitlik ilkesi esas olup aynı eylemlerde bulunanlar aynı cezayı alırlar. Cezada indirim uygulaması, bu ilkenin istisnasıdır.
- Yargı kararları aranmaz ve verildiği tarihten itibaren hüküm ifade ederler.
- Ertelenmeleri mümkün değildir.

2- Mevzuatta Disiplin Suç ve Cezaları

a- Genel Hükümler

Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulması zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre disiplin cezalarından birisi verilir.

Devlet memurlarına uygulanacak disiplin cezaları ile bu cezayı gerektiren fiil ve haller esas olarak 657 sayılı Kanun'un 125'inci maddesinde sayılmıştır. Ancak aynı maddede, özel kanunların disiplin suç ve cezalarına ilişkin hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir. Bu anlamda, yükseköğretim personeline ilişkin olarak 2547 sayılı Kanun'a bakmak gerekecektir.

2547 sayılı Kanun kapsamındaki kamu görevlilerine uygulanacak disiplin işlem ve cezalarına ilişkin genel hükümler Kanun'un 53'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu kanuna göre disiplin cezaları şunlardır;

Uyarma: Memura görev ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Kınama: Memura görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Aylıktan veya Ücretten Kesme: Devlet yükseköğretim kurumlarında brüt aylıktan: vakıf yükseköğretim kurumlarında brüt ücretten bir defaya mahsus olmak üzere 1/30 ila 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.

Kademe İlerlemesinin Durdurulması veya Birden Fazla Ücretten Kesme: Devlet yükseköğretim kurumlarında bulunulan kademedeki ilerlemenin, fiilin ağırlık derecesine göre bir ila üç yıl arasında durdurulması; vakıf yükseköğretim kurumlarında ise fiilin ağırlık derecesine göre üç ila altı ay süreyle brüt ücretten 1/4 ila 1/2 arasında kesintiye gidilmesidir.

Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma: Akademik bir kadroya bir daha atanmamak üzere üniversite öğretim mesleğinden çıkarmadır.

Kamu Görevinden Çıkarma: Kamu kurum ve kuruluşları ile vakıf yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı ve memur olarak bir daha atanmamak üzere kamu görevinden çıkarmadır.

Bu cezaların kapsamına giren fiil ve haller 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinde tek tek sayılmıştır.

Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası dışında diğer disiplin cezalarının belirlenmesinde 2547 sayılı Kanun'da sayılan fiillerin yanı sıra 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda sayılanlar da soruşturmacılar tarafından dikkate alınacaktır.

b- Disiplin İşlemlerinde Özel-Genel Kanun İlişkisi

02.12.2016 tarihli ve 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına

Dair Kanun'un 26 ila 30'uncu maddeleri ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinde yapılan değişiklikle disiplin ceza işlerine ilişkin genel esaslar kanuna eklenmiştir. Bununla birlikte Yükseköğretim Kanunu'nda bulunmayan usule ilişkin hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin hükümlerinin uygulanması Danıştay kararlarında yer bulmuştur.

Danıştay 8'inci Daire'nin 2016/1221 esas kararında Yükseköğretim Kanunu ile Devlet Memurları Kanunu'nun özel, genel kanun ilişkisi değerlendirilmiştir. Karara göre;

"657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde öğretim üye ve yardımcılarının özel kanunlarının hükümlerine tabi olduğu kuralı yer almıştır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Özlük hakları" başlıklı 62'nci maddesinde, üniversite öğretim elemanları ve üst kuruluşlar ile üniversitelerdeki memur ve diğer görevlilerin özlük hakları için bu kanun, bu kanunda belirtilmeyen hususlar için Üniversite Personel Kanunu, Üniversite Personel Kanunu'nda bulunmayan hususlar için ise genel hükümlerin uygulanacağı hükmüne yer verilmiştir.

2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nun "Uygulanacak diğer kanun hükümleri" başlıklı 20'nci maddesinde ise, bu Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanacağı kurala bağlanmıştır.

Hükümlerinin mahiyeti itibarıyla herkese veya her olaya uygulanması mümkün olan kanunlara genel kanun, buna mukabil belli kişilere veya belli olaylara uygulanan kanunlara ise özel kanun denilmektedir. Yukarıda yer verilen yasal düzenlemelerde yapılan atıflardan da anlaşılacağı üzere, 2547 sayılı Kanun, konusu ve kapsamı

itibarıyla 657 sayılı Kanun'a göre özel nitelikte bir kanundur. Bu nedenle, 2547 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde, genel kanun olan 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Devlet memurlarına uygulanacak disiplin cezaları ile bu cezayı gerektiren fiil ve haller esas olarak 657 sayılı Kanun'un 125'inci maddesinde sayılmıştır. Ancak aynı maddede, özel kanunların disiplin suç ve cezalarına ilişkin hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

Özel kanun olan 2547 sayılı Kanun'da yer almayan disipline ilişkin konularda, genel kanun niteliğinde bulunan 657 sayılı Kanun hükümlerini uygulamak gerekecektir. Aksi düşünce, mevzuata aykırı davranan yükseköğretim personeline halen yürürlükte bulunan disiplin cezalarının uygulanmaması sonucunu doğuracak, bu durum da kurumların çalışma düzeninin bozulmasına ve kuruluş amacı olan eğitim-öğretim hizmetlerinin sekteye uğramasına neden olacaktır."

Kararda yer alan karşı görüşe göre ise "657 sayılı Kanun'un "kural" olarak öğretim elemanlarına uygulanması mümkün değildir. Bu kuralın istisnası ise, ancak "atıf" yolu ile uygulanmasına izin verilen düzenlemelerdir.

657 sayılı Kanun'un 2547 sayılı Kanun'a tabi personel için de uygulanması, ancak öğretim elemanlarına ilişkin yasal düzenlemelerde 657 sayılı Kanun'a açık bir şekilde atıf yapılması halinde mümkündür.

Nitekim yukarıda da zikredildiği üzere, gerek 2547 sayılı Kanun'da, gerekse 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nda, 657 sayılı Kanun'a açıkça atıfta bulunulan hükümler mevcuttur. Sadece bu durum dahi, 657 sayılı Kanun'un akademik personel yönünden genel kanun niteliği taşımadığını göstermek için yeterlidir. Zira bir kanunun genel kanun niteliğinde olmasının doğal

sonucu, özel kanunda hüküm bulunmayan durumlarda herhangi bir atfa gerek olmaksızın uygulanma kabiliyetine sahip olmasıdır. Oysa yasa koyucu, 657 sayılı Kanun'un akademik personel yönünden genel kanun niteliğinde olmaması nedeniyle, bu Kanun'un ayrıca uygulanmasını öngördüğü konularda açıkça atıf yapma gereksinimi duymuştur.

2547 sayılı Kanun'un 62'nci maddesinde yapılan atıf, "özlük hakları" olan madde başlığının da işaret ettiği gibi, yalnızca "üniversite öğretim elemanları ve üst kuruluşlar ile üniversitelerdeki memur ve diğer görevlilerin özlük hakları"na ilişkin konularla sınırlı bulunmaktadır. Açıkça özlük hakları yönünden yapılan atfın, genişletici bir yorumla disiplin ve ceza işlerini de kapsadığını söylemeye imkân yoktur.

Anayasa'nın 128'inci maddesinde, tüm kamu personeline ilişkin genel ilke ve kurallar öngörülmekte iken, 130'uncu maddede, yükseköğretim kurumları öğretim elemanlarına ilişkin olarak özel hükümler getirilmiştir. Öğretim elemanlarının "diğer kamu görevlilerinden sayılmaları ve Anayasa'da ayrıca düzenlenmiş olmaları, bu personel tarafından yürütülen hizmetin özellikleri ile açıklanabilir. Dolayısıyla, öğretim elemanlarının teknik anlamda "devlet memuru" olarak kabul edilmeleri mümkün değildir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda öngörülen kurallar, bütün kamu personeli için uygulanacak genel kural niteliğinde olmayıp, Kanun'un 1'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kamu personelinin yalnızca bir bölümünü oluşturan ve "memur" sıfatını taşıyan personel için geçerlidir. Nitekim 657 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinin üçüncü fıkrası, öğretim elemanlarını özel kanunları hükümlerine tabi olan ve Devlet Memurları Kanunu'nun kapsamı dışında kalan kamu görevlileri

arasında zikretmektedir. Bu anlamda, bir kanunun açıkça kapsamı dışında bıraktığı personel hakkında (yorum yoluyla) uygulanacak genel kurallar içerdiğini savunmak hukuken mümkün değildir."

Emsal karardan da görüleceği üzere Danıştay'ın disiplin soruşturmasına ilişkin yargılamalarında 657 sayılı Kanun'un genel kanun niteliğinde olduğu, 2547 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiği görüşü hâkimdir. Danıştay'ın bu kararlarda genel kanunun uygulanmaması halinde kurumun çalışma düzeninin bozulacağı gerekçesine dayandığı anlaşılmaktadır. Bu görüşün tatminkâr bir gerekçeye dayandığını söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması şeklinde ortaya çıkan hukuka aykırılıkların denetimini yapmakla görevli yüksek yargı organı olan Danıştay'ın verdiği kararlar hukuk sistemimizde yardımcı hukuk kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle Yükseköğretim Kanunu'nda hüküm bulunmayan hususlarda Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin hükümlerine uyulması gerektiği kanaatindeyiz.

3- Disiplin Cezalarına İlişkin Genel Esaslar

Disiplin suçları, ceza hukukundaki suçlar gibi, bir kuralı ihlal ettikleri için cezai yaptırımı gerektiren eylemlerdir. Bu benzerlikten hareket edilerek disiplin suçları, ceza hukuku doktrininde geliştirilmiş olan suç genel teorisi paralelinde incelenebilir.

Disiplin suçlarında olduğu gibi, disiplin cezalarına ilişkin genel esaslar üzerindeki incelemenin de ceza hukukunda geçerli olan ilke ve kurumlarla yapılması yararlı olacaktır.

a- Kanunu Bilmemek Mazeret Sayılmaz

Disiplin cezası içeren tüm mevzuat Resmi Gazete'de yayımlanmak zorundadır. 3011 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin amir hükmü ve Danıştay kararları bu doğrultudadır (Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 04/05/1988 tarihli ve E.1986/1113, K.1988/806). İlgililere Resmi Gazete yoluyla duyurulan disiplin cezalarını bilmemek mazeret sayılmamaktadır.

b- Zaman Bakımından Lehte Olan Hükmün Uygulanması

Türk Ceza Kanunu, doktrinde yerleşmiş bir kaide olan suçun işlendiği zamanın kanununa tabi oluşunu prensip olarak kabul etmiş, buna ceza kanunlarının "makable ademi şümulü" denilmiştir. Bu prensibe göre işlendiğinde kanuna göre suç sayılan fiil, sonradan yürürlüğe giren bir kanunla suç olmaktan çıkarılıyorsa veya sonradan yürürlüğe giren kanun, suçun işlendiği zaman yürürlükte olan kanunun öngördüğü cezadan daha hafif, failin lehine ise, buna da lehteki "kanunun makable şümulü" denir ve lehte olan kanun uygulanır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun disiplin kısmında bu konuda hüküm bulunmamasına rağmen, ceza hukukumuzdaki bu prensip, disiplin alanında da Danıştay kararıyla kabul görmüştür. Nitekim Danıştay Mürettep Dairesi'nin 30/06/1981 tarihli ve E.1981/2, K.1981/1617 sayılı kararı da bu doğrultudadır. [5]

5 http://www.kolayidare.com/disiplin.htm

c- Aynı Suçtan Dolayı Aynı Şahsa Birden Fazla Disiplin Cezası Verilememesi

Ceza hukuku teorisindeki, aynı suçtan dolayı sanık aleyhine tekrar dava açılamaması kuralı yargılama hukukunun ana ilkelerindendir. Aynı eylem ve aynı kişi nedeniyle mükerrer yargılama ve cezalandırma yapılamayacağına ilişkin bu ilke disiplin hukuku alanında da geçerlidir.

Bu ilkenin disiplin hukukundaki geçerliliğini iki yönden ele almak gerekir:

- Aynı kusurlu fiil veya halden dolayı, aynı şahsa, birden fazla disiplin cezası verilemez, cezalardan en ağır olanı ile yetinilir.

Kamu görevlisinin fiili, Ceza Kanunu'na göre suç teşkil ediyorsa, bu takdirde hem Ceza Kanunu'nun öngördüğü cezayı, hem de disiplin hukukunun ön gördüğü cezayı uygulamak gerekir. Bu durumda Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesindeki özel düzenlemelere göre hareket edilir.

Eylemin hem disiplin hukuku hem de ceza hukuku bakımından suç teşkil etmesi hallerinde disiplin ve ceza işlemleri birbirinden bağımsız olarak uygulanır ve sonuçlandırılır. Bu gibi hallerde iki defa cezalandırmadan söz edilemez. Ancak bu işlemler yapılırken Ceza Kanunu'na göre yapılan yargılama sonucu verilmiş kararların niteliğine dikkat etmek ve disiplin uygulamaları yönünden bağlayıcı olanlarını göz ardı etmemek gerekmektedir.

Bir başka ifadeyle; ceza kovuşturmasıyla disiplin soruşturmasının birbirlerinden bağımsız yapılması ana kural olmakla birlikte bazı istisnaları vardır;

- Ceza mahkemesi, aynı zamanda disiplin suçu sayılan fiilin kamu görevlisi tarafından işlenmiş olduğuna

karar verirse, bu karar disiplin mercilerini bağlar. Yani, disiplin mercileri, fiilin memur tarafından işlenmemiş olduğuna karar veremez.

Ceza mahkemesi, fiilin kamu görevlisi tarafından işlenmemiş olduğu gerekçesine dayanarak beraat kararı verirse, bu karar disiplin mercilerini bağlar; bu fiilden dolayı memur hakkında ceza verilemez. Delil yetersizliğinden dolayı verilen beraat kararlarına konu suçlarla ilgili disiplin cezası verilip verilemeyeceği tartışmalıdır. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 27.10.1987 tarih ve E.1987/2015, K.1987/1721 sayılı kararında, delil yetersizliği nedeniyle verilen beraat kararının, mutlak anlamda bağlayıcı olmayacağı ifade edilmiştir.

Ancak, ceza mahkemesi tarafından verilen beraat kararı, işlendiği sabit olan fiilin kanunda yazılı bir suçu meydana getirmediği gerekçesine dayanıyorsa, disiplin mercileri buna rağmen disiplin cezası verebilir. Zira fiil, Ceza Kanunu'nda yazılı suç unsurlarını taşımadığı halde, disiplin suçu oluşturabilir.

d- Disiplin Cezalarında Ölçülülük İlkesi

Disiplin cezası teklif edilirken Anayasal bir ilke olan ölçülülük ilkesinin dikkate alınması gerekmektedir. Ölçülülük ilkesi, devlet ve organlarının faaliyetlerinin ölçülü, makul olmasını anlatır. Bu ilke, suç ve ceza arasındaki oran ve özgürlüklerin korunması alanında geçerlidir. Özgürlükler açısından eşitlik düşüncesiyle getirilen sınırlamanın, hak üzerinde meydana getirdiği etkiyi haklı kılmaya yetebilecek bir derecede olması, bu sınırlamada önemli bir durumun varlığının aranması ölçülülük ilkesinin gereğidir. Ölçülülük, İdarenin yetkilerini gerçekleştirirken takınacağı tavrın, sadece varılmak istenen sonuca ulaşmaya yetecek kadar olmasını öngörmekte, fazlasının geçersiz olması sonucunu doğurmaktadır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun

53'üncü maddesinde yer alan "aylıktan veya ücretten kesme", "kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme" cezaları alt ve üst sınırları belirlenmiş cezalardır. Bu cezaların karara bağlanmasında, kanunda ön görülen alt sınır cezanın takdiri asıl olup, ancak üst sınıra doğru artırılması gerekiyorsa mutlaka gerekçesinin belirtilmesi şarttır. Danıştay'ın ölçülülük ilkesini uyguladığı kararlarında açıkça ölçülülük ilkesinden söz edilmemekte, bunun yerine aynı anlamda; "adil denge", "adil bir oran", "fiil ile verilen ceza arasında uyum" gibi ifadeler kullanılmaktadır. Danıştay 8'inci Dairesi'nin 14/12/1993 tarihli ve E.1993/1617, K.1993/4214 sayılı kararında "… Suçla verilen ceza arasında adil bir denge bulunması gerektiği…" belirtilmektedir. [6]

e- Geçmişe Yürümezlik İlkesi

Geçmişe yürümezlik ilkesi kanunların yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanmasıdır. Buna göre işlendiği tarihte suç oluşturmayan bir fiil için daha sonra kanunda suç olarak tanımlanması halinde bu fiilden dolayı disiplin cezası verilemez. Zira Anayasa'nın 38'inci maddesi de kimsenin, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamayacağını hüküm altına almaktadır.

f- Zamanaşımı

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinde disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;

a) Uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezalarında bir ay içinde,

6 T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı İnceleme-Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi, Ankara, 2006

b) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezasında altı ay içinde,

disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde disiplin soruşturması açılamaz hükmü yer almıştır.

Anılan Kanun'un 53/A-l maddesinde de disiplin soruşturmasının görevlendirme yazısının tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde tamamlanacağı ve soruşturma bu süre içinde tamamlanamaz ise soruşturmacının gerekçeli olarak ek süre talep edeceği düzenlenmiştir. Bu durumda disiplin amiri gerekçeyi değerlendirerek ve zamanaşımı sürelerini dikkate alarak karar verir. Raporda görülen eksiklikler nedeniyle raporun soruşturmacıya iade edildiği durumlarda da raporun iki aylık düzenleyici süre içinde tamamlanacağı açıktır. Raporun bu süre zarfında tamamlanamayacağının anlaşıldığı durumda soruşturmacı tarafından bir yazıyla ek süre alınması yerinde olacaktır. (Örnek No:1)

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 21/03/2012 tarihli ve E.2011/6930 ve K.2012/1639 sayılı; 03/04/2012 tarihli ve E.2011/10393 ve K.2012/1909 sayılı kararlarında "... 657 sayılı Yasa'nın zamanaşımı başlıklı 127. maddesinde düzenlenen ve ilgililer bakımından güvence niteliği taşıyan zamanaşımı sürelerinin, kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle disiplin soruşturmasını açmaya yetkili amirlerce uyulması zorunlu olan süreler olduğu ve anılan kanunda öngörülmüş olan 1 ve 6 aylık zamanaşımı süresi geçirildikten sonra yapılan disiplin soruşturması neticesinde verilen disiplin cezasının hukuka aykırı olacağı..." belirtilmiştir. [7]

Yükseköğretim Kanunu'nun 53/C maddesinde; uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme ve kademe

7 T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Disiplin Soruşturması Usul ve Esasları, Ankara, 2014.

ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezalarında bir ay, üniversite öğretim mesleğinde çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisinin zamanaşımına uğrayacağı hükmü yer almıştır. Bunun anlamı, zamanında başlatılmayan soruşturmalara dayanılarak disiplin cezası verilemeyeceğidir.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise: "Disiplin cezası verilmesini gerektiren fiillerin işlendiği tarihten itibaren iki yıl, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezasını gerektiren fiil açısından altı yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez" denilmiştir. Bir başka ifadeyle, iki ve altı yıllık süreler içerisinde sonuçlandırılmayan disiplin işlemlerinin zamanaşımına uğraması söz konusudur.

Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin öğrenildiği tarihin, soruşturma açmaya veya açtırmaya yetkili amirin öğrendiği tarih olarak anlaşılması gerekir.

2547 sayılı Kanun akademik personel açısından özel bir zamanaşımı hükmü içermektedir. Buna göre; bilimsel bir eserin akademik atama ve terfilerde kullanılması ya da kısmen veya tamamen yeniden yayımlanması halinde 53/C maddesinin ikinci fıkrasındaki zamanaşımı süreleri yeniden başlayacak, disiplin amir ve kurulları bu süreler içinde disiplin soruşturmasına başlayacaktır. Yükseköğretim Kurulu'nun intihalde zamanaşımının ne zaman başlayacağı koşundaki görüşü genel kurulunun 12.09.2013 tarihli toplantısında alınan 2013.10.1093 sayılı kararı ile belirlenmiştir. Bu kararda 2015 yılında yapılan bir değişiklikle zamanaşımının başlayacağı tarihle ilgili yeni bir değerlendirmeye gidilmiştir. Buna göre iki yıllık zamanaşımı süresi 53/C maddesindeki durumlara ilave olarak intihale konu eserin kişinin güncel özgeçmişinde kullanılması, yazarın intihale konu teşkil eden eser veya yazıdan başka bir esere alıntı yapması veya atıfta

bulunması, eserin yazar tarafından eğitim öğretimde veya başka maksatlarla kullanılması hallerinde ceza verme zamanaşımı süresi yeniden başlayacaktır.

g- Disiplin Cezasında Karar Süreleri ve Kararların Tebliği

Devlet Memurları Kanunu'nun 128'inci maddesinde disiplin soruşturmalarının hangi sürelerde karara bağlanacağı hususu düzenlenmiştir. Buna göre uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarının soruşturmanın tamamlanmasından itibaren 15 gün; kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının dosyanın ilgili disiplin kuruluna gelmesinden itibaren 30 gün; memurluktan çıkarma cezalarının ise soruşturma dosyasının yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren 6 ay içerisinde karara bağlanması gerekmektedir. Ancak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda karar süreleri ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır. Danıştay tarafından verilmiş bulunan çeşitli kararlarda, iki yıllık genel zamanaşımını geçmemek koşuluyla bu süreler geçirilerek verilen cezaların geçerli olacağı vurgulanmıştır. Danıştay 8'inci Daire'nin "disiplin amiri ve kurullarına karar vermek için tanınan sürelerin idarenin iç işleyişi ve düzeni ile ilgili olduğu, bu süre geçirildikten sonra ceza verilmiş olmasında yasaya aykırılık bulunmadığı" hakkındaki E.1991/1370 sayılı kararı bu doğrultudadır.

Danıştay, zamanında karar vermeyen amirlerle disiplin kurulu üyelerinin, cezai ve disiplin yönünden sorumluluğunun aranabileceğine de işaret etmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda verilen kararların tebliğine ilişkin herhangi bir hüküm yer almamıştır. Buna karşılık Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesindeki düzenlemeden bu sürelerin, kararın verilmesinden itibaren 15 gün olduğu anlaşılmaktadır. Karar süresine benzer

şekilde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda tebligata ilişkin bir süre de belirlenmemiştir.

Anayasa'nın 128'inci maddesinde üniversite öğretim elemanları diğer kamu görevlisi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin 16/07/2010 gün ve E.2010/29, K.2010/90 sayılı kararında "öğretim üyelerini devlet memuru gibi değerlendirmenin mümkün olmadığı" değerlendirmesi yapılmıştır. Yükseköğretim elemanları için özel kanun niteliğinde olan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun disiplin hükümlerinde 657 sayılı Kanun'un disiplin hükümlerine açık bir atıf bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Danıştay 8'inci Daire'nin 09.03.2016 tarihli ve E.2016/1221 sayılı kararında olduğu gibi yargı kararları, disiplin işlemleri yönünden 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu genel kanun 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ise özel kanun kabul ederek özel kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel kanuna göre işlem yapılması gerektiği görüşünü taşımaktadır.

Bu eğilim uyarınca disiplin cezalarının karar ve tebligat sürelerinde Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin hükümlerine uygun hareket edilmesi doğru olacaktır.

h- Disiplin Cezalarında Tekerrür

Disiplin cezalarını ağırlaştıran bir etken olan tekerrür kelime olarak tekrar etme, tekrarlama anlamındadır. Disiplin cezalarında tekerrür 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesinin ikinci fıkrasında : "Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiiller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir. Kanunla affedilmiş disiplin cezaları ile tekerrür nedeniyle verilen bir derece ağır cezalar tekerrüre esas alınmaz." şeklinde düzenlenmiştir.

Kanun'un 53/G maddesinde "Disiplin cezaları ilgililerin özlük dosyasında saklanır. Uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından 5 yıl, aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezalarının uygulanmasından itibaren 10 yıl sonra atamaya yetkili amire başvurarak, verilmiş olan cezalarının özlük dosyasından silinmesi talep edilebilir. İlgilinin, bu süreler içerisindeki davranışları, isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse, talep yerine getirilir." denilerek cezaların özlük dosyasından silinme süreleri tespit edilmiştir. Disiplin suçunu oluşturan aynı fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanırken, aynı derece cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü kez uygulanmasında bir derece ağır ceza verilir.

Tekerrür uygulaması Kanun'da kısa ve net ifadelerle açıklanmasına karşın uygulamada karşılaşılan tereddütlere değinmekte fayda vardır.

(1)- Cezaların ve Fiillerin Tekerrürü

Kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere tekerrür daha önce aynı fiili işleyen veya aynı derece cezayı alan memurun bunu alışkanlık haline getirmesini önlemeye yönelik ve cezanın caydırıcılığını artırmayı hedefleyen bir uygulamadır. Kanun'un 53/D maddesi disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin tekrarında fiilin tekerrürünü, aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiiller nedeniyle verilen disiplin cezalarında cezaların tekerrürünü esas almıştır. Ancak tekerrür nedeniyle verilen bir derece ağır cezalar tekerrüre esas alınmaz. Örneğin, yetkili makamların bilgi ve belge istemini mazeretsiz olarak zamanında yerine getirmemek fiili uyarma cezası ile cezalandırılır. Aynı fiilin 5 yıl içinde tekerrüründe ilgiliye kınama cezası verilir. Ancak resmi olarak ders vermekle yükümlü bulunulan öğrencilere özel

ders vermek, yayınlarında hasta haklarına riayet etmemek ve incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak fiillerinin her üçü de kınama cezası gerektiren farklı fiillerdir. Bu fiillerin 5 yıl içinde üçüncü kez işlenmesi halinde ilgiliye kınama cezası değil bir derece ağır ceza olan aylıktan veya ücretten kesme cezası verilir.

(2)- Affa Uğrayan Cezalara Ait Fiiller Tekerrürde Dikkate Alınmaz.

Zaman zaman çıkarılan af kanunlarıyla disiplin cezalarının sonuçlarının ortadan kaldırılması, kanunun yayımlanmasından sonra verilen disiplin cezalarında tekerrürün uygulanmasına engel olmayacaktır. 04/06/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5525 sayılı Memurlar İle Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun'un 1'inci maddesinde; "Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla basit veya nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı suçlar veya istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçları sebebiyle görevleriyle sürekli olarak ilişik kesilmesi sonucunu doğuran disiplin cezaları ile 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 68'inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerine göre verilmiş yer değiştirme cezaları ve 69'uncu maddesine göre verilmiş meslekten çıkarma cezaları ile emniyet hizmetleri sınıfına dahil personel ile çarşı ve mahalle bekçileri hakkında verilen meslekten çıkarma cezaları hariç olmak üzere; kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bu görevlerde bulunmuş olanlar hakkında 23/4/1999 tarihinden 14/2/2005 tarihine kadar işlenmiş fiillerden dolayı verilmiş disiplin cezaları bütün

sonuçları ile affedilmiştir." denilmektedir. Anılan maddenin 3'üncü fıkrasında da disiplin cezaları affedilenlerin sicil dosyalarındaki bu disiplin cezalarına dair kayıtların ilgililerin müracaatı aranmaksızın hükümsüz kalacağı ve dosyalarından çıkarılacağı düzenlenmiştir. Danıştay İdari Daireler Genel Kurulu 31.10.2013 tarihli ve E.2010/1420, K.2013/3394 sayılı kararında da "657 sayılı Kanun'un 125. maddesi uyarınca eylemine karşılık gelen disiplin cezasının bir derece ağırı olan devlet memurluğundan çıkarma cezasının verilmesine sebep olan ve tekerrüre temel teşkil eden 2003 yılı içerisindeki devamsızlığı sonucu verilen disiplin cezası, 5525 sayılı Kanun uyarınca tüm sonuçları ile affedildiğinden ve tüm sonuçları ile affedilen bir disiplin cezasına konu olan bu fiilin tekerrüre esas alınması mümkün olmadığı" görüşüne dayanmıştır. Bu nedenle bir kanunla tüm sonuçları affedilen ve özlük dosyasından çıkarılacağı düzenlenen disiplin suçları daha sonra yapılan bir disiplin soruşturmasında tekerrür nedeniyle bir derece ağır ceza belirlenmesinde dikkate alınamayacaktır.

(3)- Kesinleşen Disiplin Cezalarına Tekerrür Uygulanmaz.

Yargı kararları veya yasama tasarrufu ile geri alınabilen disiplin cezaları sıkı şekil şartlarına bağlı idari işlemlerdir. Disiplin cezaları kendilerinden önceki durumu değiştirerek yeni bir hukuki durum oluştururlar. Bu nedenle disiplin cezaları yeni bir idari işlemle ortadan kaldırılamaz.

Danıştay da konu ile ilgili hemen hemen tüm kararlarında disiplin cezalarının geri alınmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu durum bir Danıştay kararında şöyle ifade edilmiştir;

"Kamu hizmetinin belli bir düzen içerisinde yürütülmesi için gerekli önlemlerden olan disiplin cezası, niteliği gereği öteki idari işlemlerden farklıdır.

Disiplin cezası vermeye yetkili organlar, bu organların oluşumu, çalışma usulü, karar oluşturulması, bu kararlara itiraz ve bütün bu sürecin her aşaması için öngörülen süre koşulları ile disiplin cezası işlemi sıkı şekil şartına bağlı olarak uygulanabilmektedir.

Bu özellik, disiplin cezasının yeni bir idari işlemle ortadan kaldırılmasına engeldir. Ceza ancak bir yargı kararı yahut yasama tasarrufu ile iptal edilebilir veya disiplin cezasının ağırlığına göre, belli süreler geçtikten sonra sicil dosyasından silinmesi atamaya yetkili amirden istenebilir."

Karardan da anlaşılacağı gibi Danıştay, disiplin cezasının başka bir idari işlemle ortadan kaldırılamayacağını kabul etmektedir. [8]

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesinin ikinci fıkrasında ise: "Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı maddenin yedinci fıkrasında da "Disiplin cezaları, verildikleri tarihten itibaren, aylıktan veya ücretten kesme cezası ile kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezası ise cezanın verildiği tarihi izleyen aybaşından uygulanır." denilmektedir. Bu durumda gerek tekerrürün gerekse verilen disiplin cezasının uygulanmasının kanunun amir hükmü olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tekerrür uygulanması gerekirken uygulanmadan tebliğ edilen disiplin cezalarında bu hatanın daha sonra fark edilmesi beraberinde bir soruyu getirmektedir. İdare verildiği andan itibaren hüküm ifade eden disiplin cezasını yeni bir idari işlemle geri alıp tekerrür hükümlerini uygulayarak cezayı yeniden belirleyebilir mi?

8 F. Ebru Gündüz, Disiplin Cezalarının Geri Alınması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 1, syf. 415

Kanaatimizce hukuka uygun olarak verilen bir disiplin cezasının idare tarafından eksik idari işlem yapıldığı gerekçesiyle geri alması ve tekerrür uygulanarak bir derece ağır ceza verilmesi mümkün değildir.

(4)- Tekerrür Sonucu Verilecek Bir Derece Ağır Ceza Suçun Niteliği Hangi Cezayı Gerektiriyorsa Bu Cezanın Bir Derece Ağırı Olacaktır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesinin ikinci fıkrasında uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından itibaren 5 yıl, aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezalarının uygulanmasından itibaren 10 yıl sonra atamaya yetkili amire başvurarak, verilmiş olan cezalarının özlük dosyasından silinmesinin talep edilebileceği düzenlenmiştir. Kanun'un 53/D maddesinde de cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanacağı belirtilmektedir. Tekerrür sonucu verilecek bir derece ağır ceza suçun niteliği hangi cezayı gerektiriyorsa bu cezanın bir derece ağırı olacaktır.

(5)- Tekerrür Aynı Fiillerin Tekrarında Uygulanır.

Farklı disiplin cezalarını gerektiren bazı disiplin suçlarının benzerlik göstermesi bu suçların aynı fiille işlendiği yanılgısını oluşturmaktadır. Bu şekilde hatalı tekerrür uygulamaları kamu görevlisinin hak ettiğinden fazla ceza almasına yol açmaktadır. Örneğin, kınama cezasını gerektiren görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak ile aylıktan kesme cezasını gerektiren görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek, fillerinde olduğu gibi özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek fiili ile özürsüz ve kesintisiz 3-9 gün göreve gelmemek fiili farklı fiiller olup, farklı disiplin cezaları

ile cezalandırılmalarına karşın aynı fiilin tekerrürü kabul edilerek cezanın ağırlaştırılmasına imkân yoktur. [9]

i- Disiplin Cezası Verilmesi Gereken Fiil ve Hallere Nitelik ve Ağırlıkları İtibarıyla Benzer Eylemler

Devlet Memurları Kanunu'nda disiplin suçu olarak belirlenen fiil ve haller dışında kalmakla birlikte niteliği itibarıyla bu suçlara benzer fiil ve hallerin kıyas yoluyla cezalandırılması Kanun'un 125'inci maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan düzenlemeyle sağlanmıştır. Maddede "Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir." denilmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2'nci maddesi suç ve cezada kanunilik ilkesini düzenlemektedir. Ceza Kanunu'ndaki bu genel ilke suç olan bir fiilin kanunda açık olarak yazılması gerektiği, idari işlemle suç tesis edilemeyeceği ve suçların kıyas yoluyla belirlenemeyeceği esasına dayanmaktadır. Kaynağını Devlet Memurları Kanunu'ndan almakla birlikte disiplin hukukundaki suç ve ceza bağlantısı da kanunilik ilkesi kapsamında değerlendirilmelidir. Zira Anayasa'nın 38'inci maddesi de kimsenin, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamayacağını hüküm altına almaktadır. Kanunilik ilkesiyle korunmak istenen kişi hak ve hürriyetleri uluslararası sözleşmelerle de koruma altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 11'inci maddesinin 2'nci bendine göre: Hiç kimse, işlendiği sırada milli ya da milletlerarası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden

9 Semanur Aydoğan, Muhammet Gül, Göksel İsmailoğlu, Danıştay Kararları Işığında Disiplin Cezalarında Tekerrür Uygulaması, Mali Kılavuz Dergisi sayı:49

ötürü mahkûm edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez. İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Kanunsuz Ceza Olmaz başlıklı 7'nci maddesine göre: Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Devlet Memurları Kanunu'nda açıkça suç olarak tanımlanmamış bir fiil veya halin cezalandırılması kanunilik ilkesine aykırı bir uygulama olacaktır.

Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesi ile kanunda suç olarak belirlenen fiil ve hallere benzer eylemin ne olacağı disiplin amirleri ve disiplin kurullarının takdirine bırakılmaktadır. Bu şekilde yapılacak subjektif değerlendirmeler sonucu bir eylem bir kişi tarafından suç olarak değerlendirilirken bir başka kişi tarafından suç olarak kabul edilmeyebilir. Bu nedenle idarenin kanun koyucunun yerine geçerek suç ihdas etmesine izin veren bu hükmün uygulanması kanunilik ilkesine ve Anayasa'nın 38'inci maddesine aykırı olacaktır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, disiplin suç ve cezalarını suçta ve cezada kanunilik ilkesinin güvence altına alındığı Anayasa'nın 38'inci maddesi kapsamında olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre; "Yönetim, yasal belirleme ve dayanak olmadan herhangi bir davranışın yaptırım gerektirdiğini takdir edip kendi yetkisiyle kural koyamaz. Yönetsel yaptırımlar, yönetimin karar ve işlemlerinin denetimi en zorunlu olanlarındandır. Suç ve cezalar anayasaya uygun olarak yasayla konulabilir. Yönetim kendiliğinden suç ve ceza yaratamaz… Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi uyarınca bir hukuk devletinde, ceza yaptırımına bağlanan her eylemin tanımı yapılmalı suçlar

kesin biçimde ortaya konmalıdır." (AYM, 19.04.1988, E.1987/16, K.1988/8, AMKD, sayı. 24, s. 109)

Danıştay'ın her suça verilecek olan cezanın önceden tespitinin mümkün olmaması nedeniyle bu şekilde bir hüküm getirilmesinin hizmet gereklerine uygun olduğu şeklindeki görüşüne karşın idareye sınırsız takdir hakkı tanıyarak kıyas yoluyla disiplin cezası verilmesinin kanunilik ilkesine ve Anayasa'ya aykırı olacağı kanaatindeyiz.

j- Cezada İndirim

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesi geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan veya ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek disiplin cezalarında bir derece hafif cezanın uygulanabileceğini hüküm altına almıştır.

Örneğin mazeretsiz olarak 4 gün göreve gelmeyen bir memurun eylemi kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektirmektedir. Ancak geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarının olumlu olması veya ödül veya başarı belgesi alması halinde memura bir derece hafif olan aylıktan kesme cezası uygulanabilecektir. Kanunda belirtildiği üzere memurun geçmiş çalışmalarının olumlu olması veya ödül veya başarı belgesinden birine sahip olması bir derece hafif ceza uygulanmasında yeterli olmaktadır.

Burada yetkili amirlere bir takdir hakkı tanınmış olmakla birlikte, şayet alt ceza uygulanmamış ise gerekçesinin disiplin amiri veya kurulu tarafından verilen kararda belirtilmesi gerekmektedir. İdari yargı kararlarında, bir derece alt ceza verilmesine engel bulunmayan hallerde, bu uygulama yapılarak ceza belirlenmesi gerektiği yönünde içtihat oluşmuştur. Nitekim Danıştay 1991 tarihli içtihadında, gerekçenin açıklanması gerektiğini belirtmiştir. Disiplin amirleri tarafından

gerekçesi yazılarak alt cezanın uygulanmadığı hallerde, öne sürdükleri gerekçenin kabul edilebilir nitelikte olup olmadığına bakılmaktadır. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun 22.02.2007 tarihli ve E.2005/374, K.2007/103 sayılı kararı da bu yöndedir; "Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların öncelikle; ilgililerin geçmiş hizmetleri ile sicil durumlarına göre bir alt ceza ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusunda bir değerlendirme yapmaları ve bu değerlendirmenin sonucuna göre ceza vermeleri gerektiğinden, bu durum gözardı edilerek tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır."

2547 sayılı Kanun bir derece alt cezayı, asıl cezayı vermeye yetkili makamın vereceğini belirtir.

Nitekim Danıştay 8'inci Dairesi, 25.02.1999 tarihli ve E.1996/4782, K.1999/714 sayılı kararıyla kademe ilerlemesinin durdurulması cezası disiplin kurulunca verilmesi karara bağlandığından bir alt ceza uygulama yetkisinin yine aynı kurula ait olduğuna, bu cezanın disiplin amirince verilmesinin yetki unsuru bakımından hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.

Bir derece alt ceza uygulamasında aynı kişi hakkında daha önce yapılmış bir disiplin soruşturmasında bir derece alt ceza uygulanmış olması özel bir durum oluşturabilir. Örneğin disiplin amiri tarafından uygun görülen kınama cezasının ilgili kişiye tebliğ edildiği yazıda bir derece alt ceza değerlendirmesi yapıldığı ancak hakkında daha önce yapılmış bir soruşturma sonucunda uyarma cezası önerildiği ancak daha önce cezası bulunmadığı için bu ceza uygulanmadığından bahisle bu defa bir derece alt ceza uygulamasına yer olmadığına karar verilmiştir. Ancak daha önceki soruşturma sonucunda sadece önerildiği ancak verilmediği anlaşılan uyarma cezası hukuki yönden uygulanmış ve kesinleşmiş olsaydı kişinin hukuki yollara

başvurma hakkının doğacağı tabidir. Bunun sonucunda yargı kararıyla disiplin cezasının iptali de mümkündür. Açıklanan nedenle daha önce hukuken kesinleşmeyen bir disiplin cezasının daha sonra yapılan bir soruşturmada bir derece alt ceza uygulanmamasına dayanak oluşturulmasının 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

Yine 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer almamasına rağmen, Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 14/11/1990 gün ve 1990/2547 sayılı kararında "haksız tahrik" hafifletici sebep sayılmıştır. Bu kararda; "Amirin ağır tahriki, hakareti ve dövme girişimi üzerine, amirle memur arasında meydana gelen karşılıklı hakaret ve dövme olayından memurun meslekten çıkarılamayacağına" yer verilmiştir.

k- Disiplin Cezalarında Tecil

Erteleme disiplin hukukunda geçerli değildir ve mevzuatta bu yolda bir düzenleme yer almamıştır.

l- Disiplin Cezalarının Özlük Dosyasından Silinmesi

Hakkında verilmiş ve kesinleşmiş disiplin cezası bulunan kamu görevlisi uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından itibaren 5 yıl, aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezalarının uygulanmasından itibaren 10 yıl sonra atamaya yetkili amire başvurularak cezaların özlük dosyasından silinmesini isteyebilir. Disiplin cezalarının özlük dosyasından silinebilmesi için, yasada belirtilen sürenin geçmesi, bu konuda bir talep bulunması; ilgilinin davranışlarının olumlu yani bu isteğini haklı kılacak nitelikte olması gerekir.

m- Disiplin Cezalarında Af

Af, bazen sadece kesinleşmiş cezaları kaldıran, hafifleten veya değiştiren, bazen de kamu davasını düşüren veya mahkûmiyeti bütün sonuçlarıyla birlikte vaki olmamış sayan bir kamu hukuku tasarrufudur. Bu tasarruf özel ve genel af olmak üzere iki kısımda incelenebilir. Genel af, mahkûmiyet ve kamu davasını ortadan kaldırırken, özel af sadece cezaya tesir eder.

(1)- Genel Af

Genel affın disiplin cezaları üzerindeki etkisi, kanunda açıklık olup olmamasına göre değişiklik gösterir.

(a) Eğer, genel af kanununda disiplin cezaları bakımından açıklık yoksa genel affın disiplin cezalarına etki etmeyeceği kabul edilmelidir. Buradan hareketle, bu türlü bir aftan sonra ceza soruşturması ve diğer işlemler ortadan kalksa bile, disiplin işlemlerinin devam etmesi gerekeceği açıktır.

(b) Genel af kanununda açık hüküm bulunabilir. Bu durumda, genel affın disiplin cezalarına tesir edeceği veya etmeyeceği belirtilmiş olur.

(2)- Özel Af

Ceza hukuku alanındaki özel af, sadece cezayı etkileyeceğinden, disiplin suçları üzerinde bir etki yapmaz.

(3)- Disiplin Affı

Disiplin affı, yasa koyucunun iradesine göre çizilmiş sınır ve koşullarda uygulanır.

n- Şikâyetten Vazgeçme

Disiplin suçlarında şikâyet, disiplin soruşturmasına başlama talebi olarak değil, "ihbar" olarak kabul edilir ve bunun doğal sonucu olarak da geri alınması mümkün değildir. Dolayısıyla şikâyetten vazgeçme müessesesi disiplin soruşturmalarında ve kararlarında uygulanmaz.

o- Görevden Ayrılanlar Hakkında Yapılacak Disiplin İşlemi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu; fiili işleyenin emeklilik veya başka nedenlerle görevinin sona ermesinin hakkında soruşturma açılmasına ve soruşturmanın devamına engel olmayacağını düzenlemiştir. Bu durumda soruşturma sonunda verilen disiplin cezası, özlük dosyasında saklanır. Aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezaları ilgilinin kamu görevine dönmesi ya da bir vakıf yükseköğretim kurumunda göreve başlaması halinde uygulanır.

Danıştay 3'üncü Dairesi'nin 27/01/1977 tarihli ve E.1977/47, K.1977/42 sayılı kararı bu konudaki belirsizliğe bir çözüm getirmiş bulunmaktadır. Danıştay Kararları Dergisinin 28'inci ve 29'uncu sayılarında yer alan karara göre, emeklilik veya istifa gibi sebeplerle memuriyetten ayrılanların bir gün tekrar kamu görevlerine dönebilecekleri göz önünde bulundurularak gerekli işlemler yapılmalı, uygulama kabiliyeti olan cezalar uygulanmalı, olmayanlar ise özlük dosyasında muhafaza edilmelidir.

p- Disiplin Cezalarının Geri Alınamaması

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesi Disiplin cezaları, verildikleri tarihten itibaren, aylıktan veya ücretten kesme cezası ile kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezası ise

cezanın verildiği tarihi izleyen ay başında uygulanacağını açık bir biçimde ifade etmektedir. Anayasa'nın 129'uncu maddesi ise disiplin kararlarının yargı denetimi dışında bırakılamayacağını belirtir. Yargı kararıyla kaldırılabilen disiplin cezaları af kanunları ile de sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılabilir.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin E.1998/4988 K.1998/3015 sayılı, 10'uncu Dairesi'nin E.1989/2490 K.1990/270 sayılı ve 12'nci Dairesi'nin E.2008/1919 K.2008/3714 sayılı kararlarında açıkça belirtildiği üzere kesinleşen disiplin cezaları, veren idari merciler yönünden bağlayıcı ve kesin nitelikte olup, idari mercilerin vermiş oldukları disiplin cezalarını geri almaları, verdikleri disiplin cezası yerine başka bir disiplin cezası verme yoluna gitmeleri kural olarak olanaksızdır. Disiplin cezası niteliği gereği öteki idari işlemlerden farklı olup, disiplin cezası vermeye yetkili organlar, bu organların oluşumu, çalışma usulü, karar oluşturulması, bu kararlara itiraz ve bütün bu sürecin her aşaması için öngörülen süre koşulları ile disiplin cezası işlemi sıkı şekil şartına bağlı olarak uygulanabilmektedir. Bu özellik disiplin cezasının yeni bir idari işlemle ortadan kaldırılmasına engeldir. Ceza ancak bir yargı kararı yahut yasama tasarrufu ile iptal edilebilir. Bu nedenle verildiği andan itibaren hüküm ifade eden bir disiplin cezasının yok sayılması veya idari bir işlemle geri alınması hukuken mümkün değildir.

r- Disiplin Soruşturması ile Ceza Kovuşturmasının Bir Arada Yürütülmesi

Bir fiilden dolayı ilgili hakkında ceza soruşturması veya kovuşturması yapılıyor olması, aynı fiilden dolayı disiplin soruşturması yapılmasına, ceza verilmesine ve bu cezanın yerine getirilmesine engel değildir. Gerektiğinde ceza kovuşturması bekletici mesele yapılabilir. Bu durumda

disiplin soruşturmasına ilişkin zamanaşımı süreleri durur. Ayrıca şüphelinin Türk Ceza Kanunu'na göre mahkûm olması veya olmaması disiplin cezasının uygulanmasını engellemez.

Disiplin suçu oluşturan bazı fiiller, aynı zamanda ceza yasalarında suç olarak tanımlanmış olabilirler. Böyle bir durumda ceza kovuşturması ve disiplin soruşturması birbirinden bağımsız olarak yapılacaktır. Öğrenciye hem disiplin cezasının hem de ceza yasalarında öngörülen adli cezaların verilmesi mümkün olabilecektir.

Ancak; uygulamada, aynı fiil hakkında verilen ceza mahkemesi kararının, disiplin cezasının verilmesinde göz önünde bulundurulacağı kabul edilmektedir. Danıştay'a göre; "… disiplin suçu aynı zamanda ceza yasasına göre de suç niteliğinde ise ve ceza yargılaması sonucunda suçun unsurlarının oluşmaması ya da suçun o kişi tarafından işlenmediğinin saptanması gerekçesiyle ilgili beraat etmiş ise, bu beraat kararının disiplin cezası verilmesindeki bağlayıcılığı tartışmasızdır" (Danıştay 10. D, 27.10.1987, E.1987/2015, K. 1987/1721, DD, sayı. 70-71, s. 550, Aynı yönde Danıştay 10. D, 30.5.1990, E.1990/1731, K.1990/1248, DD, sayı. 81, s. 349)

Buna göre; adli yargıda suçun sanık tarafından işlenmediği, suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmiş ise, öğrenci hakkında disiplin cezası verilemeyecektir. Doktrinde, hukuka uygunluk nedenlerinin (meşru müdafaa, zorda kalma, kanun hükmünün yerine getirilmesi vs.) bulunmasından dolayı verilen beraat kararlarının da disiplin cezasının verilmesinde bağlayıcı olduğu kabul edilmektedir. Çünkü hukuka uygunluk nedenleri tüm hukuk düzeni bakımından fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırır.

Diğer taraftan, ceza mahkemesinin bazı kararları; disiplin cezası vermeye yetkili makamların takdir yetkisini ortadan kaldırmamaktadır. Genellikle, "şüpheden sanık yararlanır"

ilkesi uyarınca verilen delil yetersizliğinden dolayı beraat kararlarının disiplin makamlarını bağlamayacağı kabul edilmektedir. Nitekim Danıştay'a göre; "delil yetersizliği nedeniyle verilen bir beraat kararı disiplin cezası verilmesi konusunda mutlak anlamda bağlayıcı nitelikte değildir. Esasen ceza hukuku açısından da delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı da tam aklanma niteliği taşımamaktadır. Bu nedenle, davacının delil yetersizliğinden beraat etmesi karşısında olayın, disiplin soruşturması sırasında toplanan deliller ve tanık ifadeleriyle irdelenmesi gerekmektedir." (Danıştay 10. D, 27.10.1987, E.1987/2015, K.1987/1721, DD, sayı. 70-71, s. 550)

Ceza kovuşturmasının zamanaşımına uğraması, disiplin soruşturması yapılmasına ve disiplin cezası verilmesine engel değildir. Bunun yanında, Danıştay; kamu davasının düşmesine karar verilmesi, ceza yargılaması sonunda verilen mahkûmiyet hükmünün ertelenmiş (tecil) olması, ilgili hakkında soruşturma izni verilmemiş olması nedeniyle ceza yargılaması yapılamaması durumlarını, disiplin cezası vermeye engel bir sebep olarak görmemektedir. Bu gibi durumlarda, disiplin soruşturması kapsamında toplanan deliller değerlendirilerek disiplin cezası verilip verilmemesi konusunda bir karar verilecektir. [10]

s- Disiplin Soruşturmasının Gizliliği

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesine göre soruşturmanın gizliliği esastır; ancak hakkında üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezası istenenler soruşturma evrakını inceleme hakkına sahiptir.

10 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Öğrenci Disiplin Soruşturması Rehberi

4- Soruşturma Yapılması

Yapılan disiplin soruşturmalarında bazı ilkelere uyulmaması, işlemi hukuksal temelde sakatlamakta ve bu işlemlerin yargı mercilerince iptal edilmesine neden olmaktadır.

Bunları ayrı başlıklar halinde ele alarak önemli noktalara özet olarak değinelim.

a- Soruşturmaya Başlama

Memurların disipline aykırı tutum ve davranışları: şikâyet, ihbar, inceleme ve denetleme yoluyla öğrenilebilir. Disiplin suçunun işlenmesi halinde, bu suç ne şekilde öğrenilirse öğrenilsin, 2547 sayılı Kanun'un öngördüğü soruşturma zamanaşımı süresi içerisinde, verilecek emirle soruşturmaya başlanır. Soruşturma emrini disiplin amirleri verir.

Bu noktada bir kamu görevini vekâleten yürüten kişinin disiplin cezası verme yetkisine sahip olup olmadığı sorusu akla gelebilir. Doktrinde asil memurun kısa süreli olarak görev başında bulunmadığı zamanlarda vekâleten görevi yürüten vekil memurun gündelik rutin işleri yapmakla yetkili olduğu ifade edilmektedir. Bu konuda genel kural şudur: Vekil, asilin sahip olduğu her türlü hak ve yetkiye sahiptir. Danıştay'ın kararları da bu yöndedir. Fakat sağlık raporu ve izin gibi nedenlerden dolayı kısa süreli olarak yapılan vekâletlerde vekilin disiplin konusunda işlem yapmaması, en azından ceza verilmesi işlemlerini asilin görevine başlamasına bırakması yerinde bir yol olacaktır. [11]

11 Adil Bucaktepe, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 2, s. 213

Bilimsel araştırma ve yayın etiğine ilişkin disiplin cezası verilmesini gerektiren fiiller açısından soruşturma başlatılmadan önce bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarınca inceleme yapılması zorunludur. İnceleme neticesinde elde edilen bilimsel tespitlere hukuki değerlendirme katmak üzere hukuk nosyonuna sahip bir üyeye kurullarda yer verilmelidir.

Disiplin amirlerinin en sık karşılaştığı durumlardan bir tanesi dilekçe vermek suretiyle yapılan şikâyet veya ihbar başvurularıdır. Somut iddialar içermeyen şikâyet ve ihbarlar ile şüpheye dayanan olaylarda soruşturma açılmadan önce disiplin amiri bir inceleme yaptırabilir. 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 4'üncü maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir. Bu dilekçelerden belli bir konuyu ihtiva etmeyenler, yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar ve 4'üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayanlar incelenemezler. Ancak 2004/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi, bu unsurları ihtiva etmemekle birlikte, başvurulara olayla ilgili inandırıcı mahiyette bilgi ve belgeler eklenmiş veya somut nitelikte bilgi, bulgu ya da olaylara dayanılıyor ise, bu hususlar ihbar kabul edilerek idarece işlem yapılabileceği yönünde düzenleme yapmıştır. Bu nedenle somut iddialar içermeyen şikâyet ve ihbarlar ile şüpheye dayanan olaylarda soruşturma açılmadan önce disiplin amiri bir inceleme yaptırabilir. Disiplin soruşturmasıyla aynı rapor şekline sahip olan inceleme raporunda soruşturma konusu fiilin ve bu fiili işleyen kişinin kimliğinin tespiti ve/veya konuya ilişkin somut verilerin ortaya konulması halinde disiplin soruşturmasına başlanabilir.

Disiplin soruşturmasına muhatap olan bir kamu görevlisinin bu durumdan endişe duyması tabidir. Bu sebeple hakkında somut ve ciddi iddialar bulunmayan kamu personeli hakkında soruşturma açılmadan önce bir inceleme yapılması daha doğru olacaktır.

b- Disiplin Soruşturması Onay ve Görev Emirleri

Her disiplin soruşturması, disiplin soruşturması yapılmasını öngören ve yetkili makamın imzasını taşıyan "soruşturma onay emrine" dayanılarak yapılır. Danıştay 12'nci Dairesi 25.11.2015 tarihli ve E.2015/1076, K.2015/6150 sayılı kararıyla davacı hakkında yürütülen soruşturma kapsamında incelenen ve dava konusu işleme gerekçe yapılan iddialara ilişkin olarak soruşturma olurunun bulunmaması nedeniyle dava konusu işlemi hukuka aykırı bulmuştur.

Üst disiplin amirinin soruşturma açtığı veya açtırdığı disiplin olayında alt disiplin amiri ayrıca soruşturma yapamaz veya yaptıramaz. Daha önce açılmış soruşturma varsa bunlar üst amirin açtığı veya açtırdığı soruşturma ile birleştirilir. Bu onay emri daha önce de değinildiği üzere, müstakil bir disiplin soruşturması için verilebileceği gibi 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a göre yapılacak bir ceza soruşturmasıyla birlikte de verilebilir. Ancak, ceza soruşturmasıyla birlikte verilen disiplin soruşturması onaylarının, 4483 sayılı Kanun'la belirlenen makam ve mercilerce verilmesi gerekir. Soruşturma onayının, iddiaları tam olarak kapsaması çok önemlidir. Soruşturmacıların da, onaya dahil olmayan hususları soruşturma kapsamına almamaları; şayet yeni bir durumla karşılaşılırsa ek soruşturma onayı almaları gerekir.

Disiplin soruşturmasını başlatan yetkili amirin soruşturmaya konu olayla hiçbir ilgisi bulunmayan,

hakkında soruşturma yapılan kamu görevlisinin suç konusu eyleminden zarar gören veya yarar sağlayan veya soruşturulanın veya olayın mağduru durumundaki kişilerden etkilenecek konumda bulunmayan tamamen tarafsız kişi veya kişilerden olmaları ve kıdem ve görev bakımından en az soruşturulan ile aynı seviyede veya üst düzeyde bulunmaları gerekmektedir. Danıştay 12'nci Dairesi 22/12/2015 tarihli ve E.2012/524, K.2015/7042 sayılı kararında yukarıda belirtilen hükümlerin disiplin soruşturmasında gözetilmesi gereken usuller olduğunu ifade ederek bu usullerin izlenmesinin soruşturulanın hukuki güvencesini oluşturduğunu vurgulamıştır. Bu itibarla disiplin amirinin tanık, şikâyetçi, mağdur sıfatıyla veya isnat edilen olay veya soruşturulan kişi ile bir ilişkisinin bulunduğu durumlarda soruşturma onayı vermesi objektiflik ve tarafsızlık ilkesinin ihlalini oluşturacaktır. Bu durumda yetkili amirin bir yazıyla, üst disiplin amirinden ilgili kişi hakkında bir disiplin soruşturması yapılmasını istemesi hukuka uygun olacaktır.

Soruşturma yetkisine sahip disiplin amiri, vereceği soruşturma emrinde, soruşturmanın konusunu oluşturan fiil veya halin içeriğini ve kimin hakkında soruşturma yapılacağını açıkça belirtmelidir.

Soruşturma emrinde fiilin ne olduğu ve sınırları açıkça belirtilmelidir. Çünkü soruşturma sırasında soruşturma onayı verilen fiilden tamamen farklı bir suç olarak nitelendirilebilecek bir fiil ortaya çıktığında, yeniden soruşturma onayı alınması gerekir. Fiilin kim tarafından işlendiği henüz belli değil ise, yine soruşturma emri verilebilir. Ancak soruşturma sırasında fiilin kim tarafından işlendiğinin belirlenmesinden sonra soruşturmanın sürdürülebilmesi için, soruşturmacının, disiplin amirinden yazılı onay alması gerekir. [12]

12 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Soruşturma Rehberi

Disiplin soruşturmasının bir onaya dayanmasının önemi, Danıştay 8'inci Dairesi'nin 09/02/1995 tarihli ve 447 sayılı Kararında vurgulanmış ve soruşturma açılmaksızın doğrudan disiplin amirince savunma alınarak ceza verilmesinin usulsüz olduğu ifade edilmiştir.

c- Soruşturmanın Yürütülmesi

Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre yürütülen soruşturmalarla, disiplin soruşturmaları usul bakımından benzerlik arz ettiklerinden, bu benzerlikten yararlanılarak soruşturma işlemlerinin yapılması gerekir.

Soruşturma; suç konusu olayı ve iddiayı incelemek, muhbir ve müştekinin iddia ve şikâyetlerini saptamak, konuya ilişkin tüm delilleri toplamak, gerekiyorsa bilirkişi incelemesi yaptırmak, kendisine suç isnat edilen kişinin savunmasını Kanun'un öngördüğü süre ve biçimde almak ve soruşturma onayı sınırına mutlak anlamda bağlı kalmak suretiyle yapılır.

d- Soruşturmacının Niteliği

Soruşturmacının görev ve unvanı, soruşturulanın görev ve unvanının üstünde veya onunla aynı düzeyde olmalıdır. Fiilin ast ile üst tarafından birlikte işlenmesi hâlinde soruşturma usulü ve disiplin cezası verme yetkisi üste göre belirlenir. Soruşturulanın disiplin cezası verilmesini gerektiren fiili işlediği ve disiplin soruşturmasının başlatıldığı tarihteki görev veya unvanının farklı olması hâlinde disiplin soruşturması, üst görev veya unvanı esas alınarak yürütülür. Disiplin amirinin belirlenmesi ve uygulanacak diğer disiplin hükümleri, görev yapılan kurumun tabi olduğu mevzuata göre belirlenir. Bu konuda verilmiş bulunan Danıştay 12'nci

Dairesi'nin E.2010/3324, K.2014/1510 sayılı kararında "Disiplin soruşturmalarının tarafsız ve objektif olarak gerçekleştirilebilmesi için, ilgili kamu personeli hakkında soruşturmacı olarak görevlendirilecek kişinin kadro ve unvan bakımından soruşturma yapılacak kişiden daha üst ya da en azından aynı statüde olması gerektiği Danıştay'ın yerleşmiş içtihatlarıyla kabul edilmiş bulunmaktadır." görüşü ifade edilmiştir.

Ayrıca soruşturmacılar olayla ilgisi bulunmayan tarafsız kişiler arasından seçilmelidir.

Disiplin amiri soruşturmayı kendisi yapabileceği gibi soruşturmayı yapmak üzere birim içerisinden soruşturmacı veya komisyon görevlendirebilir. Ancak zorunlu hallerde rektörlük aracılığıyla diğer birimlerden soruşturmacı talep edilebilir.

Bununla birlikte Danıştay 12'nci Dairesi'nin 12/06/2014 tarihli ve E.2014/3085, K.2014/4911 sayılı kararında da görüleceği üzere bir disiplin soruşturmasını bizzat yapan veya soruşturma komisyonunda yer alan disiplin amirinin; ifade alma, hukuki değerlendirmede bulunma ve cezayı belirleme süreçlerine katıldıktan sonra kendi hazırladığı veya ortak imza koyduğu rapora göre disiplin cezası vermesinin objektiflik ve tarafsızlık ilkesine aykırı olacağı açıktır. Bu nedenle disiplin soruşturması açılması gereken durumlarda disiplin amiri tarafından bir soruşturmacı görevlendirilmesi daha uygun olacaktır.

Disiplin soruşturması için soruşturma yapılan birim dışından yapılan görevlendirmelerin Rektörlük aracılığıyla yapılması gerekirken Dekanlık tarafından doğrudan başka bir fakülte öğretim elemanın soruşturmacı olarak görevlendirilmesi hiyerarşik ilişkiye aykırı olacaktır.

e- Soruşturmacının Yetkileri

Soruşturmacı, disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişiye başvurma, keşif yapma, inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir.

Soruşturmacının, görevlendirme kapsamında talep ettiği bilgi ve belgeler gecikmeksizin kendisine verilir. Bu talepler bilgi ve belge talep yazısıyla yapılır. (Örnek No:2)

Soruşturmacı, görevlendirildiği konuda soruşturma yürütür; soruşturma sırasında disiplin soruşturmasına konu olabilecek başka fiillerin ortaya çıkması durumunda bunları gecikmeksizin disiplin amirine bildirir ve izin alır. Danıştay 12'nci Dairesi'nin 25.11.2015 tarihli ve E.2015/1076, K.2015/6150 sayılı kararında "disiplin soruşturmaları, yetkili makamlarca belirtilen iddia ve olayların soruşturulması emrini içeren soruşturma oluru ile başladığından bu olurda yer almayan hususların disiplin cezasına dayanak yapılmasına hukuki olanak bulunmamaktadır." görüşünü vurgulamaktadır.

Disiplin mevzuatı 2547 sayılı Kanun'da sayılı hak düşürücü zamanaşımı süreleri ile düzenlenmiştir. Soruşturmacı ile birlikte bu süreçte yer alan ve istenen bilgi ve belgeleri temin etmekle sorumlu olan kişi ve makamlar da bu sürecin kesintisiz yürütülmesinden sorumludur. Bu görevin yerine getirilmesinde kayıtsızlık göstermek cezai sorumluluk doğurur.

f- Disiplin Soruşturmasında Savunma Alınması

Disiplin soruşturmalarının olmazsa olmaz unsuru savunma alınmasıdır. Bilindiği üzere Anayasamızın 129'uncu ve Yükseköğretim Kanunu'nun 53/A maddeleri disiplin suçlarıyla ilgili savunmalar konusunda, iki temel esas getirmişlerdir. Bunlar, "isnat edilen suçun, memura,

açık olarak bildirilmesi" ve "7 günden az olmamak üzere süre verilerek savunmanın istenilmesidir". Bu iki husus yerine getirilmeden alınan ve bu hususların yerine getirildiği belgelendirilmeden verilen cezalar, itiraz ve dava yoluyla bozulmaktadır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/A maddesine göre soruşturulana, iddialar hakkında savunma imkânı tanınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın yedi günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen tarihte geçerli bir mazereti olmaksızın savunmasını yapmayan, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.

Savunmaya davet yazısında (Örnek No:3) hakkında disiplin soruşturması açılan fiilin neden ibaret bulunduğu, savunmasını belirtilen sürede yapmadığı takdirde savunmasından vazgeçmiş sayılacağı ilgiliye bildirilir.

Disiplin cezası vermeye yetkili makamlar gerek görürse, isnat edilen fiil ve soruşturma raporunda önerilen disiplin cezasını da belirtmek suretiyle, 53/A maddesindeki esas ve usullere göre tekrar savunma isteyebilir. Danıştay 12'nci Dairesi 13/11/2007 tarihli ve 2005/3486 Esas, 2007/5000 sayılı kararında "… adlî yargılama sonucu tanık ifadeleri ile sadece Yüksek Disiplin Kurulu'nda sözlü savunması alınarak verilen disiplin cezasında hukuki isabet görülmediği…" sonucuna varmıştır.

Hakkında üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezası istenenler soruşturma evrakını inceleme, tanık dinletme, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıtasıyla savunma yapma hakkına sahiptir.

Disiplin soruşturmaları sırasında soruşturmacıların tutanağa aldıkları ifade veya savunmanın, Yükseköğretim

Kanunu ve T.C. Anayasası'nda yer alan hükümlerle belirlenen anlamda bir savunma olmadığı, çeşitli Danıştay Kararlarına konu olmuştur. Nitekim Danıştay 3'üncü Dairesi'nin 29/5/1973 tarihli ve 1975/269 sayılı kararı ile Danıştay Mürettep Dairesi'nin 28/02/1980 tarihli ve 964 sayılı kararı bu doğrultudadır. Danıştay'ın en son görüşünü yansıtan kararları ile bu konu açıklığa kavuşmuştur. Üst Mahkemece, soruşturmacılar tarafından, yukarıda değinilen temel mevzuatın öngördüğü esas ve biçimde alınacak savunmaların geçerli olacağı ve yetkili makamların isterlerse bu savunmalara itibar edebilecekleri, görüşü benimsenmiştir. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 03/10/1985 tarihli ve 1742 sayılı kararında, Devlet Memurları Kanunu'nun 130'uncu maddesine göre soruşturmacı tarafından alınmış savunma yeterli görülmüştür. Danıştay 8'inci Dairesi'nin 12/03/1996 tarihli ve 652 sayılı kararında, "Açılan soruşturmada davacının müfettiş tarafından savunması alındığı için yeniden savunma alınmasına gerek olmadığına..." denilmiştir.

Gerekli görülen zamanlarda özellikle soruşturmanın sonunda hakkında soruşturma açılan kişinin ifadesine başvurulur. (Örnek No:4) İfadenin sözlü olarak alınması durumunda soruşturmayı yapan kişi ifadeyi bizzat yazabileceği gibi yazılı olarak görevlendirilmiş bir zabıt kâtibi tarafından da gerçekleştirilebilir. (Örnek No:5) Disiplin soruşturmalarında alınan ifadenin baskı ve yönlendirme ile verildiği iddiasıyla karşılaşılabilir. Bu nedenle zabıt kâtibi görevlendirilmesi daha doğru olacaktır. İfade tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak alınabileceği gibi, iddialar ve saptanan kusurlu iş ve işlemler soru şeklinde verilmek suretiyle yazılı olarak da alınabilir. Hakkında soruşturma yapılan kişi ifade verip vermemekte serbesttir. İfade vermeye zorlanmamalıdır. Ancak ifade vermek istemediğini belirtip, ifade zaptını

veya yazması için kendisine verilen ve hakkındaki iddiaları kapsayan belgeyi imzalaması sağlanmalıdır. Eğer memur bundan da imtina ediyorsa, orada bulunanlar veya davet edilecek diğer personel yardımıyla durum bir tutanakla tespit edilmelidir.

g- Şikâyetçi ve Tanık İfadesinin Alınması

Kamu görevlisinin disipline aykırı fiil veya hâline ilişkin mağdur veya ihbarcı ile doğrudan bilgi ve görgü sahibi olan tüm tanıkların (tanıkların yeminleri Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre yaptırılmalıdır) kapsamlı bir şekilde beyanlarının alınması gerekir. Tanık ifade vermesi için davet olunur (Örnek No:6) ve tanığın ifadesinin alınması işlemi bir tutanakla tespit olunur (Örnek No:7). İhbar veya şikâyet dilekçesindeki ifade ile adlî soruşturma kapsamında alınan ifadeye atıfla yetinilemez. Soruşturmacı şikâyetçi ifadesine de başvurur. (Örnek No:8)

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 13/03/2009 tarihli ve E.2007/342, K.2009/1324 sayılı kararında da "... Disiplin cezası vermeye yetkili mercilerce disiplin suçu sayılacak eylemlerinin işlenildiğinin öğrenilmesi hâlinde, bu kişiler hakkında soruşturma emri verilerek, soruşturmacı görevlendirilmesiyle başlatılacak soruşturmada; varsa iddia sahipleri ile olayın açıklığa kavuşması için gerekli tanık ve davacının ifadeleri alınarak yapılacak araştırma ve inceleme ile soruşturma sonucunda olayın değerlendirilmesi; adli, idari ve disiplin yönünden soruşturulan hakkında soruşturmacı kanaat teklifinin de yer aldığı soruşturma raporunun hazırlanması, olayın şüpheye yer vermeyecek şekilde somut delillerle ortaya konulması..." denilerek soruşturma sırasında alınması gereken ifadelere vurgu yapılmıştır.

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 13/11/2007 tarihli ve E.2005/3486, K.2007/5000 sayılı kararında da "... Olayın

açıklığa kavuşması için gerekli tanık ve davacının ifadeleri alınarak yapılacak araştırma ve inceleme ile soruşturma sonucunda olayın değerlendirilmesi; adli, idari ve disiplin yönünden soruşturulan hakkında soruşturmacı kanaat teklifinin de yer aldığı soruşturma raporunun hazırlanması, olayın şüpheye yer vermeyecek şekilde somut delillerle ortaya konulması... bu hâlde olayın tüm gerçekliği ile ortaya konulduğu soruşturma raporu da incelenmek suretiyle davacı hakkında karar verilmesi gerekirken; davacının adlî yargılama sonucu tanık ifadeleri ile sadece Yüksek Disiplin Kurulu'nda sözlü savunması alınarak verilen disiplin cezasında hukuki isabet görülmediği..." denilerek tanık ifadesinin soruşturma aşamasında alınarak rapora eklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Mağdur ve tanıkların beyanları alınırken, (varsa) adlî soruşturma sırasında alınan beyanları ile olan çelişkiler giderilir.

Alınan tüm beyanların yazılı olması, ifadeyi alan, veren ve varsa zabıt kâtibinin imzalarının bulunması gerekir. [13]

5- Disiplin Soruşturması Raporunun Düzenlenmesi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamındaki kamu personelinin anılan Kanun'un 53'üncü maddesinde sayılan disiplin suçlarına konu fiil veya hâlinin öğrenilmesi üzerine, fiil veya hâlin işlenip işlenmediği hususunun ortaya çıkarılabilmesi için yapılan soruşturma sonucunda disiplin soruşturması raporu düzenlenir.

Disiplin soruşturmalarının nasıl yapılacağı yönünde herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. 2547 sayılı

13 T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Disiplin Soruşturması Usul ve Esasları, Ankara, 2014.

Kanun ile sadece disiplin suç ve cezaları sayılmış ve bazı esaslar belirlenmiştir. Ancak disiplin soruşturmalarının yürütülme esasları ortaya konulmamıştır.

Bilindiği gibi 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamındaki kamu görevlilerinin ceza hukuku açısından yargılanmasına esas olmak üzere idare tarafından yapılacak işlemler Kanun'un 53'üncü maddesinde düzenlenmiş ve maddenin son fıkrasında bu Kanun'da yer almamış hususlarda 4483 sayılı Kanun'un uygulanacağı ve bu Kanun'da da ön inceleme sırasında açıklık bulunmayan hallerde Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Ancak kamu görevlilerinin disiplin hukuku açısından yapılacak soruşturmalarda usul ve esasları ortaya koyan yasal bir düzenleme yoktur. Bu nedenle disiplin soruşturmalarının yapılmasındaki usul ve esaslar konusunda yargı kararları, kurumların yönergeleri, makaleler ve soruşturmacıların uygulamaları ile genel kabul gören belirli bir sistemin oluştuğu söylenebilir. Disiplin soruşturmasına disiplin cezası vermeye yetkili amirin emri ya da onayı ile başlanabilmektedir. Yetkili amir, disiplin soruşturmasını bizzat yapabileceği gibi görevlendireceği personel aracılığıyla da yaptırabilir.

Soruşturma emrini alan soruşturmacılar tarafından varsa ihbar veya şikâyette bulunan kişiye müracaat edilir. Dilekçenin ve dilekçe altındaki imzanın kendisine ait olup olmadığı öğrenilir; iddialarını açıklaması, tamamlayıcı bilgi verip delillerini göstermesi istenir. Şikâyetçi yoksa kusurlu halle ilgili defter, dosya ve diğer belgeler incelenir, işlemdeki kusurlu halin özellikleri belirlenir. Soruşturma sırasında gerekli belgelerin onaylı suretleri alınır.

Olay ve disiplin soruşturması kapsamındaki kişiler hakkında tanık ifadesine başvurulabilir. Gerekli görülen zamanlarda özellikle soruşturmanın sonunda hakkında soruşturma açılan kamu görevlisinin ifadesine başvurulur.

Yapılan disiplin soruşturması sonucunda, mutlaka bir disiplin soruşturması raporu düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak raporun biçimi konusunda, yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 07/12/2006 tarihli ve 2003/172 esas, 2006/2053; 29/11/2007 tarihli ve 2004/611 esas, 2007/2412 sayılı kararlarına göre "... Bir idari yaptırım olan disiplin cezasının verilebilmesi için, cezanın dayanağı olan fiilin hiç bir şüpheye yer vermeyecek şekilde saptanması gerekmektedir. Bu belirlemeyi yapabilmek için tarafsız ve usulüne uygun olarak yapılacak olan bir soruşturma sonucunda düzenlenen disiplin soruşturma raporu bulunmalıdır. Disiplin kurulları, disiplin cezasına esas fiilin kişi tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini ancak bir soruşturma raporunu değerlendirerek tespit edebilecekler ve bu rapora dayalı olarak ceza tayinine gidebileceklerdir..." Bununla birlikte uygulamada genel kabul gören biçimiyle bir disiplin soruşturması raporu aşağıdaki bölümlerden oluşur.

a- Raporun Kapağı

Her raporun bir kapağı olmalıdır. Raporlar en üstte kapak yer alacak şekilde oluşturulur. Kapakta raporun adı, raporun konusu, rapor tarihi, raporu yazan kişinin adı yer alır. (Örnek No:9)

b- Dizi Pusulası

Raporun ekleri oluşturulduktan sonra bunlar dizi pusulasına aktarılır. Belgeler dizi pusulasına ek numarası, belge tarih ve sayısı ve belgenin konusu yazılarak aktarılır. Dizi pusulası okuyucunun eklere daha kolay ulaşmasını sağlar. Dizin pusulasındaki belgeler görevlendirme yazısıyla başlar, rapora yapılan son ekle tamamlanır. Raporu yazan kişi tarafından altı imzalanan dizi pusulası genel kabul

gördüğü şekilde kapağın hemen altına yerleştirilebileceği gibi eklerin en üstüne de yerleştirilebilir. (Örnek No:10)

c- Başlangıç

Soruşturmayı başlatan merci tarafından verilen onay ve görev emrinin tarih ve sayısı yazılmalıdır.

d- Muhbir ve Müşteki

Varsa muhbir ya da müştekilerin kimlikleri ve adresleri, yoksa Kamu Hukuku yazılmalıdır.

e- İddia

Kamu Hukuku veya muhbir ya da şikâyetçiden gelen iddia yazılmalıdır. Suçu kanıtlanıp sübut bulmadan kimsenin suçlu ilan edilemeyeceği prensibi uyarınca sanık, suçlu, … suçunu işleyen ya da benzer kesin hüküm belirten kavram ve ifadelerin kullanılmaması, bu tür ifadeler yerine konunun veya görevin nev'ine göre; şikâyet edilen(ler), hakkında araştırma, inceleme ya da soruşturma yapılan(lar) gibi veya benzer ifadeler kullanılması uygun olacaktır.

f- Hakkında Soruşturma Yapılanlar

Hakkında disiplin soruşturması yapılanların kimlikleri ve görev unvanları yazılır.

g- Soruşturma Konusu

Görev ve onay emirleri, müşteki iddiaları ve yapılan soruşturma sonucunda ortaya çıkan bilgi ve belgelere dayanarak disiplin hukukunda ifade edilen tanımıyla soruşturma konusu yazılır.

h- İfadeler

Tanık, şikâyetçi ve ifadelerine başvurulan diğer kişilerin ifadeleri kaydedilir.

i- Hakkında Soruşturma Yapılanların İfadeleri

Hakkında soruşturma yapılanların ifadeleri bu bölüme yazılır. Bilindiği üzere Anayasamızın 129'uncu ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/A maddeleri disiplin suçlarıyla ilgili savunmalar konusunda, iki temel esas getirmişlerdir. Bunlar, "isnat edilen suçun, kamu görevlisine, açık olarak bildirilmesi "ve" 7 günden az olmamak üzere süre verilerek savunmanın istenilmesidir". Bu iki husus yerine getirilmeden alınan ve bu hususların yerine getirildiği belgelendirilmeden verilen cezalar, itiraz ve dava yoluyla bozulmaktadır.

Disiplin soruşturmaları sırasında soruşturmacıların tutanağa aldıkları ifade veya savunmanın, Yükseköğretim Kanunu ve T.C. Anayasası'nda yer alan hükümlerle belirlenen anlamda bir savunma olmadığı, çeşitli Danıştay kararlarına konu olmuştur. Nitekim Danıştay 3'üncü Dairesi'nin 29/05/1973 tarihli ve 1975/269 sayılı kararı ile Danıştay Mürettep Dairesi'nin 28/02/1980 tarihli ve 964 sayılı kararı bu doğrultudadır.

Danıştay'ın en son görüşü yansıtan kararları ile bu konu açıklığa kavuşmuştur. Üst mahkemece, soruşturmacılar tarafından, yukarıda değinilen temel mevzuatın öngördüğü esas ve biçimde alınacak savunmaların geçerli olacağı ve yetkili makamların isterlerse bu savunmalara itibar edebilecekleri, görüşü benimsenmiştir. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 03/10/1985 tarihli ve 1742 sayılı kararında, Devlet Memurları Kanunu'nun 130'uncu maddesine göre soruşturmacı tarafından alınmış savunma yeterli görülmüştür. Danıştay 8'inci Dairesi'nin 12/03/1996 tarihli

ve 652 sayılı Kararında, "Açılan soruşturmada davacının müfettiş tarafından savunması alındığı için yeniden savunma alınmasına gerek olmadığına..." denilmiştir.

Gerekli görülen zamanlarda özellikle soruşturmanın sonunda hakkında soruşturma açılan kamu görevlisinin ifadesine başvurulur. Bu ifade tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak alınabileceği gibi, iddialar ve saptanan kusurlu iş ve işlemler soru şeklinde verilmek suretiyle yazılı olarak da alınabilir. Hakkında soruşturma yapılan kişi ifade verip vermemekte serbesttir. İfade vermeye zorlanmamalıdır. Ancak ifade vermek istemediğini belirtip, ifade zaptını veya yazması için kendisine verilen ve hakkındaki iddiaları kapsayan belgeyi imzalaması sağlanmalıdır. Eğer kamu görevlisi bundan da imtina ediyorsa, orada bulunanlar veya davet edilecek diğer personel yardımıyla durum bir tutanakla tespit edilmelidir.

j- İnceleme

Soruşturma konusuyla birinci derecede ilgili resmi kayıt, belge, tutanak, rapor, defter gibi evrakta mevcut dolaysız bulgular ve bilgiler özetlenir. Belgelerin, ek numaraları parantez içerisinde gösterilir. Olayda; ölüm, af, zamanaşımı, tekerrür gibi hususların bulunup bulunmadığı öncelikle tespit edilir. Soruşturma konusu hakkında elde edilen tüm veriler bu bölümde okuyucuya sunulur. Bu bölümde soruşturmacı tarafından elde edilen tespitlerin aktarılması amaçlandığı için herhangi bir değerlendirme yapılmaz. Anlatılmak istenen konu, muğlak ifadelerden ve gereksiz tekrarlardan kaçınarak, net olarak aktarılmalıdır. İnceleme bölümü okuyucunun soruşturma konusu ile ilgili tüm bilgileri edinebileceği kapsamda olmalıdır.

k- Tahlil

Bu bölümde dosyada bulunan ve soruşturma konusuyla ilgili belge ve bilgiler irdelenir. Muhbir ve müşteki ifadeleri, tanık beyanları, savunmalar, bilirkişi raporları, inceleme tutanakları, diğer kâğıt ve dokümanlardan gerekli görülenler eleştirilir. Raporda muğlak ifadeler kullanılmaması, önerilen ya da talep edilen işlem ile varılan kanaat ve sonucun farklı anlamlara gelmeyecek şekilde açık olması, gereksiz tekrarlardan kaçınılması yararlıdır. Disiplin soruşturmalarında fiil ve fail arasındaki illiyet bağının somut olarak ortaya konulması gerekir. Fail-fiil ilişkisi kurulurken eylemin 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinde sayılan fiillerden hangisine karşılık geldiği açıkça yazılır. Soruşturma konusu fiilin anılan maddeye göre suç oluşturan bir fiil olmaması halinde 657 sayılı Kanun'un 125'inci maddesinde sayılan fiillerden hangisine tekabül ettiğinin açık bir şekilde yazılması ve bu fiile karşılık gelen disiplin cezasının gerekçeli olarak belirtilmesi gerekir. Gerekirse karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılır. Beliren durum, disiplin mevzuatı hükümleriyle karşılaştırılarak suç unsurlarının tamam olup olmadığı, iddiaların doğru olup olmadığı gerekçeli bir biçimde ortaya konulur. Birden fazla soruşturma konusu var ise aynı rapor içinde her konu ayrı olarak ele alınır ve değerlendirilir. Bu bölümde gereksiz tekrarlardan kaçınılır, aynı bilgi ve belgeler için gerekirse önceden zikredilen bilgi ve belgelere atıf yapılır. Yapılan değerlendirmenin objektif olması, suçla ceza arasındaki dengenin gözetilmesi gerekir.

Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 27.10.1987 tarih ve E.1987/2015, K.1987/1721 ve 17.12.1985 tarih ve E.1985/1991, K.1985/2137 sayılı kararlarında da görüleceği üzere üstüne atılı disiplin suçunu işlediği hiçbir şüpheye yer vermeyecek biçimde kesin olarak ortaya konmadan,

çelişkili ifadelere dayanarak davacı hakkında verilen disiplin cezası ile cezalandırılması yolundaki dava konusu işlemde hukuki isabet görülmemiştir.

I- Sonuç

Bu bölümde, tahlil bölümünde varılan kanaat hukuki gerekçesiyle özetlenerek önerilen disiplin cezası veya ceza verilmemesi yolundaki nihai kanaat yer alır.

Örneğin, "Hakkında soruşturma açılan A....'nın Dekanlık makamı tarafından istenen belgeleri mazeretsiz olarak zamanında teslim etmediği yolundaki iddialar sübut bulduğundan, adı geçen hakkında, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinin b-2/a fıkrası uyarınca uyarma cezası verilmesinin uygun olduğu görüş ve kanaatine varılmıştır." gibi...

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinde disiplin cezası verilmesine sebep olan fiillerin, 657 sayılı Kanun'da disiplin ihlali oluşturan fiillere ilave olduğu düzenlenmiştir. Bu itibarla 657 sayılı Kanun'un 125'inci maddesinde sayılan fiillerin ihlali nedeniyle disiplin cezası önerildiği durumlarda 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinde 657 sayılı Kanun'a yapılan atıf soruşturmacı tarafından bu bölümde vurgulanmalıdır. Örneğin, "Hakkında soruşturma açılan A....'nın usulsüz müracaatta bulunduğu yolundaki iddialar sübut bulduğundan, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan "657 sayılı Kanun'daki fiillere ilave olarak bu Kanun kapsamındaki kamu görevlileri için uyarma cezasını gerektiren fiiller şunlardır…" hükmü uyarınca adı geçen hakkında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesinin A/d fıkrasına göre uyarma cezası verilmesinin uygun olduğu görüş ve kanaatine varılmıştır." gibi...

Özlük dosyasında daha önce verilmiş disiplin cezası mevcutsa tekerrür şartlarının oluşup oluşmadığı değerlendirilir. Aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezasının önerildiği durumlarda kademe ilerlemesinin durdurulması için önerilen süre ile aylık veya ücretten yapılması önerilen kesinti oranı soruşturmacı tarafından sonuç bölümünde belirtilir. Sonuç bölümünde önerilen disiplin cezası tereddüt oluşturmayacak şekilde net olarak belirlenmelidir.

Böylece tarih ve imza konulmak suretiyle düzenlenen disiplin raporu, görevlendirme yapan makama teslim edilir.

6- Disiplin Soruşturması Sonunda Yapılacak İşler

a- Genel olarak

Disiplin amirleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 128'inci maddesi uyarınca uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlandığı tarihten itibaren 15 gün içerisinde vermek zorundadırlar.

Kademe ilerlemesinin durdurulmasını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararın bildirilmesi için disiplin kuruluna 15 gün içerisinde tevdii edilir. Disiplin kurulu dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirir.

Devlet memurluğundan çıkarma cezası için soruşturma dosyası, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdii olunur ve tevdii tarihinden itibaren altı ay içinde bu kurulca karara bağlanır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na disiplin cezalarının belirlenmesi için düzenleyici süreler konulmamıştır. Bu nedenle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirlenen sürelere uyulması doğru olacaktır.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin 17.09.1991 tarihli ve E.1991/1370, K.1991/1358 sayılı kararıyla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 128'inci maddesinde öngörülmüş bulunan 15 günlük sürenin "idarenin iç işleyişi ve düzeni ile ilgili olduğu"na, ve bu nedenle bu süre geçirildikten sonra ceza verilmiş olmasında kanuna aykırılık bulunmadığına karar vermiş ve şöyle demiştir: "disiplin amiri ve kurullarını kısa sürede karar vermeye zorlayıcı nitelikte olduğu bu sürenin dışında karar verilmesinin disiplin cezasını kusurlandırıcı bir durum olamayacağı, sadece, ilgili amir veya kurulun görevini belli süre içinde yapmaması nedeniyle sorumluluğunun doğacağı açıktır."

Cezanın verilmesinde 15 günlük süre kuralı, yukarıdaki kararda da vurgulandığı gibi, hakkında soruşturma açılan kişilerin tedirgin olmaması ve uzun süre baskı altında tutulmalarının önlenmesi amacıyla konulmuştur. Bu amaç ise doğrudan doğruya hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan sürenin, idarenin iç düzeniyle ilgili olduğunu, kendisine uyulmayabilecek bir süre olduğunu söylemek kanımızca mümkün değildir. [14]

b- Disiplin Cezasının Verilmesi

Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/Ç maddesinde sayma yoluyla belirtilmiştir. Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar şunlardır:

a) Uyarma ve kınama cezaları sıralı disiplin amirleri tarafından, rektörler ve bağımsız vakıf meslek yüksekokulu müdürleri hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanı tarafından verilir.

14 Kemal Gözler, İdare Hukuku Cilt 1, Ekin Kitabevi Yayınları, S 690, Bursa 2003.

b) Aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezaları kişinin görevli olduğu birimdeki disiplin kurulu kararı ile verilir.

c) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezaları atamaya yetkili amirin teklifi üzerine Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla verilir.

d) Rektörler, bağımsız vakıf meslek yüksekokulu müdürleri ve dekanlar hakkında aylıktan veya ücretten kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezaları Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla verilir.

e) Aylıktan veya ücretten kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme, üniversite öğretim mesleğinden ve kamu görevinden çıkarma cezaları gerektiren fiillerle ilgili olarak öğretim elemanları hakkında Yükseköğretim Kurulu Başkanı disiplin amiri sıfatıyla doğrudan soruşturma açabilir. Bu kapsamda yapılan soruşturmalar sonucunda verilecek cezalar Yüksek Disiplin Kurulunca verilir.

Disiplin cezası vermeye yetkili makamlar, soruşturmada eksiklik olduğunun tespiti halinde eksikliklerin giderilmesi amacıyla dosyayı iade edebilir, soruşturmacı tarafından önerilen disiplin cezasını aynen verebilir, hafifletebilir veya reddedebilir. Teklif edilen cezanın reddedilmesi halinde ilgili disiplin amiri ya da kurulu tarafından ret gerekçesine uygun olarak en geç üç ay içerisinde yeni işlem tesis edilebilir.

Disiplin cezası verme yetkisi maddede sayılan amir ve kurullar tarafından kullanılır ve bu yetki devredilemez. Disiplin amirine ait ceza verme yetkisi disiplin kurulu

tarafından kullanılamayacağı gibi disiplin amiri veya disiplin kuruluna ait ceza verme yetkisinin Rektör veya Üniversite Disiplin Kurulu tarafından kullanılması mümkün değildir.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin 19/06/2009 tarihli ve E.2008/8588, K.2009/384 sayılı kararından da "... Disiplin cezalarını yetkili disiplin amirlerinin vermesi gerektiği, aksi halde tesis edilen ceza kararının yetki yönünden hukuka aykırı olacağı..." görülmektedir.

Ancak, aynı soruşturma konusu olayla ilgili disiplin amiri hakkında açılmış ayrı bir soruşturma bulunması halinde soruşturma üst disiplin amiri tarafından karara bağlanır.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin 13.12.2011 tarihli ve E.2011/7200, K.2011/6665 sayılı kararında "Aynı olay nedeniyle hakkında disiplin soruşturması açılan dekan tarafından davacının disiplin amiri sıfatıyla davacı hakkındaki disiplin soruşturmasını karara bağlaması objektif ve tarafsızlık ilkesi ile bağdaşmayacağı açık olduğundan, işlemin rektörlük tarafından tesis edilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır." denilmektedir.

Disiplin kurulları gerekli gördüğü takdirde ilgilinin özlük dosyasını ve her türlü evrakı incelemeye, ilgili yerlerden bilgi almaya, her türlü incelemeyi yaptırmaya, yeminli tanık ve bilirkişi dinlemeye veya niyabeten dinletmeye, keşif yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir.

Soruşturma yapılan kişinin vekili tarafından verilen ve ayrıntılı hukuki değerlendirmeler içeren itiraz dilekçelerinin görüşülmesinde Hukuk Müşavirliği ve Hukuk Fakültesi'nden görüş ve destek alınabilir.

Disiplin cezası verilirken, ölçülülük ilkesi dikkate alınmalı, işlenen fiilin ağırlığı ile verilen disiplin cezası

arasında orantı olmalıdır. Nitekim Danıştay 8'inci Dairesi'nin 11.12.1997 tarihli ve E.1995/3680, K.1997/3928 sayılı kararı "takdir edilen disiplin cezası ile, ilgilinin eylemi arasında adil bir denge bulunması ilkesi disiplin hukukunun temel ilkelerindendir. Bu denge kurulurken, olayın oluş biçimi, ilgilinin suç kastının bulunup bulunmadığı, irade dışı etkenlerin eylemin meydana gelmesine etkisi gibi hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir." demektedir.

Disiplin soruşturmasına konu olan fiilin, hakkında soruşturma yapılan kişi tarafından işlendiği kesin olarak kanıtlanması gerekir. Aksi durumda ilgili hakkında disiplin cezası verilemez. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 27.10.1987 tarihli ve E.1987/2015, K.1987/1721 sayılı kararına göre; "…üstüne atılı disiplin suçunu işlediği hiçbir şüpheye yer vermeyecek biçimde kesin olarak ortaya konmadan, çelişkili ifadeler dayanak alınarak davacının… cezası ile cezalandırılması yolundaki dava konusu işlemde hukuki isabet görülmemiştir."

Aynı fiil ile Yönetmelik'in disiplin suçunu düzenleyen birden fazla hükmü ihlal edilmişse, faile en ağır disiplin cezasını gerektiren hüküm uygulanmalı, aynı fiilden dolayı birden fazla disiplin cezası verilmemelidir.

Disiplin amiri veya disiplin kurulu cezayı tespit ederken bir derece alt ceza uygulaması ile tekerrür nedeniyle bir derece ağır ceza uygulamasını değerlendirmek zorundadır.

c- Disiplin Kurullarının Teşekkülü

Disiplin kurullarının oluşumu 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/E maddesinde düzenlenmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulu Yükseköğretim Genel Kuruludur.

Yükseköğretim Kurulu personeli için disiplin kurulu, genel sekreterin başkanlığında, I. hukuk müşaviri ile personel, strateji geliştirme, idari ve mali işler daire başkanlarından teşekkül eder.

Üniversitelerarası Kurul personeli için disiplin kurulu, genel sekreterin başkanlığında genel sekreter yardımcısı ve hukuk müşavirinden teşekkül eder.

Üniversite disiplin kurulu rektör dışındaki üniversite yönetim kurulu üyelerinden oluşur; kurula akademik olarak en kıdemli profesör üye başkanlık eder. Üniversite bağlı birimlerinin yönetim kurulları aynı zamanda disiplin kurulu olarak görev yapar. Bu birimlerin disiplin kurullarında dekan veya müdür yer alamaz. Bu durumda ilgili disiplin kuruluna kurul üyelerinden en yüksek unvanlı öğretim üyesi, en yüksek unvanlı öğretim üyesinin birden fazla olması halinde en kıdemli üye, öğretim üyesi bulunmaması halinde en kıdemli öğretim görevlisi başkanlık eder.

d- Disiplin Kurulları Görüşme Usulü

Yüksek Disiplin Kurulu hariç, disiplin kurullarında profesörlerle ilgili hususların görüşülmesinde doçent ve yardımcı doçentler, doçentlerle ilgili hususların görüşülmesinde yardımcı doçentler ve kendileri ile ilgili hususların görüşülmesinde ilgili üyeler görüşmelere katılamazlar.

Soruşturmada görev alanlar disiplin kurullarındaki oylamalara, disiplin kurulunda görev alanlar ile disiplin cezası verenler bu cezalara itirazların görüşüldüğü kurullardaki oylamalara katılamazlar.

Herhangi bir sebeple disiplin kurullarının teşekkül edememesi halinde eksik üyelikler eş değer unvana sahip öğretim üyeleri arasından senato tarafından belirlenen üyelerce tamamlanır.

7- Soruşturma Nedeniyle Görevden Uzaklaştırma

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/B maddesinde düzenlenen görevden uzaklaştırma, Devlet veya vakıf yükseköğretim kurumlarında yürütülen kamu hizmetinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülen üst kuruluşlar ile yükseköğretim kurumu yöneticileri, öğretim elemanları, memurlar ve diğer personel hakkında alınan ihtiyati bir tedbirdir. Görevden uzaklaştırma tedbiri disiplin veya ceza soruşturmasının herhangi bir safhasında üç ay süreyle alınabilir. Soruşturmayı yürütenler görevden uzaklaştırmayı teklif edebilirler. Bu sürenin bitiminde tedbir kararının alınmasına ilişkin sebeplerin devam etmesi halinde tedbir her defasında üç ay uzatılabilir.

Görevden uzaklaştırmaya Yükseköğretim Üst Kuruluş Başkanları ile Devlet yükseköğretim kurumlarında atamaya yetkili amirler, vakıf yükseköğretim kurumlarında rektörler ve bağımsız vakıf meslek yüksekokullarında müdürler yetkilidir.

Rektörlerin, bağımsız vakıf meslek yüksekokulu müdürlerinin ve dekanların görevden uzaklaştırılması kararı disiplin amirinin teklifi üzerine Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından verilir. Görevden uzaklaştırma kararları atamaya yetkili amirlere bildirilir.

Görevinden uzaklaştırılanlar hakkında görevden uzaklaştırmayı izleyen on iş günü içinde soruşturmaya başlanması şarttır.

Görevden uzaklaştırma işleminden sonra süresi içinde soruşturmaya başlamayan, görevden uzaklaştırma tedbirinin kaldırılmasının zorunlu olduğu durumlarda bu tedbiri kaldırmayan veya görevden uzaklaştırma işlemini keyfi olarak veya garaz ya da kini dolayısı ile yaptığı,

yaptırılan soruşturma sonunda anlaşılan yetkililer, hukuki, mali ve cezai sorumluluğa tabidirler.

Görevden uzaklaştırılanlar, kanunların öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler. Ancak görevden uzaklaştırma süresi içinde kendilerine aylıklarının veya ücretlerinin üçte ikisi ödenir.

Göreve tekrar başlatılmanın zorunlu olduğu durumlarda, bunların aylıklarının veya ücretlerinin kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir ve Devlet yükseköğretim kurumlarında çalışanlar bakımından görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerindeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin dereceye yükselmesi için gerekli en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak ve akademik yükselme için gerekli bekleme süresinden sayılmak suretiyle değerlendirilir.

Soruşturma sonunda kamu görevinden çıkarma cezası önerilmesi hali dışında görevden uzaklaştırma tedbiri, bu tedbiri alan yetkililerce derhal kaldırılır.

Görevden uzaklaştırma tedbiri alınmakla beraber, soruşturma sonunda yetkili makam veya mercilerce hakkında kamu görevinden çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilenler ile ceza kararından evvel haklarındaki disiplin soruşturması af ile kaldırılanlar, bu kararların kesinleşmesi üzerine veya tedbir süresinin dolması hâlinde derhal göreve iade edilirler.

Kişinin görevi başında kalmasının, soruşturmanın devamına engel olmadığı hallerde görevden uzaklaştırma tedbiri süresi dolmadan da kaldırılabilir.

8- Kararların Yazılması ve İlgiliye Tebliği

Disiplin cezası ilgiliye tebliğ edilirken, idare, disiplin cezasına karşı kullanabilecek itiraz ve yargı yolu ile bunlara başvuru sürelerini göstermek zorundadır. Anayasa'nın 40'ıncı maddesine göre; "devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." 129'uncu maddesine göre "Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz."

İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmek; azınlıklar, ırkçılık, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre konularındaki sorunlara çözüm aramak; Avrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla kurulan ve Türkiye'nin de kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin, İdarenin İşlemleri Karşısında Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Konseyi Kararı'nda da "İlgilinin haklarını gerçekten korumayı sağlamak amacıyla, haklara, özgürlüklere veya çıkarlara zarar veren her idari işlem, ilgiliye açık olan bütün itiraz yollarını da birlikte göstermelidir." hükmü yer almaktadır.

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 18/02/2013 tarihli ve E.2011/3449, K.2013/641 sayılı kararında da "Disiplin cezası kararlarında itiraz ve yargı yolunun gösterilmesinin zorunlu olduğu…" ifade edilmiştir.

Disiplin kararları müşteki, ihbarcı ve mağdura tebliğ edilmez. Zira bu kişilerin disiplin kararına karşı herhangi bir itiraz veya dava hakkı bulunmamaktadır.

9- Disiplin Cezasına İtiraz

Disiplin cezalarına itiraz edilebilecek amir ve kurullarla, itiraz süresi ve sonuçları 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/F maddesinde düzenlenmiştir.

a- İtirazın Yapılacağı Merci

Disiplin cezalarına itiraz edilebilecek amir ve kurullar şunlardır:

a) Uyarma ve kınama cezalarına karşı itiraz ilgilinin görevli olduğu birimin disiplin kuruluna, dekanlar için üniversite disiplin kuruluna, rektörler ve bağımsız vakıf meslek yüksekokulu müdürleri için Yüksek Disiplin Kuruluna yapılabilir.

b) Aylıktan veya ücretten kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezasına karşı itiraz ilgilinin görevli olduğu üniversite disiplin kuruluna, yükseköğretim üst kuruluşlarında görev yapan personel için Yüksek Disiplin Kuruluna yapılabilir.

Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma cezalarında itiraz hakkı bulunmamaktadır.

Fakülte disiplin kuruluna yapılan itirazın üniversite disiplin kurulu tarafından görüşülmesi istenemez.

b- İtiraz Süresi

İtiraz süresi, cezanın tebliğ tarihinden itibaren yedi gündür.

c- İtiraz Üzerine Yapılacak İşlem

İtiraz mercileri; itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin, kendilerine intikalinden itibaren 60 gün içinde kararlarını vermek zorundadır. 60 günlük süre içinde cevap verilmesi halinde bu tarihten itibaren, cevap verilmemesi halinde ise bu sürenin dolduğu tarihten itibaren idari yargıya başvurma hakkı doğar.

İtirazın kabul edilmesi halinde ceza tüm sonuçlarıyla ortadan kalkar, ancak ilgili disiplin amiri veya disiplin kurulu tarafından kabul gerekçesine uygun olarak en geç üç ay içerisinde yeni bir işlem tesis edilebilir. Buna karşılık, itirazı incelemeye yetkili merciin cezayı ağırlaştırma yetkisi bulunmamaktadır (aleyhe değiştirme yasağı). Aleyhe değiştirme yasağı, evrensel nitelikte bir usul kuralıdır. Amaç; insanların, herhangi bir işleme veya karara karşı başvuru haklarını kullanırken bunun aleyhe sonuç doğurabileceği endişesine kapılmadan bu haklarını kullanabilmeleri imkânını sağlamaktır. Nitekim Danıştay'a göre; "karara vaki itirazı inceleyen disiplin kurulunun… disiplin cezasını ağırlaştırmaması, diğer bir deyimle aleyhe sonuç doğuracak bir karar vermemesi gerekirken kısa süreli durdurma cezası kaldırılarak cezanın ağırlaştırılması suretiyle… görevden çıkarma cezası ile cezalandırılmasında… hukuka uyarlık bulunmamaktadır." (Danıştay 3. D, 30.3.1983, E. 1982/2920, K. 1983/1080, DD, sayı. 52-53, s. 176). [15]

d- İdari Yargı Yoluna Başvurma

Anayasa'nın 129'uncu maddesine göre disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7'nci maddesine göre; ilgili, hakkında verilen disiplin cezasına karşı, kararın tebliğini izleyen günden itibaren 60 gün içinde idari yargıda dava açma hakkına sahiptir.

Anılan Kanun'un 11'inci maddesine göre idari işleme karşı 60 gün içinde itiraz edilebilir. Yapılan itirazın bu süre içinde reddedilmesi veya idarenin yanıtsız bırakması nedeniyle itirazın zımnen reddedilmesi halinde dava açma

15 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Soruşturma Rehberi

süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci maddesinin uygulandığı durumlarda, üst makama yapılan başvuruya 60 gün içerisinde yanıt verilmediği takdirde istek reddedilmiş sayılarak, dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı, idarenin bu süre geçtikten sonra vereceği bir açık "ret" yanıtının dava açma imkânı doğurmayacağı sonucuna varılmaktadır. Danıştay'ın içtihadı da "sonradan gelen yanıt dava açma hakkı vermez" yönündedir. [16] Bu nedenle zımni ret süresinden sonra idareden ret cevabı gelse dahi 60 günlük dava açma süresi cevap tarihinden değil zımni reddin oluştuğu tarihten itibaren başlayacaktır.

Anayasa'nın 138'inci maddesi "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmünü getirerek idari işlemlere karşı bireyin haklarının korunmasına Anayasal güvence getirmiştir.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 128'inci maddesi yargı kararlarının uygulanması için zorunlu süreyi düzenler. Buna göre bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Mahkeme kararlarının yerine getirilmemesi idarenin ve sorumlu kamu görevlilerinin maddi ve manevi sorumluluğunu doğuracaktır.

Disiplin cezasına karşı açılan idari davanın, ret kararı ile sonuçlanması durumunda, yeni bir hukuki durum ortaya çıkmaz. Çünkü disiplin cezalarına ilişkin kararlar, verildiği anda hüküm ifade eder ve derhal uygulanır. Dolayısıyla davanın reddedilmesi halinde yeniden işlem yapılmasına

16 Onur Karahanoğulları, http://80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/zimniredsonradangelenyanit. pdf

gerek yoktur. Dava sonunda disiplin cezası verilmesi kararının iptal edilmesi halinde, işlem tesis edildiği andan itibaren geriye etkili şekilde ortadan kalkmış sayılır. Bunun üzerine, disiplin cezasına ilişkin olarak ilgilinin özlük dosyasında yer alan kayıtlar çıkarılır; disiplin cezasının ilgili bakımından doğurduğu diğer sonuçlar da kaldırılır. Aylıktan kesme cezasında kesilen aylığın ilgiliye ödenmesi, yapılmayan kademe ilerlemesinin yapılması gibi. [17]

10- Disiplin Cezasının Uygulanması

Disiplin cezaları, verildikleri tarihten itibaren, aylıktan veya ücretten kesme cezası ile kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezası ise cezanın verildiği tarihi izleyen ay başında uygulanır.

Disiplin cezaları üst disiplin amirine, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası tüm yükseköğretim kurumlarına, kamu görevinden çıkarma cezası ise ayrıca Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

Aylıktan veya ücretten kesme cezası alanlar üç yıl, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme cezası alanlar beş yıl boyunca rektör, dekan, enstitü müdürü, yüksekokul müdürü, meslek yüksekokulu müdürü, bölüm başkanı, anabilim dalı başkanı, anasanat dalı başkanı, bilim dalı başkanı, sanat dalı başkanı, daire başkanı dengi ve üstü kadrolara atanamazlar. Söz konusu disiplin cezalarının verildiği tarihte bu görevlerde bulunanların görevleri kendiliğinden sona erer ve durum ilgili mercilere derhal bildirilir.

11- Sonuç ve Genel Bir Değerlendirme

Mevzuatımızda disiplin soruşturmasının nasıl yapılacağına ilişkin belli bir hukuksal düzenleme

17 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Soruşturma Rehberi

bulunmamakta, disiplin soruşturmalarında teamüllere ve içtihatlara uygun olarak gelişen bir yol izlenmektedir. Bu durum soruşturmacıları bazı güçlüklerle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu çalışmada disiplin soruşturması yapılırken öne çıkan hususlara vurgu yapılmıştır. Yapılacak bir soruşturmada bu hususların dikkate alınmasının hakkında soruşturma açılan kişilerin tedirgin olmaması ve uzun süre baskı altında tutulmalarının önlenmesinde faydalı olacağı, disiplin sürecinde yer alan kişilerin sorumluluklarını eksik yerine getirmesinden dolayı hukuki yaptırımlarla karşılaşma riskini azaltmakta yararlı olacağı düşünülmektedir.

B- Ceza Soruşturması ve Soruşturma Raporu

1- Soruşturma Kavramı

Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevleri kamusal yetki ve usuller kullanmak suretiyle ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu görevleri sebebiyle işledikleri suçlar nedeniyle doğrudan doğruya ceza kovuşturmasına tâbi tutulmaları, kamu hizmetinin işleyişinde aksamalara ve kamu otoritesinin saygınlığının zedelenmesine yol açabilir. Bu sakıncaları gidermek, memurlar ve diğer kamu görevlilerini asılsız isnat ve iftiralar karşısında korumak için bunların görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında adlî makamların kovuşturma yapmasından önce idarenin bir inceleme yapmasını ve bu incelemenin sonucuna göre olayın yetkili ve görevli adlî mercie intikal ettirilmesini öngören sistemler geliştirilmiştir. Nitekim Anayasamızın 129'uncu maddesinin son fıkrasında da "Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî

merciin iznine bağlıdır" hükmüne yer verilmek suretiyle sözü edilen sistem, Anayasal güvence altına alınmıştır. [18]

Bu kapsamda 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun 04/12/1999 tarihli ve 23896 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 4483 sayılı Kanun memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmekte ve izlenecek usulü düzenlemektedir.

4483 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasında ise görevleri ve sıfatları sebebiyle özel soruşturma ve kovuşturma usullerine tabi olanlara ilişkin kanun hükümleri ile suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümlerin saklı olduğu düzenlenmiştir.

Buna göre yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlarının görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında yapılacak soruşturmalar Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesine göre yürütülecektir.

53'üncü maddenin son fıkrasında bu kanunda yer almayan hususlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanun hükümleri uygulanacağı düzenlenmekle birlikte, 04/12/1999 tarihli ve 23896 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 18'inci maddesi ile Memurin Muhakematı Hakkında

18 Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu Genel Gerekçesi.

Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 4483 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi ile kanunlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanun'un uygulanacağı belirtilen hallerde bu kanun hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. Her iki kanunda hüküm bulunmayan hususlarda ise 4483 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesine göre Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'na göre işlem yapılacaktır.

2- Soruşturmaya İlişkin Genel Esaslar

a- Suçun Görev Sebebiyle İşlenilmiş Olması

2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinin c fıkrası, bu madde hükmünün yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlarının görevleri sebebiyle ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında uygulanacağını düzenlemiştir. Dolayısıyla görev sırasında işlenmekle birlikte, görevle ilgisi olmayan suçlar kanun kapsamından çıkartılarak kapsam daraltılmıştır.

Görev sırasında işlenen suçlar, niteliği itibarı ile memur veya diğer kamu görevlileri ile birlikte herkes tarafından da işlenen suçlar kapsamında olup, görev anında işlenebilecek suçlardır. Görev sırasında işlenen bu tür suçlar ile görev arasında illiyet bağı aranmaz.

Görev sebebiyle işlenen (görevden doğan) suçlar yalnız memurlar ve diğer kamu görevlisi olan kişiler tarafından ve görevleri nedeniyle işlenebilen suçlardır. Memur veya diğer kamu görevlisi olmayan kişiler bu suçları işleyemez; ancak işlenmesine katılabilirler. Suçun görevden doğması için memur ve diğer kamu görevlisinin işi ile ilgili olması yeterlidir. Memurun veya diğer kamu görevlilerinin görevlerini, kanun ve ilgili diğer mevzuata

göre yerine getirmeyerek, kanunlarda suç olduğu belirtilen eylemleri gerçekleştirmiş olmaları gerekir.

Bir suçun görevden doğan suç olarak nitelendirilebilmesi için yapılan görevle ilgili olması yeterlidir. Suçun işlendiği yer ve zaman önemli değildir.

Öte yandan kamu görevlisi işlediği halde, suçun görevi ile ilgisi yok ise, 2547 veya 4483 sayılı Kanun'a göre soruşturma yapılamaz. Aynı şekilde, kamu görevlisi olmayan bir kişinin zaten görevden doğan herhangi bir suçu söz konusu olamaz. Ancak kamu görevini yapan kişi görevden doğan bir suç işleyebilir.

Görev dolayısıyla veya görev sırasında işlenen suçların mesai saatleri ve/veya görev mahalli dışında işlenmesi, kanunun uygulanması bakımından önemli değildir.

b- Disiplin Hükümlerinin Saklı Olması Hali

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/A maddesinin birinci fıkrasının n bendine göre "Bir fiilden dolayı ilgili hakkında ceza soruşturması veya kovuşturması yapılıyor olması, aynı fiilden dolayı disiplin soruşturması yapılmasına, ceza verilmesine ve bu cezanın yerine getirilmesine engel değildir. Gerektiğinde ceza kovuşturması bekletici mesele yapılabilir. Bu durumda disiplin soruşturmasına ilişkin zamanaşımı süreleri durur."

Aynı maddenin o bendine göre ise "Bir fiilin diğer kanunlar uyarınca idari yaptırıma bağlanmış olması, aynı fiile bu Kanun kapsamında disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez."

Danıştay 10'uncu Dairesi 12/11/1984 tarihli ve E.1984/907, K.1984/1860 sayılı kararda; "Bir kamu görevlisinin üzerine atılı disiplin suçu, aynı zamanda ceza yasasına göre de suç niteliği taşıyorsa ve ceza yasasına göre

yapılan soruşturma veya yargılama sonucunda ilgili suçsuz görülmüşse, artık ilgilinin üzerine atılı suçu işlemediğinin kabulü zorunludur. Ceza yasasına göre yapılan soruşturma veya yargılama sonucu saptanamayan bir suçun, disiplin soruşturması dayanak alınıp, işlenmiş olduğunun kabulüne olanak yoktur. Kuşkusuz bu husus da kamu görevlisinin üzerine atılı suça ilişkin olayın, personel hukukuna göre başka yönlerden değerlendirilmesine, saptandığı takdirde başka bir disiplin suçu nedeniyle ceza verilmesine engel değildir." sonucuna varmıştır.

Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 26/10/1989 tarihli ve E.1987/1637, K.1989/1877 sayılı kararında ceza mahkemelerinde yapılan yargılama sonucunda suçun oluşmadığı ya da suçun o kişi tarafından işlenmediğinin saptandığı gerekçesi ile sanığın beraatine karar verilmişse, bunun disiplin hukuku yönünden bağlayıcı olduğuna, delil yetersizliği nedeniyle verilen beraat kararlarının, disiplin hukuku yönünden mutlak anlamda bağlayıcı nitelik taşımadığına, bu duruma göre disiplin soruşturması sırasında toplanan deliller ve tanık ifadelerinin irdelenerek her olayın özelliğine göre öneride bulunulması gerektiği belirtilmiştir.

c- Lehe Olan Hükmün Uygulanması

Anayasa'nın 38'inci maddesinde "suçta ve cezada kanunilik" prensibi gösterilmekle, ceza normunda suç olarak tanımlanmayan ve karşılığında ceza gösterilmeyen fiilden dolayı kimse cezalandırılamayacağı gibi, yürürlükte bulunan kanun itibarıyla lehe olan düzenleme ne öngörmüşse o doğrultuda karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. "Suçta ve cezada kanunilik" prensibi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiş ve kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine

hükmedilemeyeceği belirtildikten sonra aynı Kanun'un 7'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, ceza normlarının zaman bakımından uygulanmasında failin lehine olan hükmün tatbik edilmesinin bir zorunluluk olduğu belirtilmiştir. Buna göre, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren ceza normları farklı ise failin lehine olan kanun uygulanacak ve infaz olunacaktır.

Prensip olarak, zaman bakımından uygulama açısından ceza kanunları geçmişe etkili değildir. Bunun nedeni, kişi özgürlüğünü ve güvenliğini korumak esasına dayanır. Ancak yeni ceza kanunu, eğer bir fiili suç olmaktan çıkartmış, cezayı azaltmış veya suçun unsurlarını değiştirmişse, bu halde failin lehine olarak geçmişe etkili şekilde uygulanacaktır. Çünkü artık kamu düzeni bakımından failin aleyhine olan eski düzenlemeyi uygulamanın bir anlamı kalmadığı ve bir fiili daha ağır şekilde cezalandırmakta artık eskisi kadar toplumsal faydanın bulunmadığı kabul edilir. Yeni düzenlemenin fail veya mahkûmun durumunu ağırlaştırdığı hallerde ise, önceki fiillere uygulanması yasaktır.

Lehe olan ceza normunun tespitiyle ilgili uygulamada, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun´un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereğince failin lehine olan hükmün, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak ve ortaya çıkan sonuçların birbiriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenmesi ve kanunun bir bütün olarak tatbiki fikrinin kabul edildiği görülmektedir.

d- Suçun Unsurlarının İrdelenmesi

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suçun unsurlarını maddi unsur, manevi unsur ve nedensellik bağı oluşturur. Suçun maddi unsurunu hareket oluşturur. Hareket

bir insandan kaynaklanan yapmak ya da yapmamak şeklinde ortaya çıkan dış âlemde etkiler doğuran kişinin iradesine bağlı (iradi) ve nedensellik bağına sahip somut bir durumdur. Ceza Kanunu düşünceleri değil hareketleri cezalandırmaktadır. Suçun manevi unsuru ise kusurluluk yani isnat kabiliyetidir. Bir eylemin suç olarak kabul edilebilmesi için, eylemin suç işleme kabiliyeti bulunan yani kusur yeteneği olan bir kimse tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Eğer netice bakımından bakıldığında failin kusur yeteneği yok ise ya da fail kusursuz ise kusursuz suç ve ceza olmaz ilkesi gereği faile ceza verilmeyecektir. Kusur bir fiilin isnat kabiliyeti (kusur kabiliyeti) bulunan bir kimse tarafından bilerek ve isteyerek veya en azından bilerek yapılmasıdır. Suç işleme kabiliyeti (kusur yeteneği) olmayan bir kimse suç işlemiş ise cezalandırılmaz. İsnat kabiliyeti (kusur yeteneği) suç işlendiği anda bulunmalıdır. Kusurluluk iki şekilde ortaya çıkar kast ve taksir. Ceza Kanunu'nda asıl olan kasttır. Kasten işlenen suçların cezalandırılması kuraldır. Kast bir suçun kanuni tanımında yer alan unsurlarının bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir. Taksir istisnai bir düzenlemedir. Eğer bir suçun taksirli hali kanunda düzenlenmemiş ise faile bu suçtan dolayı ceza verilmez. Taksirli suç kanunda var ise ceza verilir. Son unsur ise nedensellik(illiyet) bağıdır. Bir fiilin suç teşkil edebilmesi için hareket ile sonuç arasında bir illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Yani sonuç hareketten dolayı ortaya çıkmalıdır. Nedensellik bağı hareket ile netice arasındaki neden sonuç ilişkisidir. Suçun unsurlarından biri eksikse suç oluşmayacaktır.

3- Soruşturma

a- Soruşturma Konusunun Öğrenilmesi ve İşleme Konulmayacak İddialar

Suç unsuru içerdiği ileri sürülen bir olay, ceza soruşturması açmaya yetkili amirin önüne her türlü yolla gelebilir. Bu, bir şikâyet dilekçesi, resmi bir suç duyurusu yazısı, Cumhuriyet Başsavcılığından intikal etmiş bir görevsizlik kararı, resmi bir görevlinin düzenlediği olay tutanağının üst yazıyla amire intikal ettirilmesi, bir ihbar mektubu yahut doğrudan şikâyetçi, mağdur veya tanığın beyanının alınarak tutanağa geçirilmesi şeklinde olabilir. İşleme konulması bakımından bunlardan hangi yolla geldiği önemli değildir. Yetkili amir gelen olay hakkında değerlendirmesini yaparak soruşturma emri verebilir. [19]

Soruşturma açmaya yetkili amirin iddia hakkında işlem yapabilmesi için iddianın mevzuatta öngörülen nitelikleri taşıması gerekir. Soruşturma açmaya amirlerin konuyu öğrenirken en sık karşılaştıkları yol dilekçe vermek suretiyle yapılan şikâyet veya ihbar başvurularıdır. Somut iddialar içermeyen şikâyet ve ihbarlar ile şüpheye dayanan olaylarda ilk soruşturma açılmadan izin vermeye yetkili amir bir inceleme yaptırabilir.

3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 4'üncü maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir. Bu dilekçelerden belli bir konuyu ihtiva etmeyenler, yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar ve 4'üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini

19 MKU, Yükseköğretim Kurumları Personel Disiplin ve Ceza Soruşturmaları Hakkında Bilgilendirme Eğt. 2014

taşımayanlar incelenemezler. 15.11.2002 tarihli ve 2002/51 sayılı Başbakanlık Genelgesi bu hakkın kullanılması sırasında, kamu düzeninin ve kamu görevlilerinin iftira ve isnatlardan korunması da temel ilke olarak benimsenmesi nedeniyle, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılan ihbar ve şikâyetlerde, soyut ve genel nitelikte olanlar, somut olay veya kişi belirtilmeyenler, isim ve imza bulunmayan veya hayali isim ve imza taşıyan ihbar veya şikâyet dilekçelerinin işleme alınmayacağını düzenlemiştir.

İşleme alınmayacak dilekçelerle ilgili 4483 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi de soyut ve genel nitelik taşımalarına vurgu yapmaktadır. Ancak 2004/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi, bir dilekçenin taşıması gereken unsurları ihtiva etmemekle birlikte, başvurulara olayla ilgili inandırıcı mahiyette bilgi ve belgeler eklenmiş veya somut nitelikte bilgi, bulgu ya da olaylara dayanılıyor ise, bu hususlar ihbar kabul edilerek idarece işlem yapılabileceği yönünde düzenleme yapmıştır. Bu nedenle somut iddialar içermeyen şikâyet ve ihbarlar ile şüpheye dayanan olaylarda soruşturma açılmadan önce izin vermeye yetkili amir bir inceleme yaptırabilir. Danıştay 1'inci Dairesi'nin 17.04.2000 tarihli ve E.2000/29, K.2000/59 sayılı kararı da bu nitelikteki iddialar için ön inceleme başlatılmadan yapılacak bir araştırma ile tespitinin uygun olacağı görüşündedir.

İdareye yapılan ihbar, şikâyet veya bildirimlerle veya idarenin resen öğrendiği ya da yapılan inceleme sonucunda kamu görevlisi hakkındaki iddiaların soruşturma açılmasını gerektirecek ciddiyette bulunması halinde ilk soruşturma yapılır.

b- İlk Soruşturmanın Yapılması

İlk soruşturma izni vermeye yetkili amir ve kurullar Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinin c fıkrasında sayılmıştır. Buna göre ilk soruşturma;

Yükseköğretim Kurulu Başkanı için, kendisinin katılmadığı, Milli Eğitim Bakanının başkanlığındaki bir toplantıda, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden teşkil edilecek en az üç kişilik bir kurulca,

Yükseköğretim Kurulunun diğer akademik ve idari personeli hakkında, Yükseköğretim Kurulu Başkanınca veya diğer disiplin amirlerince doğrudan veya görevlendirecekleri uygun sayıda soruşturmacı,

Rektörler hakkında; Yükseköğretim Kurulu Başkanınca,

Üniversitenin yönetici olsun olmasın tüm akademik personeli ile bunun dışında kalan tüm personeli hakkında disiplin amirlerince doğrudan veya görevlendirecekleri uygun sayıda soruşturmacı tarafından yapılır.

2547 sayılı Kanun'da bulunmayan hususlarla ilgili atıf yapılan 4483 sayılı Kanun ön inceleme yapacakların, izin vermeye yetkili merciin bulunduğu kamu kurum veya kuruluşunun içerisinden belirlenmesinin daha uygun olduğunu belirtmektedir. İşin özelliğine göre bu merci, anılan incelemenin başka bir kamu kurum veya kuruluşunun elemanlarıyla yaptırılmasını da ilgili kuruluştan isteyebilir. Bu isteğin yerine getirilmesi, ilgili kuruluşun takdirine bağlıdır.

Değişik statüdeki kişilerin birlikte suç işlemeleri halinde soruşturma usulü ve yetkili yargılama mercii görev itibarıyla üst dereceliye göre tayin olunur.

Vekâlet edilen görevlerde vekil asilin tabi olduğu usule tabidir. Asil hakkında soruşturma izni vermeye yetkili makam vekil hakkında da soruşturmayı doğrudan kendisi yapmaya veya görevlendireceği kişiler eliyle yaptırmaya yetkilidir.

c- Soruşturmacıların Nitelikleri

Soruşturmacı olarak öğretim elemanı görevlendirilmesi halinde bu kişinin hakkında soruşturma yapılacak öğretim elemanına eşit veya daha üst akademik unvanda olması gerekir. Bir doçent hakkında yapılacak soruşturmada soruşturmacının doçent veya profesör unvanlı olması şarttır.

4- Soruşturma Yapmakla Görevlendirilenlerin Yetki ve Sorumlulukları

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinde, kanuna göre ön inceleme yapacakların yetkileri ve rapor düzenleme hususu şu şekilde düzenlenmiştir: "Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa [20] göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dâhilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Ön inceleme birden çok kişi tarafından yapılmışsa, farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir.

Yetkili merci bu rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur."

20 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'a göre diğer kanunlarda yürürlükten kaldırılan 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na yapılan atıflar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na yapılmış sayılır.

6'ncı maddenin birinci fıkrasında ön inceleme yapan kişi ya da kişilerin sahip oldukları yetkiler ve görevlerini nasıl yapacakları gösterilmektedir. Burada ön inceleme yapan kişi ya da kişilerin sahip oldukları yetkiler ayrı ayrı gösterilmeden bunların "bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerine sahip oldukları ve bu Kanun'da hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki yetkileri kullanabilecekleri" bildirilmektedir. Ön inceleme yapılırken açıklık bulunan hallerde 4483 sayılı Kanun, açık hüküm bulunmayan hallerde ise, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre hareket olunur.

Ön incelemeyi yapacak kimselerin maddenin birinci fıkrasında örtülü biçimde yazılan yetkilerini ortaya koyabilmek için, kendilerini görevlendiren kimselerin ve bakanlık müfettişlerinin yetkileri ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki yetkilerin neler olduğunun araştırılması gerekir. [21]

a- Bakanlık Müfettişleri ile Kendilerini Görevlendiren Mercilerin Yetkileri

Yukarıda belirtildiği üzere, 4483 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında, ön incelemede görevlendirilen kişilerin bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin tüm yetkilerini haiz oldukları yer almaktadır. Bir kısım yazarlar ve Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı bu fıkradan hareketle ön inceleme ile görevlendirilenlerin inceleme yaptıkları kişiler hakkında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirtilen "görevden uzaklaştırma" tedbirini uygulayabileceklerini, örneğin belediye müfettişleri ile kontrolörlerin 657 sayılı Devlet Memurları

21 M. Faruk Şahin, Ön inceleme yapmakla Görevlendirilenlerin Yetki ve Sorumlulukları, Sayıştay Dergisi sayı:55

Kanunu'na göre, "görevden uzaklaştırma" tedbirini uygulama yetkilerinin bulunmadığı halde bunların da ön inceleme ile görevlendirilmeleri durumunda bu yetkiyi kullanabileceklerini belirtmekte iseler de; Danıştay 1'inci Dairesi'nin 17/04/2000 gün ve E.2000/29 sayılı istişari nitelikteki kararında, aynen "...Görevi başında kalmasında sakınca görülen memurlar hakkında uygulanabilecek olan görevden uzaklaştırma tedbirine ilişkin hükümler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 137 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ve bu kararı almaya yetkili olanlar gösterilmiştir. Görevden uzaklaştırma kararı idari bir işlemdir. Ön inceleme ile görevli kişilerin 657 sayılı Kanun'un 138'inci maddesinde sayılan kişilerden olması durumunda görevden uzaklaştırma kararını verebilmeleri doğaldır. Ancak, ön inceleme ile görevli kişilerin 138'inci maddede gösterilen kişilerden olmaması durumunda, bu kişilerin, münhasıran 4483 sayılı Kanun kapsamında bir suçun açığa çıkarılması amacına yönelik işleri yapmaya yetkili olmaları nedeniyle idari bir işlem olan görevden uzaklaştırma kararını vermeye yetkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır." denilerek tersini savunan yazarlardan ve Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığından farklı bir görüş vermiştir.

Biz de; ön inceleme sırasında görevden uzaklaştırma yetkisini sadece 657 sayılı Kanun'un 138'inci maddesinde sayılanların bizzat kullanmaları gerektiği; ön inceleme yapanların 138'inci maddede sayılanlar dışında birisi olması durumunda bu yetkiyi kullanamayacakları kanaatindeyiz.

Aksine bir düşünce durumunda; 4483 sayılı Kanun'un 6'ncı maddenin 1'inci fıkrasında geçen "...kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerine haiz oldukları..." hükmü gereğince, ön incelemecilerin kendilerini görevlendiren yetkili merciin sahip olduğu atama, görev yerini değiştirme, görevden alma, disiplin cezası verme

gibi yetkilerine de sahip oldukları anlamını doğuracaktır ki, bu tür bir anlam bizi çok yanlış bir sonuca götürecek ve idaredeki hiyerarşik düzeni alt üst edecektir.

b- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki Yetkiler

Soruşturmacılar; 4483 sayılı Kanun'un 6/1'inci maddesinde belirtilen bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren mercilerin yetkileri dışında yine aynı kanunun anılan maddesi hükmü gereğince 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki yetkilerden de faydalanacaktır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince ön incelemecilerin faydalanabileceği yetkiler, kanunun 43-173'üncü maddeleri arasında sayılmaktadır. Şimdi bu yetkileri inceleyelim:

b.1- Yeminli Zabıt Kâtibi Görevlendirme

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169'uncu maddesi uyarınca, şüphelinin ifadesinin alınması, tanığın ve bilirkişinin dinlenmesi, keşif ve arama yapılmasında yemin verdirilmek şartıyla bir zabıt kâtibi bulundurulabilir. T.C. Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından çıkarılan Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un Uygulanmasında Maliye Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge'ye göre yemin "Hiç kimseden korkmayarak, hiçbir tesir altında kalmadan zaptı gereken hususları doğru ve eksiksiz biçimde kaydedeceğime ve bunları hiçbir zaman, üçüncü kişilere açıklamayacağıma namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim" şeklinde olur. [22] Yemin verdirildikten sonra bir tutanak düzenlenir.

22 T.C. Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulanmasında Maliye Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge, Ankara, Mart 2011

(Örnek No:5) Ancak zabıt kâtibi bulundurmanın zorunlu olmadığı yönünde görüşler de mevcuttur. Yukarıda da değinildiği üzere 4483 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesine göre ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre işlem yapabilme yetkisi ile donatılmıştır. Ön inceleme görevlisi eğer Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre bir işlem tesis edecekse bu kanunda o işlem için tesis edilen usullere uymak zorundadır. Buna göre 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169'uncu maddesinde;

"(1) Şüphelinin ifadesinin alınması veya sorgusu, tanık ve bilirkişinin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene sırasında Cumhuriyet Savcısı veya sulh ceza hâkiminin yanında bir zabıt kâtibi bulunur. Acele hâllerde, yemin vermek koşuluyla, başka bir kimse, yazman olarak görevlendirilebilir.

(2) Her soruşturma işlemi tutanağa bağlanır. Tutanak, adlî kolluk görevlisi, Cumhuriyet savcısı veya sulh ceza hâkimi ile hazır bulunan zabıt kâtibi tarafından imza edilir.

(3) Müdafi veya vekil sıfatıyla hazır bulunduğu işlemlerle ilgili tutanakta avukatın isim ve imzasına da yer verilir.

(4) Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, tarihi, başlama ve bitiş saatini ve işleme katılan veya ilgisi bulunan kimselerin isimlerini içerir.

(5) İşlemde hazır bulunan ilgililerce onanmak üzere tutanağın kendilerini ilgilendiren kısımları okunur veya okumaları için kendilerine verilir. Bu husus tutanağa yazılarak ilgililere imza ettirilir.

(6) İmzadan kaçınma hâlinde nedenleri tutanağa geçirilir." hükmü yer almıştır.

b.2- Muhbir ve Müştekinin Dinlenmesi

Kanıtlar toplanmaya başlanırken önce muhbir ya da müştekinin (şikâyetçinin) dinlenmesi yapılacak incelemeye açıklık getirmesi yönünden yararlı olur. Muhbir, suçu duyuran kişi, müşteki ise suçtan zarar gören ve kamu görevlisinin cezalandırılmasını isteyen kimsedir. Soruşturma yapılırken ihbarcı veya şikâyetçinin kimlik bilgileri gizli tutulmalıdır. Bizzat başvurmaları halinde bu kişilerin ifadeleri hemen alınır. (Örnek No:8) Başka bir kamu kuruluşuna mensup kişilerden iseler daire amirlerine yazılacak bir yazı ile davet edilirler. Soruşturmacıyla aynı daireden olmaları halinde doğrudan doğruya çağrılırlar. İhbarı yapan kişi veya şikâyetçinin kamu personeli olmayan kişilerden olması halinde kendilerine davetiye çıkarılır. Bunlara tanıklarla ilgili hükümlere benzer işlemler yapılır.

b.3- Tanık Dinlenmesi

Tanık (şahit), beş duyusu ile elde ettiği gözlemlerini hakime açıklayan kişidir. Bir başka ifade ile tanık, bir olay hakkında bilgi sahibi olan ve bu suretle bildiğini, gördüğünü, duyduğunu yetkili makamlara söylemeye zorunlu olan ve olayın taraflarından olmayan üçüncü kişi olup, doğrudan doğruya kişisel delil durumundadır. Tariflerden anlaşıldığı üzere tanık muhakeme hukukunda üçüncü kişidir. Bu bakımdan şahsi davacı veya suçtan zarar gören kişiler tanık olarak kabul edilemez. Bunlar dışında üçüncü kişi durumunda olan herkes tanık olabilir.

Çocuklar, akıl hastaları, şüphelinin yakınları, iş ilişkisi içinde bulunduğu kişiler, kötü şöhret sahibi kişiler ve hatta yalan yere yeminden mahkûm olmuş kişiler bile tanık olabilirler. Ancak şüpheli olan kişi tanık olamaz. Şahsi davacı da kendi davasında tanık olamaz. Tanıklar, tanıklığa çağrıldıklarında bu çağrıya uyarak hazır bulunmak ve

kural olarak beyanda bulunmak ve yine kural olarak yemin etmek mecburiyetindedirler.

b.3.1- Tanıkların Çağrılması

Tanıklar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 43'üncü maddesi hükmü gereğince çağrılır. Buna göre;

(1) Tanıklar çağrı kâğıdı ile çağrılır. (Örnek No:11) Çağrı kâğıdında gelmemenin sonuçları bildirilir. Tutuklu işlerde tanıklar için zorla getirme kararı verilebilir. Karar yazısında bu yoldan getirilmenin nedenleri gösterilir ve bunlara çağrı kâğıdı ile gelen tanıklar hakkındaki işlem uygulanır.

(2) Bu çağrı telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, çağrı kâğıdına bağlanan sonuçlar, bu durumda uygulanmaz.

Soruşturmacılar da; soruşturma konusu olayın açıklığa kavuşturulması amacıyla tanıkları dinlemek üzere Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili hükümleri gereğince çağrıda bulunurlar. Acele işlerde şifahen çağrılması da mümkündür.

Tanığın çağrılınca gelmek mecburiyetinde olması kamu yararına kabul edilmiştir. Ayrıca Yargıtay 4.C.D. 08/03/1994 tarihli ve 9943-1922 sayılı kararında tanık, kamu görevi yapan kimse olarak kabul edilmiştir.

Usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 44'üncü maddesi gereğince zorla getirilir. Fiili hizmette bulunan askerler hakkındaki zorla getirme kararı ise askeri makamlar aracılığıyla infaz olunur. Tutuklular için Cumhuriyet savcılığına durum bildirilerek ifadesinin alınmasının temini istenir.

b.3.2- Tanıkların Dinlenmesi

Tanıklar, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 52, 61 ve 180'inci maddelerindeki esas ve usullere göre dinlenir. (Örnek No:7)

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 52'nci maddesinde tanıkların dinlenmesi şöyle belirtilmiştir: "Tanıkların dinlenmesi:

(1) Her tanık, ayrı ayrı ve sonraki tanıklar yanında bulunmaksızın dinlenir.

(2) Tanıklar, kovuşturma evresine kadar ancak gecikmesinde sakınca bulunan veya kimliğin belirlenmesine ilişkin hâllerde birbirleri ile ve şüpheli ile yüzleştirilebilirler.

(3) Tanıkların dinlenmesi sırasındaki görüntü veya sesler kayda alınabilir. Ancak;

a) Mağdur çocukların,

b) Duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin, tanıklığında bu kayıt zorunludur.

(4) Üçüncü fıkra hükmünün uygulanması suretiyle elde edilen ses ve görüntü kayıtları, sadece ceza muhakemesinde kullanılır."

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 58'inci maddesinde ise, tanığa ilk önce sorulacak hususlar ve tanığın korunması hususu ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

Tanık dinlenmeden önce soruşturmacının iyi bir hazırlık yapması, soruşturma dosyasına hâkim olması ve tanığa ne tür sorular yönelteceğini iyi bir şekilde planlaması gerekir.

b.3.3- Tanıkların İfadelerinin İstinabe ile Alınması

Soruşturmacının tanığın ve şüphelinin kanuna uygun olarak ifadelerini bizzat alması esastır. Ancak; herhangi bir sakıncanın bulunmadığı hallerde; şüpheli veya tanıklardan bazılarının soruşturma mahallinin dışındaki yerlerde bulunmaları, zaman kazanma ve tasarruf tedbirleri gibi nedenlerle şüpheli veya tanıkların bulunduğu yerdeki Cumhuriyet savcısı, bir başka denetim elemanı veya daire amirleri eliyle ifade alınması mümkündür. (Örnek No:12) İfadenin bu şekilde alınmasına istinabe, ifade almak üzere görevlendirilen kişiye de naip denir (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 180, 196). Zorunluluk olmadıkça soruşturmanın yapıldığı büyükşehir belediyesi içerisindeki şikâyetçi, şüpheli, müdafi veya vekil ile tanık ve bilirkişilerin istinabe yoluyla dinlenmesine başvurulmaz. İfadesi alınacak kişinin kimlik bilgilerinin tespitine ilişkin ve soruşturma konusuyla ilgili sorular naip görevlendirme yazısı ekinde gönderilir. (Örnek No:13)

b.3.4- Tanıkların Yemin Verdirilmesi

Her tanık beyanının doğruluğu hakkında istendiği takdirde yemin etmeye ve olayla ilgili bildiklerini anlatmaya mecburdur.

Tanıklar istendiği takdirde, tanıklıktan önce yemin ederler. Tanıklıktan önce verdirilen yemin (mukaddem yemin) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 55'inci maddesine göre şu şekilde verilir: "Bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." Bununla beraber gerekli görülen hallerde ve özellikle bir kimsenin tanık olarak dinlenmesinin mümkün olup olmadığında tereddüt edilirse yemin tanıklıktan sonraya bırakılabilir (muharrer yemin).

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 50'nci maddesinde belirtilen tanıklar ise, yeminsiz olarak dinlenirler.

b.4- Hakkında Soruşturma Yapılan Kamu Görevlisinin (Şüphelinin) Dinlenmesi

2547 sayılı Kanun'a göre hakkında soruşturma yapılan kamu görevlisini, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tanımlanan "sanık" tabiri içinde kabul etmek mümkün değildir.

Şöyle ki, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2'nci maddesine göre;

Sanık: Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Kovuşturma: İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,

ifade etmektedir.

Yani, sanıklık statüsüne kamu davasının açılması ile girilmektedir. Ancak istisnai olarak hazırlık soruşturmasında savcının sulh hakiminden tutuklama istemesi ya da sorguya çekilmeyi istemesi ile de sanıklık statüsü başlamaktadır.

Dolayısıyla, 2547 sayılı Kanun'a göre hakkında soruşturma yapılan kamu görevlisini, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tanımlanan "şüpheli" tabiri içinde kabul etmek gerekir.

Zira Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2'nci maddesine göre;

Şüpheli: Soruşturma evresinde, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Soruşturma ise: kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

ifade etmektedir.

Bu duruma göre; kamu görevlisi hakkında 2547 sayılı Kanun uyarınca soruşturma emri verilmiş olması durumunda, bunlar hakkında sorgu değil ifade alma yapılacaktır. Çünkü Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2'nci maddesine göre, ifade alma; şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesi olarak tanımlanmıştır.

Dolayısıyla bunlar hakkında sorgu yapılamaz. Zira Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2'nci maddesine göre sorgu; şüpheli veya sanığın hâkim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesidir.

Görüldüğü gibi, sorgu, hakim tarafından yapılan bir işlemdir. Bu itibarla hakim dışında kalan kişiler, örneğin kolluk görevlileri, savcı önünde yapılan açıklamalar "ifade verme" olarak tanımlanabilir.

Soruşturmacılar da, soruşturmanın yapılmasında Cumhuriyet savcısının yetkilerini haiz kılındığı için, sanığın bunlar tarafından dinlenmesinin de "sorgulama" değil, "ifade alma" olarak tanımlanması gerekecektir.

b.4.1- Hakkında Soruşturma Yapılanın (Şüphelinin) İfadesinin Alınma Tarzı

Soruşturmacı tarafından hakkında soruşturma yapılanın (şüphelinin) ifadesinin alınma şekli 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 147'nci maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; soruşturmacı tarafından ifade almada aşağıdaki hususlara uyulmalıdır:

(1) İfade verenin kimliği tespit edilir. İfade veren, kimliğe ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmak zorundadır.

(2) Kendisine isnat edilen suç anlatılır. (İfade tutanağının başlangıcında bu anlatımın yapıldığı belirtilir.)

(3) Müdafi seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafiin ifadesinde hazır bulunabileceği, kendisine bildirilir. Müdafi seçecek durumda olmadığı ve bir müdafi yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafi görevlendirilir.

Müdafi talebinin soruşturmayı geciktirmemesi bakımından beraberinde müdafii ile veya baro tarafından görevlendirilecek müdafii ile birlikte gelebileceği hususu hakkında soruşturma yapılana (şüpheliye) gönderilen davetiyede belirtilir. İfade veren müdafii ile birlikte gelmişse müdafiinin de adı hazirun olarak tutanağa kaydedilerek imzası alınır. Müdafii bulundurmak istememiş ise bu durum ifade tutanağında belirtilir.

(4) Yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir. Susma hakkı kişiye "olayla sınırlı" olarak tanınmıştır. Kimlikle ilgili susma hakkı tanınmamıştır. Bilakis bu konuda doğru beyanda bulunma yükümlülüğü getirilmiştir.

İfade veren, kendisine yöneltilen sorulara cevap vermek istemeyeceğini, susma hakkını kullanacağını beyan ederse ifade alan bu hususu tutanağa geçirmekle yetinecek ve tutanağı bu şekilde kapatacaktır. İfade verenin konuşmasını temin için kendisini zorlamak hukuka aykırıdır.

(5) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği hatırlatılır ve kendisi

aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek olanağı tanınır.

(6) İfade verenin veya şüphelinin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.

(7) İfade işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanılır.

(8) İfade bir tutanağa bağlanır. (Örnek No:4) Bu tutanakta aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

- İfade alma işleminin yapıldığı yer ve tarih.
- İfade alma sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren kişinin açık kimliği.
- İfade almanın yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise nedenleri.
- Tutanak içeriğinin ifade veren ile hazır olan müdafi tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı.
- İmzadan çekinme hâlinde bunun nedenleri.

b.4.2- Hakkında Soruşturma Yapılanın (Şüphelinin) İfadesinin Yazılı Olarak Alınması

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yazılı ifade alınması hususunda açık bir kural mevcut değildir. Ancak ifade veren sözlü ifade vermeyi reddederek yazılı ifade vermek istediğini söyleyebilir. Bu durumda kişinin bu talebinin reddedilmesi için neden yoktur. Kişi karmaşık olayları yazılı olarak daha iyi açıklayabileceği, elindeki birçok belgeyi yazılı şekilde daha iyi ifade edebileceği kanaatinde olabilir. Diğer taraftan sözlü ifadeye ek olarak tamamlayıcı mahiyette yazılı ifade de vermek istemiş olabilir.

Danıştay 1'inci Dairesi'nin 16/02/1993 tarihli ve 29-26 sayılı istişari nitelikteki kararında, kanunda yazılı ifade alınmasına engel bir hüküm bulunmadığı belirtilmektedir.

Zaten, Danıştay 1'inci Dairesi'nin 4483 sayılı Kanun'un uygulanmasıyla ilgili vermiş olduğu 17/04/2000 tarihli ve E.2000/29, K.2000/59 sayılı istişari nitelikteki kararında da, "...Ön incelemeyle görevli kişi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun kamu davasının hazırlanmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde Cumhuriyet başsavcısının yapmakla yetkili olduğu işleri yapabilecek, sanığın lehine olanlar da dâhil, olayı aydınlatabilecek delilleri, bilgi ve belgeleri toplayacak, tanık ve sanık ifadelerini alacak, gerektiğinde keşif yapacak ve bilirkişi incelemesi yaptıracaktır. Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'nun 135'inci maddesinde yazılı susma hakkı saklı kalmak kaydıyla hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesinin alınması zorunludur. İfadenin inceleme mahallinde vicahen alınması asıl olmakla birlikte, gerektiğinde ifade, Yasa ile getirilen ön inceleme süresi dikkate alınarak, makul bir süre verilmek suretiyle yazıyla da istenebilecektir." denilerek, hakkında ön inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinden gerektiğinde yazılı ifade alınabileceği bir kez daha teyit edilmiştir.

Soruşturma sırasında dikkat edilecek bir diğer husus ise şüphelinin savunma hakkının kısıtlanmaması ve ifadeleri alınan soruşturma konusu memurlara yeterli cevap süresinin tanınmasıdır. Nitekim Danıştay makul ve yeterli bir süre verilmeden alınan ifadelere dayalı soruşturma izni verilmesine ilişkin işlemi usule aykırı bulmuş ve 2'nci Daire'nin E.2004/137, K.2004/240 sayılı "…Ön inceleme elemanınca yeterli cevap süresi verilmeden ifadeleri alınan memurlar hakkında soruşturma izni verilmesine ilişkin işlemin iptali… makul ve yeterli bir süre verilerek yeniden ifadeleri alındıktan sonra ön inceleme raporu

düzenlenmesi ve yetkili merci tarafından yeniden karar verilmesi…" yönündeki kararı ile bu konudaki görüşünü ortaya koymuştur.

b.5- Bilirkişi Atamak

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 63'üncü maddesine göre bilirkişi, çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektiren durumlarda düşüncesine başvurulan uzmandır. Bir başka deyimle bilirkişi, bilim ve tekniğe, sanat ve uzmanlığa ilişkin konularda düşünce ve kanaatlerini bildirmekle görevlendirilen ihtisas sahibi kişilerdir.

Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 275'inci maddesinde ise bilirkişi şöyle tanımlanmıştır: "Bir davada çözümü yargıç tarafından bilinmeyen özel ve teknik bilgiyi gerektiren hallerde ve görüşüne (rey ve mütalaasına) başvurulan üçüncü kişiye/kişilere bilirkişi/ehli vukuf denir."

Soruşturma sırasında, tespit edilen evraklarda ihtisası gerekli kılan hususlara rastlanması halinde, bilirkişi tayin edilir. (Örnek No:14) Hiçbir zaman bilirkişi ispat vasıtası değildir. Bilirkişinin mütalaası ile belirttiği kanaati bir değerlendirme vasfını taşır.

Delillerin takdiri soruşturmacıya ait bir yetkidir.

b.6- Keşif Yapılması

Keşif; suçun nasıl ve ne şekilde işlendiğini tespit etmek için göz, işitme, tatma, koklama ve dokunma duyuları ile yapılan inceleme, diğer bir ifade ile suç yerinin, suç eşyasının, suça hedef olan kişinin, suç izlerinin ve eserlerinin beş duyu yoluyla incelenmesi olarak tanımlanabilir.

Keşfin amacı, sübut delillerin yok olmasını önlemektir.

Keşif yapılmasına ve keşif tutanağı düzenlenmesine ilişkin işlemler Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 83, 84 ve 164'üncü maddelerine göre yürütülür.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 83'üncü maddesinde keşif şöyle tanımlanmıştır:

"(1) Keşif, hâkim veya mahkeme veya naip hâkim ya da istinabe olunan hâkim veya mahkeme ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır.

(2) Keşif tutanağına, var olan durum ile olayın özel niteliğine göre varlığı umulup da elde edilemeyen delillerin yokluğu da yazılır."

Dolayısıyla soruşturmacı da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde keşif yapabilir.

Keşif gereken hallerde keşif ve tespit heyeti belirlenir. Bunların seçilmesi ve sayılarının tayini soruşturmacıya aittir. Keşif yerine, soruşturmacının da gitmesi ve düzenlenecek tutanağı imzalaması zorunludur.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 84/1'inci maddesi hükmüne göre; keşif yapılması sırasında şüpheli, mağdur ve bunların müdafii ve vekili hazır bulunabilirler.

Yine Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169'uncu maddesine göre, keşif sırasında Cumhuriyet savcısı (dolayısıyla soruşturmacı) veya sulh ceza hâkiminin yanında bir zabıt kâtibi bulunur. Acele hallerde, yemin vermek koşuluyla, başka bir kimse, yazman olarak görevlendirilebilir.

b.7- Arama Yapmak

Arama, soruşturmacı açısından suç delil ve izlerini elde etmek için konutlarda, diğer yerlerde veya hakkında

soruşturma yapılanın (şüphelinin) üzerinde yapılan inceleme ve suç konusu delillerin zabtını mümkün kılan işlemdir. Arama ile ilgili düzenlemeler, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 116-122'nci maddelerinde yer almaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 116'ncı maddesine göre; "Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir." 117'nci maddesine göre ise; "Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla, diğer bir kişinin de üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir." 118'inci maddesi ise, gece yapılacak aramalara ilişkindir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119'uncu maddesine göre, hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile kolluk görevlileri arama yapabilirler. Askerî mahallerde yapılacak arama, hâkim veya Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilir.

Anayasamızın 20 ve 21'inci maddelerine göre arama yapılabilmesi için hakim kararı bulunması, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emrinin bulunması gerekmektedir.

Dolayısıyla soruşturmacıların doğrudan arama yetkisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, soruşturmacılar gerekçesiyle birlikte ilgili Cumhuriyet savcılığına müracaat ederek hakimden alacakları karar üzerine, soruşturma yaptıkları konuyla ilgili olarak arama yapabileceklerdir. (Örnek No:15) Arama işlemi; kişiler, menkul ve gayrimenkul mallar üzerinde yapılabilir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 120'nci maddesine göre arama sırasında, aranacak yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir. Şayet kendisi

bulunmazsa temsilcisi veya ayırt etme gücüne sahip hısımlarından biri veya kendisiyle birlikte oturmakta olan bir kişi veya komşusu hazır bulundurulur. Ceza Muhakemesi Kanunu'nın 117'nci maddesinin birinci fıkrasında gösterilen hallerde zilyet ve bulunmazsa yerine çağrılacak kişiye, aramaya başlamadan önce aramanın amacı hakkında bilgi verilir. Kişinin avukatının aramada hazır bulunmasına engel olunamaz.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 122'nci maddesine göre, hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin belge veya kâğıtlarını inceleme yetkisi, Cumhuriyet savcısı (dolayısıyla soruşturmacı) ve hâkime aittir. İnceleme sonucu soruşturma konusu suça ilişkin olmadığı anlaşılan belge veya kâğıtlar ilgilisine geri verilir.

b.8- Eşya veya Kazancın Muhafaza Altına Alınması ve Bunlara El Konulması

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 123'üncü maddesine göre,

(1) İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan mal varlığı değerleri, muhafaza altına alınır.

(2) Yanında bulunduran kişinin rızasıyla teslim etmediği bu tür eşyaya el konulabilir.

Bu kanunun 124'üncü maddesine göre, 123'üncü maddede yazılı eşya veya diğer mal varlığı değerlerini yanında bulunduran kişi, istem üzerine bu şeyi göstermek ve teslim etmekle yükümlüdür. (Örnek No:16)

Kaçınma hâlinde bu şeyin zilyedi hakkında yetkili mercilerce 60'ıncı maddede yer alan disiplin hapsine ilişkin hükümler uygulanır. Ancak, şüpheli veya sanık

ya da tanıklıktan çekinebilecekler hakkında bu hüküm uygulanmaz.

b.9- Hakkında Soruşturma Yapılan Kamu Görevlisinin (Şüphelinin) Tutuklanmasını ve Yurt Dışına Çıkış Yasağı Konmasını İsteme

Anayasamızın 19'uncu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 101'inci maddelerin göre tutuklamaya karar verme yetkisi hakime aittir.

Soruşturma yapmakla görevli kişiler de Cumhuriyet savcıları gibi hakkında soruşturma yapılan kamu görevlilerinin tutuklanmasını sulh ceza hakiminden isteyebilirler. Hakim bu isteğin ret ya da kabulüne ilişkin bir karar vermek zorundadır. Tutuklama nedenleri ve tutuklama kararının alınması hususları Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100 ve 101'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

Buna göre kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez. Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

(a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa,

(b) Şüpheli veya sanığın davranışları,

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa tutuklama nedeni var sayılabilir:

Tutuklama dışında, sanık hakkında ileride uygulanacak yaptırımın kâğıt üzerinde kalmaması veya delil olarak açıklanmasından yoksun kalınmamasını sağlayan önlemlerden birisi de o kişinin yurt dışına çıkarılmamasıdır. Önleyici ve geçici nitelikte olan yurt dışına çıkarmama tedbiri, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ile sağlanmıştır. Yurt dışına çıkma hürriyeti ceza soruşturması ve kovuşturması sebebiyle hakim kararıyla sınırlanabilir (Anayasa md. 23, Pasaport Kanunu md. 22).

b.10- Her Türlü Bilgi ve Belgeyi Görevlilerden Almak

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161'inci maddesine göre; Cumhuriyet savcısı (dolayısıyla soruşturmacı) bütün memur veya kamu görevlilerinden, her türlü bilgiyi isteyebilme, gerek doğrudan, gerekse zabıta ve memurları aracılığı ile her türlü soruşturmayı yaptırabilme yetkisine sahiptir.

Soruşturmacı, soruşturma konusu ile ilgili her türlü belge, kayıt, defter ve dosya münderecatını inceleyebilir. Bu belge ve kayıtlar, suçlunun mensup olduğu idareye ait olabileceği gibi; diğer resmi dairelere de ait olabilir veya bunların muhafazası altında bulunabilir.

Söz konusu evrak ve dosyanın, memurun dairesine ait olması halinde; aslı veya sureti alınacak belgeler için, ilgili daire amirine bir yazı gönderilir.

İncelenen dosya ve belgelerden delil niteliğinde olacak kayıt ve belgelerin asıllarının alınması uygun bir davranış olacaktır. Ancak, bu takdirde, alınan asıl belgelerin tasdikli suretleri çıkartılarak dosyasına konulması gerekecektir.

İnceleme konusu yapılacak dosya veya evrakın, suçlunun dairesi dışındaki bir kurum ya da daireye ait bulunması halinde ise; anılan evrak ya da dosya münderecatı yine bir yazı ile ilgili daireden talep edilecektir. (Örnek No:17)

Mahkemelerde bulunan dosyalar ise, ilgili Cumhuriyet savcılığına bizzat müracaatla istenilebilir veya yazı ile talep edilerek incelenir. Özel kanunlarında, mahkemelerden veya Cumhuriyet savcılığından başka bir makama verilmemesi öngörülen bilgiler, mahalli Cumhuriyet savcılıklarına başvurularak bu makam aracılığı ile alınabilir. Yapılan soruşturma ile ilgili olarak noter nezdinde bulunan belgelerin görülmesi gerekiyorsa soruşturmacı sıfat ve yetki belgesi gösterilerek noter nezdinde inceleme yapılabilir. Alınacak veya suretleri çıkarılacak belgeler, mahiyetinden bahsedilerek Cumhuriyet savcılığına yazılacak yazı ile temin edilebilir. (Örnek No:18)

b.11- İstiktap (Karşılaştırma) Yaptırmak

Suçla ilgili parmak izi, el yazısı, imza ya da mührün kime ait olduğunu belirlemek, bir belgenin orijinal olup olmadığını tespit etmek için karşılaştırma suretiyle yapılan incelemeye istiktap denilir.

Esas itibarıyla istiktap işi, konusunda uzman kuruluşlar eliyle yaptırılır. Güzel Sanatlar Akademisi, Darphane ve Damga Matbaası, Hıfzısıhha Enstitüsü, Adli Tıp Kurumu ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Laboratuarları bunlardan bazılarıdır.

Benzeri tetkiklerin bilirkişiler eliyle de yaptırılması mümkündür. Ancak; çıplak gözle ve soruşturmacının tecrübesiyle çözülebilecek konuların bizzat soruşturmacı tarafından tetkikiyle yetinilebilir.

Para taklidi suçlarında sahteliği söz konusu olan ve zaptedilmiş bulunan paraların bu durumu kolaylıkla anlaşılamadığı takdirde, karşılaştırma bunların gerçeklerini tedavüle çıkaran mercilere yaptırılır (5271 sayılı CMK md: 73).

Soruşturmacı söz konusu uzman kuruluşlar veya diğer bilirkişiler aracılığı ile yaptırılan tetkikten sonra, gelen rapora göre görüşünü oluşturur ve kanaatini raporunda belirtir.

5- Sonuç ve Genel Bir Değerlendirme

Yukarıdaki değerlendirmelerden anlaşılacağı üzere; gerek 2547 sayılı Kanun gerekse bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarla ilgili atıf yapılan 4483 sayılı Kanun soruşturma yapacak olanların yetkilerine yeterince açıklık kazandıramamıştır. Yetki konusu belirsizlik içerisindedir. 4483 sayılı Kanun'da, "...bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haizdirler" denilmektedir. Oysa bakanlık müfettişleri ile görevlendirme yapan mercilerin, bu hizmete ilişkin kanuni yetkileri açık olarak belirlenmemiştir. Yine, kanunun 6'ncı maddesinde, ön inceleme ile görevli kişi veya kişiler, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre işlem yapabilirler denmiş ise de, hangi işlemleri yapabilecekleri, bu kanunda belirtilmemiştir. Acaba bunlar savcının veya kolluğun yapabileceği işlemleri mi yapabileceklerdir? Yoksa hakimin yapabileceği işlemleri de yapabilecekler midir? Elbette ön incelemeciler, hakim statüsünde olmadıkları için tutuklama kararı veremeyeceklerdir. Ancak yetkili ve görevli hakimden tutuklama talebinde bulunabilecekler midir? Arama, zapt kararı bu makamın yetkisi içinde midir? Yasa bunlara hiçbir şekilde açıklık getirmemiş ve koşulsuz bir şekilde Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre işlem yapabilirler diyerek tereddütlere yol açmıştır. Bütün bu sorunlar yorumlarla ve yargı kararlarıyla çözülmeye çalışılmaktadır.

Bu durum soruşturmacıları birçok belirsizlikle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu çalışmada soruşturma yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlara vurgu yapılmıştır. Yapılacak bir soruşturmada bu hususların yanı sıra T.C.

Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından çıkarılan Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un Uygulanmasında Maliye Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge'nin dikkate alınmasının da yararlı olacağı kanaatindeyiz.

6- Soruşturma Raporunun Düzenlenmesi

Soruşturma raporunun kanuni dayanağını 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesi oluşturur. Buna göre; soruşturma ile görevlendirilen kişi veya kişiler kendilerini görevlendiren merciin yetkilerine sahip olup, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda sırasıyla 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dâhilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp "lüzum-u muhakeme" veya "men-i muhakeme" önerisinde bulunurlar. Lüzum-u muhakeme veya men-i muhakeme önerisinde gerekçe belirtilmesi zorunludur.

Soruşturma sırasında zamanaşımı, af ve ölüm gibi durumların ortaya çıkması halinde, bu husus özellikle belirtilerek "kovuşturmaya yer olmadığı" önerisinde bulunulur.

Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçu öğrendiği tarihten itibaren soruşturma dâhil en geç otuz gün içinde vermesi gerekir. Bu süre, zorunlu hallerde on beş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir.

Soruşturma raporunda, hakkında soruşturma yapılan kişinin suçsuz olduğu karinesinden hareketle, suç, suçlu ve suçun işlendiği yer kavramları yerine olay, hakkında soruşturma yapılan ve olayın meydana geldiği yer kavramlarının kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kamu görevlisi şüpheli sıfatıyla adlandırılır. Soruşturmanın hiçbir aşamasında, hakkında soruşturma yürütülen kamu görevlisi hakkında sanık sıfatı kullanılamaz. [23]

Soruşturma yapmakla görevlendirilenler; düzenledikleri raporlarını, 4483 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ile belirtilen karar verme süresinin tamamlanmasından en az 5 gün önce, karar verilmesine imkân sağlamak üzere yetkili merciye teslim ederler. Soruşturmacı tarafından ek süre kullanılması gerekiyorsa ek süre kullanılmasının gerekçesini bildiren bir yazıyla 4483 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ile belirtilen karar verme süresinin tamamlanmasından en az 7 gün önce bir yazıyla ek süre talep edilmelidir. (Örnek No:19)

Soruşturmayı yürütmekle görevlendirilen denetim veya inceleme elemanının soruşturma emri ve varsa ekleri ile toplanacak belge, bilgi bulgu ve dinlenecek tanıklar ve hakkında inceleme yapılan kamu görevlisinin ifadelerinin bulunacağı bir dosya hazırlaması ve soruşturma emrindeki iddiaları dikkatle inceleyip değerlendirmek suretiyle bir inceleme planı yapması gerekir; bu plan incelemenin düzenli yürütülmesi ve süratli sonuçlandırılması bakımından önemlidir.

İddialara ilişkin evrakın incelenmesi, delillerin toplanması ve ilgili kanun ve diğer mevzuat hükümlerine göre suç olup olmadığının değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. İnceleme sırasında her türlü delilin eksiksiz toplanmasına ayrıca gerek şikâyetçi gerekse hakkında inceleme yapılan kamu görevlisinin incelenmesini istedikleri belge ve kayıtların

23 T.C. Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulanmasında Maliye Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge, Ankara, Mart 2011

tamamının incelenmesine ve değerlendirilmesine, gerçeğin ortaya çıkması için özen gösterilmelidir.

Soruşturma emrinde yer alan iddialarla ilgili olarak yapılan inceleme sırasında aynı konuda daha önce bir karar verildiğinin tespiti halinde bu durumun bir rapor ile yetkili merciye iletilmesi gerekir. Yetkili mercinin mükerrer soruşturma olmaması için bu gerekçelerle soruşturma emrini kaldırması mümkündür.

İnceleme ve soruşturmalarda eğer varsa önce şikâyetçinin dinlenilmesi usuldendir. Şikâyetçi çağrıldığında dilekçe kendisine gösterilmek suretiyle dilekçe üzerindeki imzanın kendisine ait olup olmadığı sorulur. Bu aşamada şikâyetçiden iddialara açıklık getirecek, iddiaların meydana geldiği yer, zaman ve tanıkların bulunup bulunmadığı, varsa konuya ilişkin belge, kayıt ve delil ibraz edip edemeyeceği hususları kendisine hatırlatılır. Şikâyetçinin ifadesinin alınmasından sonra şahitlerin dinlenilmesine başlanır. Bir suçla itham edilenler dinlenirken iddialar kendisine tek tek sorulmalı, vereceği cevaplara müdahale edilmemeli ve söyleyeceklerinin tamamını ifade etmesine imkân verilmelidir.

Soruşturma işlemlerinde ifade alınırken Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169'uncu maddesi uyarınca bir yeminli kâtip bulundurulur. İfadeler ayrı ayrı alınır ve her ifade sonrası bir tutanak düzenlenir. Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, tarihi, işleme katılan veya ilgisi bulunan kimselerin isimlerini ihtiva eder. Tutanaklar soruşturmacı, yeminli kâtip ve ilgililerce imzalanır.

İncelemelerde, inceleme kapsamında bulunan bütün iddialarla ilgili bilgi, belge, bulgu, kayıt ve hakkında inceleme yapılan kamu görevlisi ile tanıkların ifadeleri alındıktan sonra, incelemenin yeterli olduğu ve tamamlanması gerektiği kanaatine varıldığında inceleme

dosyasındaki bütün evrak ve ifadeler, her birine ayrı ayrı numara verilmek suretiyle tasnif edilir. Bu tasniften sonra, iddianın ciddiyeti değerlendirilerek, usulüne uygun bir soruşturma raporu düzenlenir.

Soruşturma yapmakla görevlendirilenler kanunun 7'nci maddesindeki karar verme süresini de dikkate alarak soruşturma raporunu düzenlemek ve yetkili merciye iletmek zorundadırlar. Aksi takdirde cezai sorumluluklarının doğması kaçınılmazdır. [24]

Uygulamada genel kabul gören biçimiyle bir soruşturma raporu aşağıdaki bölümlerden oluşur.

a- Raporun Kapağı

Her raporun bir kapağı olmalıdır. Raporlar en üstte kapak yer alacak şekilde oluşturulur. Kapakta raporun adı, raporun konusu, rapor tarihi, raporu yazan kişinin adı yer alır. (Örnek No:20)

b- Dizi Pusulası

Raporun ekleri oluşturulduktan sonra bunlar dizi pusulasına aktarılır. Belgeler dizi pusulasına ek numarası, belge tarih ve sayısı ve belgenin konusu yazılarak aktarılır. Dizi pusulası okuyucunun eklere daha kolay ulaşmasını sağlar. Dizin pusulasındaki belgeler görevlendirme yazısıyla başlar, rapora yapılan son ekle tamamlanır. Raporu yazan kişi tarafından altı imzalanan dizi pusulası genel kabul gördüğü şekilde kapağın hemen altına yerleştirilebileceği gibi eklerin en üstüne de yerleştirilebilir. (Örnek No:10)

---

24 http://web.ogm.gov.tr/birimler/merkez/teftis/Dokumanlar/2011-4483.pdf-4483 Sayılı Yasa ve Ön İnceleme Usul ve Esasları

c- Başlangıç

Raporun bu bölümüne soruşturma onayı ve görev emrinin tarih ve sayısı yazılır.

d- Muhbir ve Müşteki

Şikâyete konu fiilden zarar gören kişinin, yetkili makamlara yazılı olarak başvurup bu fiil hakkında kovuşturma yapılmasını istemesine şikâyet, şikâyeti yapan kişiye de şikâyetçi/müşteki denir. Bu bölüme varsa muhbir ya da müştekilerin kimlikleri ve adresleri yoksa Kamu Hukuku yazılmalıdır.

e- İddia

Bu bölüme kamu hukuku veya muhbir ya da şikâyetçiden gelen iddialar yazılmalıdır. İleri sürülen iddiaların rapora aynen yazılması gerekir. İddiaların yer aldığı dilekçe, tutanak vb. belgenin tarihi, hangi merciye ve nasıl verildiği belirtilir ve rapordaki ek numarası gösterilir. İddiayı ihbar veya şikâyet dilekçesinde ileri sürülenler oluşturur. Şikâyet veya ihbar dilekçesinde ileri sürülenlerin tümüne soruşturma onayında yer verilmemiş olabilir. Hangi iddia konularının soruşturma konusuna dönüştürüleceği hususundaki takdir, yetkili merciye aittir.

f- Öğrenme Tarihi

Hakkında soruşturma yapılanların incelemeye esas eylemlerinin yetkili merciler tarafından öğrenildiği tarih yazılmalıdır. Öğrenme tarihi; ihbar, şikâyet veya soruşturma izin talebinin yetkili merci tarafından havale edilmesi veya soruşturma onay ve görev emri verildiği tarihtir.

g- Olay Yeri ve Tarihi

Bu bölüme olayın meydana geldiği yer, tarih yazılmalıdır. Olay yeri hakkında soruşturma yapılanın görev yerinin tespit edilmesi bakımından önemlidir. Soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin saptanmasında kamu görevlisinin suç tarihindeki görevi esas alınır.

h- Hakkında Soruşturma Yapılanlar

Bu bölüme hakkında soruşturma yapılanların açık kimlikleri ile olay tarihi itibarıyla görev unvanları yazılmalıdır. Hakkında soruşturma yapılanlar 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinin c fıkrasının 2 numaralı bendinde belirtilenlerden olmalıdır.

i- İnceleme Konusu

Soruşturmanın konusunun suç olduğu iddia edilen fiili açık ve anlaşılabilir bir şekilde göstermesi gerekir. Soruşturma konusu, soruşturma onayında yer verilen şikâyet, ihbar veya iddia konularıdır. Soruşturma onayında yer verilecek olay ve konudan tamamen ayrı veya farklı bir suç olarak nitelendirilebilecek bir fiil ortaya çıktığında yeniden soruşturma onayı alınması gerekir.

j- Hakkında Soruşturma Yapılanların İfadeleri

Bu bölüme hakkında soruşturma yapılanların ifadeleri ya da ifade özetleri yazılmalıdır. Hakkında soruşturma yapılanın ifadesi alınmadan soruşturma raporu düzenlenemez. İfadenin inceleme mahallinde yüz yüze alınması asıl olmakla birlikte gerektiğinde ifade, soruşturma süresi göz önüne alınarak makul bir süre verilmek suretiyle yazılı olarak da alınabilir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169'uncu maddesi uyarınca, şüphelinin ifadesinin alınması, tanığın ve bilirkişinin dinlenmesi,

keşif ve arama yapılmasında yemin verdirilmek şartıyla bir zabıt kâtibi bulundurulabilir. T.C. Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından çıkarılan Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulanmasında Maliye Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge'ye göre yemin "Hiç kimseden korkmayarak, hiçbir tesir altında kalmadan zaptı gereken hususları doğru ve eksiksiz biçimde kaydedeceğime ve bunları hiçbir zaman, üçüncü kişilere açıklamayacağıma namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim" şeklinde olur. Yemin verdirildikten sonra bir tutanak düzenlenir. (Örnek No:4) Ancak zabıt kâtibi bulundurmanın zorunlu olmadığı yönünde görüşler de mevcuttur. Yukarıda da değinildiği üzere 2547 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre soruşturma ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda 4483 sayılı Kanun'a ve bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre işlem yapabilme yetkisi ile donatılmıştır. Soruşturmacı eğer Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre bir işlem tesis edecekse bu kanunda o işlem için tesis edilen usullere uymak zorundadır. Buna göre 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 169'uncu maddesinde;

"(1) Şüphelinin ifadesinin alınması veya sorgusu, tanık ve bilirkişinin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene sırasında Cumhuriyet savcısı veya sulh ceza hâkiminin yanında bir zabıt kâtibi bulunur. Acele hâllerde, yemin vermek koşuluyla, başka bir kimse, yazman olarak görevlendirilebilir.

(2) Her soruşturma işlemi tutanağa bağlanır. Tutanak, adlî kolluk görevlisi, Cumhuriyet savcısı veya sulh ceza hâkimi ile hazır bulunan zabıt kâtibi tarafından imza edilir.

(3) Müdafi veya vekil sıfatıyla hazır bulunduğu işlemlerle ilgili tutanakta avukatın isim ve imzasına da yer verilir.

(4) Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, tarihi, başlama ve bitiş saatini ve işleme katılan veya ilgisi bulunan kimselerin isimlerini içerir.

(5) İşlemde hazır bulunan ilgililerce onanmak üzere tutanağın kendilerini ilgilendiren kısımları okunur veya okumaları için kendilerine verilir. Bu husus tutanağa yazılarak ilgililere imza ettirilir.

6) İmzadan kaçınma hâlinde nedenleri tutanağa geçirilir." hükmü yer almıştır.

Hakkında soruşturma yapılana kendisine isnat edilen suç anlatılarak bu anlatımın yapıldığı ifade tutanağının başında belirtilir. İfade tutanağında ifadenin alındığı yer ve zaman belirtilir. İfade tutanağı okunur ve okumaları için ilgililere verilir. Bu husus tutanakta belirtilir. İfade tutanağı soruşturmacı, zabıt kâtibi, hakkında soruşturma yapılan ve varsa avukatı tarafından imzalanır. İmzadan kaçınma halinde nedenleri tutanağa geçirilir.

k- Müşteki ve Tanık İfade Özetleri

Müşteki ve tanık ifade özetlerine bu bölümde yer verilir. Müşteki ve tanık ifadelerinin alınmasında hakkında soruşturma yapılanlara ilişkin hususlara riayet edilir. (Örnek No:8-7)

l- İnceleme ve Tahlil

Bu bölümde soruşturma sırasında elde edilen bilgi, belge, tanık ve görevlilerin ifadeleri doğrultusunda eylemin suç teşkil edip etmediği mevcut yasalarla değerlendirilmek suretiyle tahlil edilir. Öncelikle soruşturma konusuyla ilgili yazı, tutanak vb. belgelerin özetleri yazılır. Bilirkişi görevlendirilmişse bilirkişi raporunun tarihi, numarası ve raporda yer verilen görüş belirtilir. Mahallinde veya arazide arama yapılmışsa buna dair tutanağın tarihi, numarası ve tutanakta yer verilen

tespit yazılır. Dosyada mevcut belge, ifade vb. delillere göre olayın meydana geliş şekli belirlenir. Yazılı belge, karar, tutanak bilirkişi raporu, ifade vb. deliller ortaya konulur; bu delillere dayalı bir değerlendirme neticesinde sonuca gidilir. Fiilin ne olduğu ve niteliği saptanır. Soruşturmaya konu eylemin hukuki, cezai ve idari açılardan niteliği, eylemin suç oluşturup oluşturmadığı, hukuki ve idari yönden sorumluluğu gerektirip gerektirmediği araştırılır. Eylemin niteliği ile uygulanması gereken müeyyide arasında uyum olup olmadığı irdelenir. Soruşturma konusu irdelenirken hakkında soruşturma yapılanların suç işleme kasıtlarının olup olmadığı yönünden değerlendirme yapılamaz. Bir failde suç işleme kastının bulunup bulunmadığını tespit ve takdir yetkisi yargı mercilerine aittir.

m- Sonuç

Soruşturma onayı ile görev emrine temas edildikten sonra olayın oluş şekli ve mevzuat hükümleri ile ilişkisi özet cümlelerle anlatılır. Haklarında karar verilecek olanların ad ve soyadlarıyla görev unvanları yazılır. Bu bölüme inceleme ve tahlil bölümünde yapılan tahlil neticesinde oluşan görüş ve kanaat, soruşturma izni vermeye yetkili merciin gerekçeli kararına dayanak teşkil edecek nitelikte ve açıklıkta yazılmalıdır. Birden fazla kişi tarafından yapılan soruşturmalarda farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir. İnceleme konularının birden fazla olması durumunda her bölüm ayrı ayrı numaralandırılarak sonuç başlığı altında bir arada görülecek şekilde oluşturulur. Fiiller ve failleri ayrı ayrı gösterilmek, fiilin ayrılık teşkil ettiği mevzuat ile bunun cezai yaptırımı belirtilmek, zamanaşımı, af veya ölüm gibi hallerin varlığında bu durumlar ayrıca ifade edilmek suretiyle "2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesi gereğince soruşturma izni verilmesi/verilmemesi uygun olduğu" görüş ve kanaatine varıldığı

belirtilerek sonuç bölümü tamamlanır. Soruşturma izni verilmesi uygun olacaktır görüş ve kanaatine varılmışsa fiilin Türk Ceza Kanunu'nun hangi maddesine göre suç teşkil ettiği belirtilir. Tarih konularak ad, soyad ve görev unvanı yazılarak imzalanır.

7- Son Soruşturma

a- Kararı Görüşen Kurullar

Yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlarının işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında yapılan inceleme üzerine düzenlenen soruşturma raporu soruşturma izni vermeye yetkili merciye tevdi edilir. Son soruşturma açılmasına karar verme yetkisine sahip kurullar 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinde sayılmıştır. Buna göre son soruşturmanın açılıp açılmamasına;

a) Yükseköğretim Kurulu Başkan ve üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri hakkında Danıştay'ın 2'nci Dairesi, [25]

b) Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumu rektörleri, rektör yardımcıları ile üst kuruluş genel sekreterleri hakkında, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden teşkil edilecek üç kişilik kurul,

c) Üniversite, fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurulu üyeleri, fakülte dekanları ve dekan yardımcıları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ve yardımcıları

25 5183 sayılı Danıştay Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la bu görev Danıştay 1'inci Dairesi'ne verilmiştir.

ile üniversite genel sekreterleri hakkında, rektörün başkanlığında rektörce görevlendirilen rektör yardımcılarından oluşacak üç kişilik kurul,

d) Öğretim elemanları, fakülte, enstitü ve yüksekokul sekreterleri hakkında üniversite yönetim kurulu üyeleri arasından oluşturulacak üç kişilik kurul,

e) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlar hakkında, mahal itibarıyla yetkili il idare kurulu,

karar verir.

b- Kurulların Toplanma ve Karar Şekli

Yükseköğretim Kurulu ile üniversite yönetim kurullarınca oluşturulacak kurullarda görevlendirilecek asıl ve yedek üyeler bir yıl için seçilirler. Süresi sona erenlerin tekrar seçilmeleri mümkündür.

Son soruşturmanın açılıp açılmamasına karar verecek kurullar üye tam sayısı ile toplanır. Kurullara ilk soruşturmayı yapmış olan üyeler ile haklarında karar verilecek üyeler katılamazlar. Noksanlar yedek üyelerle tamamlanır. Kurullarda, her üye oyunu kabul veya ret yoluyla vermekle görevlidir. Çekimser oy kullanılamaz. Yükseköğretim Kurulu dışında yer alan kurulların toplantı nisabı kurul üye tam sayısının yarıdan fazlasıdır. Bütün kurullarda kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Üçüncü turda salt çoğunluğun sağlanamadığı hallerde dördüncü turda oy çokluğu esası uygulanır.

4483 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi hükmü gereğince yetkili merci sunulan rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur.

c- Soruşturma Sonucu Verilen Karara İtiraz

Yükseköğretim Kurulu ve Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri hakkında Danıştay'ın 2'nci Dairesi'nde verilen lüzum-u muhakeme kararına itiraz ile men-i muhakeme kararlarının kendiliğinden incelenmesi Danıştay'ın İdari İşler Kuruluna aittir. Diğer kurullarca verilen lüzum-u muhakeme kararına ilgililerce yapılacak itiraz ile men-i muhakeme kararları kendiliğinden Danıştay 2'nci Dairesince incelenerek karara bağlanır.

Danıştay 2'nci Dairesi'nin 08.11.2001 tarihli E.2001/1640, K.2562 sayılı kararı 2547 sayılı Kanun'a göre yapılan soruşturmalarda itiraz süresinin 4483 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi uyarınca yetkili merciin kararının tebliğinden itibaren on gün olarak uygulanacağını belirtmektedir.

Danıştay 1'inci Dairesi'nin 28.03.2006 tarihli E.2006/191, K.336 sayılı kararı 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre yetkili merciin soruşturma izni vermemesi, soruşturma açılmaması veya şikâyetin işleme konulmaması yolundaki kararları kanunun öngördüğü men-i muhakeme ya da lüzum-u muhakeme kararı niteliğinde bir karar olmayıp iptal davasına konu olabilecek idari işlem niteliği taşıdığından bu tür işlemlere karşı itiraz yoluna gidilmesi yerine iptal davası açılması gerektiği yönündedir.

8- Yetkili Kurullarca Verilecek Kararlar

a- Lüzum-u Muhakeme Kararı

Yapılan inceleme sonucunda soruşturma konusu ile hakkında soruşturma yapılan kişi arasındaki ilişki şüpheye yer bırakmayacak şekilde delilleriyle birlikte ortaya konulmuşsa soruşturmacı tarafından yapılan öneriye uygun olarak lüzum-u muhakeme (son soruşturmanın açılması) kararı verilir.

Kararda şüphelinin adı, soyadı, iddia edilen suçu işlediği sıradaki unvanı ve görevi, şüpheliler hakkında cezai kovuşturmayı gerektiren suç konusu eylemin neden ibaret olduğu ve isnat edilen suç konusu eylemlerin hangi tarihte işlendiği, her eylem hakkında verilen kararın gerekçesi, verilen kararın oy birliği ile mi yoksa oy çokluğu ile mi verildiği ve deliller gösterilir.

Lüzum-u muhakeme kararları şüpheliye ve şikâyetçiye tebliğ edilir. Şüphelinin bulunamaması durumunda, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda belirtilen ilanen tebliğ yolu ile tebligat yapılır.

Lüzum-u muhakeme kararına karşı şüphelinin kararın tebliğinden itibaren 10 gün içinde itiraz hakkı bulunmaktadır. İtiraz dilekçesi doğrudan Danıştay Başkanlığına verilebileceği gibi Danıştay'a gönderilmek üzere soruşturmayı açan makama da verilebilir. Karara karşı itiraz edilmesi halinde, kararın tebliğine ilişkin belge ve itiraz dilekçesi de eklenmek suretiyle yetkili kurul kararı ve soruşturma dosyası Danıştay'a gönderilmek üzere ivedilikle rektörlük makamına iletilir. Kanuni süre içinde itiraz edilmez veya karar üst kurulca (Danıştay) onanırsa kesinleşir ve dosya, itiraz üzerine kesinleşmişse Danıştay Başkanlığınca, itiraz edilmeksizin kesinleşmişse rektörlük makamı tarafından yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

İtiraz sonucu kararı inceleyen kurul, lüzum-u muhakeme kararını bozarak şüphelinin men-i muhakemesine karar verebilir. Bu durumda ise şüpheli yargılanmaz ve bu karar kesindir. Kesinleşen kararların müşteki ve şüpheliye tebliği ile bilgi için Personel Dairesi Başkanlığına ve şüphelinin dairesi amirine gönderilmesi gerekir.

b- Men-i Muhakeme Kararı

Şüpheli hakkında suç sabit bulunmaz, kanuni unsurları teşekkül etmez ya da olay suç olmakla beraber şüphelinin suçu işlediği konusunda kamu davasının açılmasına yeterli ölçüde kanıt elde edilemezse men-i muhakeme kararı verilir.

Men-i muhakeme kararı, şüpheli hakkında son soruşturma yapılmasını önler ve bu karar şüpheliye ve varsa müştekiye bildirilir. Şikâyetçiler bu kararlara 10 gün içinde itiraz edebilirler. İtiraz dilekçesi doğrudan Danıştay Başkanlığına verilebileceği gibi Danıştay'a gönderilmek üzere soruşturmayı açan makama da verilebilir Karara karşı itiraz edilmesi halinde, kararın tebliğine ilişkin belge ve itiraz dilekçesi de eklenmek suretiyle yetkili kurul kararı ve soruşturma dosyası Danıştay'a iletilmek üzere Rektörlük Makamına gönderilir. İtiraz edilsin veya edilmesin, men-i muhakeme kararları incelenmek üzere kendiliğinden bir üst kurul olan Danıştay Birinci Dairesi'ne gider ve yapılan inceleme sonucunda karar onanırsa men-i muhakeme kararı kesinleşir.

c- Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesine göre yapılan soruşturmalar sonucunda yetkili merci lüzum-u muhakeme veya men-i muhakeme kararından birisini vermek zorundadır. Bununla birlikte Danıştay'ın konuyla ilgili kararlarında iddia edilen suçla şüpheli arasındaki illiyet bağına göre değerlendirme yapılarak bu karar dışında da karar verilebileceği yönünde karar vermiştir. Danıştay 1'inci Dairesi'nin 24.12.2013 tarihli ve E.2013/1830, K.2013/1821 sayılı kararı da bu yöndedir.

"… Soruşturmacının… şikâyet dilekçesinden başlayarak yapılan soruşturmada elde edilen tüm bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonrasında hazırlayacağı

fezleke ile gerekçesini belirtmek suretiyle ulaştığı kanaate göre suçlarla illiyet bağı tespit edilemeyen şüpheliler hakkında karar verilmesine yer olmadığına, suçlarla illiyet bağı olmakla birlikte sonradan illiyet bağı kesilen şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına, bunların dışında suç işledikleri şüphesi bulunanlar hakkında lüzum-u muhakemelerine, suç işledikleri şüphesi olmayanlar hakkında ise men-i muhakemelerine karar verilmesi gerektiği şeklinde öneri getirmesi, tüm bilgi ve belgelerin bulunduğu soruşturma dosyasını fezleke ile birlikte soruşturma emri veren makama teslim etmesi, 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesi gereğince oluşturulacak Yetkili Kurulun da, iddia konusu suçların şüphelilerle illiyet bağını irdelemek suretiyle şüpheliler hakkında yukarıda belirtilen türlerde karar vermesi gerekmektedir."

d- Karar Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Karar

Karar verilmesine gerek olmadığına ilişkin karar ne 2547 sayılı Kanun'da ne de bu Kanun'da atıf yapılan 4483 sayılı ve 5271 sayılı Kanun'larda geçen bir karar türü değildir. Ancak Danıştay tarafından verilen kararlar incelendiğinde kamu görevlisi hakkında yapılan soruşturma sonucunda şüphelinin 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesi kapsamındaki görevlilerden olmaması veya şüphelinin bu kapsamda bir personel olmakla birlikte soruşturma konusu olayın görev sırasında veya görevle ilgili işlenmiş olmadığının anlaşılması halinde karar verilmesine yer olmadığına karar verildiği anlaşılmıştır. Bu durumda şüpheli hakkında genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere dosya yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilecektir.

Danıştay 1'inci Dairesi'nin 19.04.2006 tarihli ve E.2006/238, K.2006/434 sayılı kararı bu yöndedir. Hakkında soruşturma yapılan dokuz şüpheli arasında yer alan …'ın öğrenci olması nedeniyle 2547 sayılı

Kanun'un 53'üncü maddesinde gösterilen üniversite personelinden olmadığı, bu nedenle hakkında 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesi uyarınca ceza soruşturması yapılamayacağı ve son soruşturmanın açılıp açılmaması yolunda bir karar alınamayacağından, 21.12.2005 günlü, 2005/25 sayılı Yetkili Kurul kararının adı geçenin men-i muhakemesine ilişkin kısmının bozulmasına, bu kişi hakkında kovuşturmaya yer olmadığına, dosyanın Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'ne iadesine 19.04.2006 gününde oybirliğiyle karar verildiği…

Danıştay 1'inci Dairesi'nin 19.10.2005 tarihli ve E.2005/769, K.2005/1235 sayılı kararında "Şüphelinin hakaret içerdiği iddia olunan mahkemeye sunduğu dilekçesinin okutmanlık görevi sırasında ya da görevi dolayısıyla verilmediği, … İdare Mahkemesinde görülen bir davada davacı sıfatıyla verilmiş olması nedeniyle şüpheliye isnat edilen suçun 2547 sayılı Kanun kapsamına girmediği ve sanık hakkında anılan kanun hükmüne göre karar verilmesine yer olmadığı anlaşıldığından, adı geçen hakkında verilen lüzum-u muhakeme kararının kaldırılmasına, genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere dosyanın… Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi için… Üniversitesi Rektörlüğüne iadesine karar verilmiştir." denilmektedir.

e- Dosyanın Geri Çevrilmesi Kararı

Danıştay kararlarıyla uygulama alanı bulmuş karar türlerinden biridir. Soruşturmacı görevlendirme, ifade alma, soruşturma dosyasının oluşturulması, karar kurullarının oluşturulması ve karar almasındaki eksiklikler vb. durumlarda dosya bu eksikliklerin düzeltilmesi amacıyla dosyanın geri çevrilmesi kararı verilir.

Danıştay 2'nci Dairesi'nin 16.5.2000 tarihli ve E.2000/1691, K.2000/2482 sayılı kararı sanık hakkındaki

yetkili merci kararı, ön inceleme rapor ve ekleri ile tebellüğ alındısının onaysız örneklerinin dosyaya konulduğu anlaşıldığından, belirtilen belgelerin asıllarının ya da onaylı örneklerinin gönderilmesi için dosyanın yerine geri çevrilmesi hakkındadır.

Danıştay 2'nci Dairesi'nin 13.9.2000 tarihli ve E.2000/2721, K.2000/3134 sayılı kararı "… 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun 6'ncı maddesine göre, hakkında ön inceleme yapılanların ifadelerinin alınmasından ve gerekli bilgi ve belgelerin toplanılmasından sonra ön inceleme raporu düzenlenmesi zorunlu olduğu halde hakkında soruşturma izni istenen ...'ın ifadesi alınmadan ön inceleme raporu düzenlendiği anlaşıldığından ...'ın itirazının kabulü ile hakkında soruşturma izni verilmesine ilişkin... Bakanının... gün ve... sayılı kararının adı geçene ilişkin kısmının kaldırılmasına, ...'ın ifadesi alınarak, yeniden ön inceleme raporu düzenlenmesi... Bakanı tarafından karar verilmesi, kararın sonucuna göre gerekli tebligatların yapılması ve itiraz edilmesi halinde dilekçenin eklenerek gönderilmesi için dosyanın yerine geri çevrilmesi" demektedir.

Verilen karar üzerine eksikliklerin tamamlanması için dosya soruşturmanın yapılması için iade edilir. Verilen kararlar kesin olup itiraz mümkün değildir. Dosyanın geri çevrilmesi kararı üzerine eksiklikler tamamlanarak dosya yeniden oluşturulur.

9- 2547 sayılı Kanun'a Göre Soruşturulmayan Suçlar

2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesi, yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurları hakkında

yapılacak ceza soruşturmalarında izlenmesi gereken esas ve usulleri düzenlemiştir. Yetkili mercilerin inceleme başlatması bu kapsamdaki üniversite personeli hakkında işlendikleri ileri sürülen suçların görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada gerçekleşmiş olması şartına bağlamıştır.

Bununla birlikte 53'üncü madde kapsamındaki görevlilerin görev sırasında veya görevleri dolayısıyla işlemiş olmakla birlikte aşağıda belirtilen suçları bu kuralın istisnasını oluşturmakta ve Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından doğrudan soruşturulması gerekmektedir.

a- Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Bildirim Yükümlülüğü

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 159'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre bir ölümün doğal nedenlerden meydana gelmediği kuşkusunu doğuracak bir durumun varlığı veya ölünün kimliğinin belirlenememesi halinde; kolluk görevlisi, köy muhtarı ya da sağlık veya cenaze işleriyle görevli kişiler, durumu derhâl Cumhuriyet başsavcılığına bildirmekle yükümlüdürler.

Anılan kanunun 161'inci maddesine göre ise kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır.

Buna göre Danıştay 1'inci Dairesi 24.02.2005 tarihli ve E.2004/794, K.2005/301 sayılı kararda "İncelemeye konu olayda, sanığın, tedavi için hastaneye getirilen …'ın resen takibi gerektiren şüpheli bir olay sonucunda

öldüğünü Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmemek şeklindeki eyleminin, yukarıda açıklanan hüküm uyarınca adli göreve ilişkin olduğu anlaşıldığından… Üniversitesi Rektörlüğünce oluşturulan Kurulun son soruşturmanın açılmamasına ilişkin (men-i muhakeme) 29.9.2004 gün ve 2004/17 sayılı kararının bozularak, genel hükümlere göre gereği yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi için dosyanın… Üniversitesi Rektörlüğüne iadesine…" demektedir.

b- İcra ve İflas Kanunu'na Göre Tebliğ ve Emirleri Yerine Getirme Yükümlülüğü

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 357'nci maddesine göre icra dairesince kanuna göre yapılan tebliğ ve emirleri derhal yapmaya ve neticesini geciktirmeksizin icra dairesine bildirmeye mecbur olanlardan, makbul sebep haricinde tebliğ ve emirleri yapmayanlar hakkında ait olduğu dairece tahkikatı evveliyeye hacet kalmaksızın Cumhuriyet savcılığınca doğrudan doğruya takibat yapılır.

Danıştay 1'inci Dairesi 14.12.2005 tarihli ve E.2005/1194, K.2005/1499 sayılı kararıyla şüphelilerin Yozgat İcra Müdürlüğü'nün 20.08.2004 günlü icra emrinin gereğini yapmamakla 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 357'nci maddesine aykırı hareket ettikleri iddia edildiğinden yukarıda açıklanan hüküm uyarınca bunlar hakkında Cumhuriyet savcılığınca doğrudan kovuşturma yapılması gerektiğinden 2'nci maddeden men-i muhakemelerine ilişkin olarak verilen yetkili merci kararının adı geçenlere ilişkin kısmının bozularak genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere dosyanın adı geçenler yönünden yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

c- 2547 sayılı Kanun'un 53/c-7 Maddesinde Sayılan Suçlar

İdeolojik amaçlarla Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetleri, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasa'da belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadıyla işlenen suçlarla bunlara irtibatlı suçlar, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükûn, huzur ve çalışma düzenini bozan boykot, işgal, engelleme, bunları teşvik ve tahrik, anarşik ve ideolojik olaylara ilişkin suçlarda kovuşturmayı Cumhuriyet savcısı doğrudan yapar.

d- Ağır Cezayı Gerektiren Suçüstü Hali

Ağır cezayı gerektiren suçüstü hallerinde 53'üncü maddede yazılı usuller uygulanmaz; bu hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan takibat yapılır.

e- Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar

5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun kapsamındaki suçlardan dolayı Cumhuriyet savcılıklarınca re'sen takibat yapılır.

f- Sıkıyönetim Kanunu Kapsamındaki Suçlar

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 13, 14 ve 15'inci maddesinde sayılan suçlarda bu kanun hükümleri uygulanır. Kanun kapsamındaki kişilerin sıkıyönetim mahkemesinin görevine giren suçları hakkında re'sen kovuşturma yapılır. Bunlar hakkında özel kanunlarında gösterilen yargı usulü hükümleri uygulanmaz.

g- Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Kapsamındaki Suçlar

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c-6 maddesi 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun kapsamına giren suçlarda bu kanun hükümlerinin uygulanacağını düzenlemiştir.

04.05.1990 tarihinde yürürlüğe giren 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 23'üncü maddesi ile 1609 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu itibarla; 3628 sayılı Kanun'da ve Bankalar Kanunu'nda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 3628 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesi hükmü gereğince Cumhuriyet savcısı suçların işlendiğini öğrendiğinde sanıklar hakkında doğrudan doğruya ve bizzat soruşturmaya başlar.

10- Ceza Soruşturmasına İlişkin Örnek Danıştay Kararları

Danıştay 1'inci Dairesi 04.02.2005 tarihli ve E.2004/663, K.2005/119 sayılı kararıyla "İlk soruşturma tamamlandığında üniversite rektörlerinin oluşturduğu yetkili kurulların son soruşturmanın açılması veya açılmaması yolunda bir karar almayarak ilk soruşturmayı sonuçsuz bırakma yetkileri bulunmadığı gibi yetkili kurulların lüzum-u muhakeme ve men-i muhakeme dışında bir karar vermelerinin mümkün olmadığı sonucuna varmıştır.

Danıştay 1'inci Dairesi 08.12.2005 tarihli E.2005/1113, K.2005/1461 sayılı kararıyla yetkili kurul tarafından şüpheli

hakkında şikâyet konusuyla ilgili soruşturma yapılmadan ve fezleke düzenlenmeden karar verilen lüzm-u muhakame kararının bozulması gerektiğine hükmetmiştir.

Danıştay 1'inci Dairesi 17.01.2006 tarihli ve E.2006/2, K.2006/57 sayılı kararıyla şüpheli hakkındaki men-i muhakeme kararını veren son soruşturma kuruluna başkanlık eden rektörün aynı zamanda soruşturmayı da yürüttüğü anlaşıldığından kanuna aykırı olarak soruşturmacının katılımıyla oluşturulan kurulun, şüphelinin men-i muhakemesine ilişkin kararının kaldırılması gerektiği hakkında karar vermiştir.

Danıştay 1'inci Dairesi 20.10.2006 tarihli ve E.2006/783, K.2006/938 sayılı kararıyla şikâyet dilekçesi üzerine, 2547 sayılı Kanun'un 53/c maddesi hükmü gereğince soruşturma emri verilmesiyle başlayan ve hazırlanan soruşturma raporuna dayalı olarak yetkili kurulun kararı ile tamamlanan ceza soruşturması evresi sonunda verilen men-i muhakeme veya lüzum-u muhakeme kararlarının, hakkında karar verilenlere ve şikâyetçi olduğunu ileri sürerek istemini yetkili mercilere iletenlere de tebliğ zorunlu olduğu hakkında karar vermiştir.

C- Diğer Raporlar

1- İnceleme Raporu

Yetkili makam tarafından tetkik ettirilen çeşitli konular veya doğrudan doğruya yapılan inceleme sonuçları hakkındaki görüş ve teklifler inceleme raporu ile bildirilir. Yürürlükteki kanun, kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve uygulamalarda görülen aksaklıklar ve bunların düzeltilmesi yollarıyla yeniden konulması gereken hükümler ve usuller hakkında görüş ve öneriler, tetkik ettirilen çeşitli konular hakkındaki düşünceler, mesleki ve bilimsel çalışma sonuçları, soruşturma açılmasına

gerek olup olmadığını önermek için yapılan araştırma ve incelemeler, disiplin soruşturması açılmasına ya da idari önlem alınmasına ilişkin önerileri yansıtmak için inceleme raporu düzenlenir. İnceleme raporları, çalışmamızın "Rapor Düzeni" başlığı altında incelenen bölümler itibarıyla düzenlenerek ilgilendirdiği birimler göz önünde tutulmak suretiyle yeterli sayıda hazırlanır ve gereği yapılmak üzere görevlendiren makama gönderilir.

2- Araştırma Raporu

4483 sayılı Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a göre yetkili merci tarafından verilecek karara esas teşkil etmek üzere bu Kanun ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre valilik makamı tarafından verilen araştırma görevleri sonucunda araştırma raporu düzenlenir. İnceleme raporları ile aynı şekilde hazırlanan araştırma raporu sonucunda ön inceleme yaptırılması gerektiği veya yaptırılmaması gerektiği şeklinde kanaat ve sonuç bildirilir. İnceleme raporuna bağlanmasına gerek görülmeyen konularda araştırma raporu düzenlenmesi esastır.

3- Teftiş Raporu

Teftiş raporu kuruluş ve birimlerin genel iş ve yürütümü, kayıt ve işlemleri ve kararlarıyla ilgili olarak yapılan teftiş sonucu düzenlenen raporu ifade eder.

4- Soruşturma Raporu

04/05/1990 tarihli ve 20508 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu kapsamında yapılan soruşturmalar sonucunda hazırlanan rapor soruşturma raporudur.

IX. Yükseköğretim Öğrencileri Tarafından İşlenen Disiplin Suçlarını Soruşturma Usulleri ve Rapor Türleri

Yükseköğretim kurumları, belirledikleri kurum içi kurallarla düzeni sağlamayı hedeflemiştir. Bu düzeni bozan davranışlara uygulanan yaptırımlar disiplin cezası olarak tanımlanmıştır. Disiplin cezası ancak disiplin hukukuna ve hukukun genel ilkelerine uygun olarak yapılmış bir soruşturma sonucunda verilebilir. Yapılan soruşturma sonucunda disiplin raporu hazırlanır. Bu raporların yazılış amaçları ile disiplin soruşturmalarının temel esaslarını aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

A- Disiplin Soruşturması ve Disiplin Raporu

1- Mevzuatta Disiplin Suç ve Cezaları

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesinde öğrenci disiplin cezaları sayılarak soruşturma sürecindeki yetki ve cezalara ilişkin bilgi verilmiştir. Kanunun 65'inci maddesine göre öğrencilerin disiplin işlemleri, disiplin amirlerinin yetkileri ve disiplin kurullarının teşkili ve çalışması ile ilgili hususlar Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Buna göre Yükseköğretim Kurumu tarafından yürürlüğe konulan Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği ile yükseköğretim kurumları öğrencilerine verilecek disiplin cezaları ile soruşturma usul ve esasları düzenlenmiştir.

Kanun'un 54'üncü maddesinde disiplin cezaları isim olarak sayılmış bu cezaların tanımları ve uygulama esaslarına Yönetmeliğin 3'üncü maddesinde yer verilmiştir. Söz konusu maddeye göre yükseköğretim öğrencilerine uygulanabilecek disiplin cezaları şunlardır:

Kınama: Öğrenciye öğrencilikle ilgili kusurlu davranışlarından dolayı kınandığının yazılı olarak bildirilmesi,

Uyarma: Öğrencinin, öğrencilikle ilgili davranışlarında daha dikkatli olması gerektiği hususunda yazılı olarak ikaz edilmesi,

Yükseköğretim Kurumundan Bir Haftadan Bir Aya Kadar Uzaklaştırma: Öğrenciye, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırıldığının ve bu süre içerisinde derslere ve sınavlara katılamayacağının yazı ile bildirilmesi,

Yükseköğretim Kurumundan Bir Yarıyıl İçin Uzaklaştırma: Öğrenciye, yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl uzaklaştırıldığının ve bu sürede öğrencilik haklarından yararlanamayacağının yazı ile bildirilmesi,

Yükseköğretim Kurumundan Çıkarma: Öğrenciye, bir daha çıkarıldığı yükseköğretim kurumuna alınmamak üzere öğrencilikten çıkarıldığının yazı ile bildirilmesi,

Yükseköğretim Kurumundan İki Yarıyıl İçin Uzaklaştırma: Öğrenciye, yükseköğretim kurumundan iki yarıyıl uzaklaştırıldığının ve bu sürede öğrencilik haklarından yararlanamayacağının yazı ile bildirilmesi.

Disiplin cezası verilmesine neden olan eylemler Yönetmeliğin 4 ila 9'uncu maddelerinde sayılmıştır.

2- Disiplin Cezalarına İlişkin Genel Esaslar

İdari düzeni sağlamayı amaçlayan disiplin hukuku ile kamu düzenini sağlamayı amaçlayan ceza hukuku birbirinden farklı düzenlemeler olmakla birlikte ceza mevzuatında yer alan hukukun temel ilkelerinin disiplin hukukuna da uygulanabileceğini söyleyebiliriz. Çalışmamızın yükseköğretim personeli tarafından işlenen

suçlarda soruşturma usulleri ve rapor türleri başlıklı sekizinci bölümünde yer verdiğimiz disiplin cezalarına ilişkin genel esaslar başlığı altında ayrıntılı olarak incelediğimiz ve öğrenci disiplin soruşturmaları açısından da geçerli olan bu ilkelere burada kısaca değinilmiştir.

a- Kanunu Bilmemek Mazeret Sayılmaz

3011 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin amir hükmüne göre kamu personeline ait genel hükümleri kapsayan yönetmelikler Resmi Gazete'de yayımlanmak zorundadır. Danıştay içtihatlarında da Resmi Gazete'de yayımlanmayan yönetmeliklere göre disiplin cezası verilemeyeceği görüşünü savunmaktadır. (Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 04/05/1988 tarihli ve E.1986/1113, K.1988/806).

b- Lehte Olan Hükmün Uygulanması İlkesi

Her suç işlendiği anda yürürlükte bulunan kanun hükümleri uyarınca cezalandırılır. Ancak, cezalandırmada lehte olan hükümlerin uygulanacağı hukukun genel prensiplerindendir. Ceza hukukumuzdaki bu prensip Danıştay kararlarıyla disiplin hukukunda da kendisine yer bulmuştur. Bu prensibe göre işlendiğinde kanuna göre suç sayılan fiil, sonradan yürürlüğe giren bir kanunla suç olmaktan çıkarılıyorsa veya sonradan yürürlüğe giren kanun, suçun işlendiği zaman yürürlükte olan kanunun öngördüğü cezadan daha hafif, failin lehine ise, buna da lehteki "kanunun makable şümulü" denir ve lehte olan kanun uygulanır.

c- Aynı Fiilden Dolayı Birden Fazla Ceza Verilememesi

Çift disiplin yaptırımı uygulamama veya tek fiile tek ceza verilmesi (non bis in idem) olarak da ifade edilebilen

bu ilkeye göre, her disiplin suçundan dolayı aynı idarece sadece bir disiplin cezası verilebilir. Gerçekten de "ceza hukuku genel prensiplerine göre aynı eylemden dolayı ilgilisine iki defa ceza verilemez." Buna karşılık fiil hem disiplin hukuku hem de ceza hukuku bakımından suç teşkil ediyorsa aynı fiile birden fazla ceza verilememesi ilkesi geçerli değildir. Tekerrür hükümlerinin yanlış uygulanması da bir suç için iki ceza tatbiki sonucu doğurabilir. [26]

d- Ölçülülük İlkesi

Disiplin cezası teklif edilirken Anayasal bir ilke olan ölçülülük ilkesinin dikkate alınması gerekmektedir. Ölçülülük ilkesi, devlet ve organlarının faaliyetlerinin ölçülü, makul olmasını anlatır. Ölçülülük, idarenin yetkilerini gerçekleştirirken takınacağı tavrın, sadece varılmak istenen sonuca ulaşmaya yetecek kadar olmasını öngörmekte, fazlasının geçersiz olması sonucunu doğurmaktadır. Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinde yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasını gerektiren disiplin suçları sayılmıştır. Söz konusu ceza alt ve üst sınırları belirlenmiş bir cezadır. Bu cezanın karara bağlanmasında, kanunda ön görülen alt sınır cezanın takdiri asıl olup, ancak üst sınıra doğru artırılması gerekiyorsa mutlaka gerekçesinin belirtilmesi gerekir. Danıştay'ın ölçülülük ilkesini uyguladığı kararlarında açıkça ölçülülük ilkesinden söz edilmemekte, bunun yerine aynı anlamda; "adil denge", "adil bir oran", "fiil ile verilen ceza arasında uyum" gibi ifadeler kullanılmaktadır. Danıştay 8'inci Dairesi'nin. 14/12/1993 tarihli ve E.1993/1617, K.1993/4214 sayılı kararında "… Suçla

26 Memur Disiplin Suç ve Cezalarına ve Disiplin Soruşturmasına Hakim Olan Temel İlkeler, Cemil Kaya, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 38, Sayı 2, Haziran 2005, s. 61-87

verilen ceza arasında adil bir denge bulunması gerektiği…" belirtilmektedir.

e- Geçmişe Yürümezlik İlkesi

Geçmişe yürümezlik ilkesi kanunların yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanmasıdır. Buna göre işlendiği tarihte suç oluşturmayan bir fiil için daha sonra kanunda suç olarak tanımlanması halinde bu fiilden dolayı disiplin cezası verilemez. Zira Anayasa'nın 38'inci maddesi de kimsenin, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamayacağını hüküm altına almaktadır.

f- Kıyas Yasağı

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2'nci maddesi suç ve cezada kanunilik ilkesini düzenlemektedir. Ceza Kanunu'ndaki bu genel ilke suç olan bir fiilin kanunda açık olarak yazılması gerektiği, idari işlemle suç tesis edilemeyeceği ve suçların kıyas yoluyla belirlenemeyeceği esasına dayanmaktadır. Kanunda suç olarak öngörülmeyen bir fiilin cezalandırılmasına ve kanunda suç için belirlenmiş olandan daha yüksek bir ceza verilmesine imkân bulunmamaktadır. Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin öngörülmemiş disiplin suçları başlıklı 10'uncu maddesi Yükseköğretim kurumundan uzaklaştırma ve çıkarma cezasını gerektiren disiplin suçları dışında, uyarma ve kınama cezası verilmesini gerektiren eylemlere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı türden disiplin cezaları verileceğini düzenlemiştir. [27] Bununla birlikte Anayasa'nın

27 Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin muhtelif maddelerinin iptali istemiyle açılan davada Danıştay 8'inci Dairesi'nin 09.05.2016 tarihli ve E.2012/9483, K.2016/4594 sayılı kararı ile Yönetmeliğin 13'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının son cümlesinin iptaline ve iptali

38'inci maddesinin birinci fıkrası "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." hükmünü getirmektedir. Kanunilik ilkesiyle korunmak istenen kişi hak ve hürriyetleri uluslararası sözleşmelerle de koruma altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 11'inci maddesinin 2'nci bendine göre; Hiç kimse, işlendiği sırada milli ya da milletlerarası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkûm edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez. İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Kanunsuz Ceza Olmaz başlıklı 7'nci maddesine göre; Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Devlet Memurları Kanunu'nda açıkça suç

---

istenen diğer maddeler yönünden davanın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karara karşı Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve davacı tarafça yapılan temyiz başvuruları üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 19.04.2017 tarihli ve E.2016/4019, K.2017/1660 sayılı kararı ile; Danıştay 8'inci Dairesi'nce verilen 09.05.2016 tarihli ve E.2012/9483, K.2016/4594 sayılı kararın; Yönetmeliğin 10'uncu maddesi (Öngörülmemiş Disiplin Suçları), 12'nci maddesinin (Soruşturma Açmaya Yetkili Amirler) 1'inci fıkrasının (d) bendi, 18'inci maddesinin (Soruşturmanın Sonuçlandırılması) 2'nci fıkrası, aynı maddenin 4'üncü fıkrasında geçen "rektörlük tarafından yürütülen soruşturmalarda ise üniversite yönetim kurulu" ibaresi ve 5'inci fıkrasındaki "rektör" ibaresi, 13'üncü maddesinin (Soruşturmanın Süresi ve Zamanaşımı) 3'üncü fıkrasının "…Ancak, disiplin amir veya kurulunun, bir adli yargı hükmüne ihtiyaç duyduğu hallerde; zamanaşımı süresi adli yargı hükmünün kesinleştiği günden itibaren başlar. Söz konusu ihtiyaç, yetkili disiplin amir veya kurulunun alacağı bir karar ile tespit edilir." şeklindeki cümlelerine ilişkin kısmı yönünden Daire kararının bozulmasına, Daire kararında belirtilen diğer maddeler yönünden kararın onanmasına karar verilmiştir.

olarak tanımlanmamış bir fiil veya halin cezalandırılması kanunilik ilkesine aykırı bir uygulama olacaktır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, disiplin suç ve cezalarını suçta ve cezada kanunilik ilkesinin güvence altına alındığı Anayasa'nın 38'inci maddesi kapsamında olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre; "Yönetim, yasal belirleme ve dayanak olmadan herhangi bir davranışın yaptırım gerektirdiğini takdir edip kendi yetkisiyle kural koyamaz. Yönetsel yaptırımlar, yönetimin karar ve işlemlerinin denetimi en zorunlu olanlarındandır. Suç ve cezalar anayasaya uygun olarak yasayla konulabilir. Yönetim kendiliğinden suç ve ceza yaratamaz… Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi uyarınca bir hukuk devletinde, ceza yaptırımına bağlanan her eylemin tanımı yapılmalı suçlar kesin biçimde ortaya konmalıdır." (AYM, 19.4.1988, E. 1987/16, K. 1988/8, AMKD, sayı. 24, s. 109)

Danıştay'ın her suça verilecek olan cezanın önceden tespitinin mümkün olmaması nedeniyle bu şekilde bir hüküm getirilmesinin hizmet gereklerine uygun olduğu şeklindeki görüşüne karşın idareye sınırsız takdir hakkı tanıyarak kıyas yoluyla disiplin cezası verilmesinin kanunilik ilkesine ve Anayasa'ya aykırı olacağı kanaatindeyiz.

g- Geri Alma Yasağı

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin disiplin cezalarının uygulanması başlıklı 25'inci maddesi disiplin cezası vermeye yetkili amir veya kurul kararlarında hangi tarihten itibaren uygulanacağı belirtilmediği takdirde, disiplin cezalarının verildikleri tarihten itibaren uygulanacakları amir hükmünü düzenlemiştir. Anayasa'nın 129'uncu maddesi disiplin kararlarının yargı denetimi dışında bırakılamayacağını belirtir. Yargı kararıyla kaldırılabilen disiplin cezaları af kanunları ile de sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılabilir.

Danıştay'ın bu konudaki emsal kararları da verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eden disiplin cezalarının yeni bir idari işlemle geri alınamayacağı yönündedir.

h- Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi

Disiplin soruşturması sonucunda ceza verilebilmesi için iddianın somut bilgi ve belgelerle ispatlanabilir olması ve fiilin şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konulması gerekir. Hakkında disiplin soruşturması yapılan kişi ile suç arasında somut delillerle ilişki kurulmadan disiplin cezası verilemez. Danıştay 12'nci Dairesi'nin 02.02.2016 tarihli ve E.2012/7837, K.2016/409 sayılı kararında da " soruşturma açılmadan, bağımsız bir soruşturmacı tayin edilmeden ve cezaya konu fiilleri her yönüyle ve şüpheye yer vermeyecek şekilde ortaya konulmadan tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolunda verilen idare mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır" görüşünü taşımaktadır.

i- Aleyhe Düzeltme Yasağı

Disiplin amirleri ve kurullarınca verilen disiplin cezalarına karşı on beş gün içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz halinde, itiraz mercii olan üniversite yönetim kurulu, itirazı on beş gün içinde kesin olarak karara bağlar. İtiraz halinde, itiraz mercii olan üniversite yönetim kurulu kararı inceleyerek verilen cezayı aynen kabul eder veya reddeder. Ret halinde, disiplin kurulu veya yetkili disiplin amiri red gerekçesini göz önünde bulundurarak itirazı karara bağlar.

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği verilen disiplin cezalarına karşı, itiraz hakkı kullanılmadan da idari yargı yoluna başvurulabileceğini düzenlemiştir. Yönetmelik itiraz halinde disiplin amiri tarafından verilen

cezanın aynen ret veya kabul edileceğini, itiraz edilen cezadan daha ağır bir ceza verilemeyeceğini belirtmiştir.

j- Cezada İndirim

Cezada indirim veya mevzuattaki tabiriyle bir derece alt ceza uygulaması personel disiplin mevzuatında ve Danıştay kararlarında karşımıza çıkar. İdare sahip olduğu bu yetkiyi kamu personelinin iyi sicile sahip olduğu ve bu durumu devam ettireceği kanaatine sahip olduğu durumlarda suçun karşılığı olan yerine bir derece hafif cezayla cezalandırmak suretiyle kullanmaktadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesinin 3'üncü fıkrası ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/D maddesinin 3'üncü fıkrasında alt ceza uygulaması düzenlenmiştir. Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin Disiplin Cezası Verilirken Dikkat Edilecek Hususlar başlıklı 23'üncü maddesinde "Disiplin cezalarını vermeye yetkili amirler ile disiplin kurulları bu cezalardan birini verirken, disiplin suçunu oluşturan eylemlerin ağırlığını, soruşturulan öğrencinin daha önce bir disiplin cezası alıp almadığını, davranış, tavır ve hareketlerini, işlediği fiil ve yaptığı hareket dolayısıyla pişmanlık duyup duymadığını dikkate alırlar." hükmünü taşımaktadır.

Danıştay bu konudaki kararlarında mevzuatta takdiri bir hak olarak öngörülen bu yetkinin disiplin amir ve kurulları tarafından cezanın tespiti aşamasında kullanılması gerektiği görüşündedir. Hakkında soruşturma yapılan kişi bir derece alt ceza verilmesi için yönetmelikte öngörülen niteliklere haiz olduğu takdirde bu değerlendirme yapılmadan ceza verilmesini Danıştay hukuka aykırı bulmaktadır. Şayet alt ceza uygulanmamış ise gerekçesinin disiplin amiri veya kurulu tarafından verilen kararda belirtilmesi gerekmektedir. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun 22.02.2007 tarihli

ve E.2005/374, K.2007/103 sayılı kararı da bu yöndedir; "Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların öncelikle; ilgililerin geçmiş hizmetleri ile sicil durumlarına göre bir alt ceza ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusunda bir değerlendirme yapmaları ve bu değerlendirmenin sonucuna göre ceza vermeleri gerektiğinden, bu durum gözardı edilerek tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır."

Bir derece alt ceza asıl cezanın bir derece altı olarak uygulanmalıdır. Alt ve üst sınırı bulunan cezaların alt sınırdan verilmesi bir derece alt ceza uygulaması olarak kabul edilemez.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin, 05.03.1998 tarihli ve E.1996/1016, K.1998/810 sayılı kararıyla "Fakülte yönetimi kurulunca da disiplin cezası verilirken öğrencinin daha önce hiç ceza almamış olması hali de dikkate alındığı halde bir alt ceza uygulamasına gidilmeyerek cezanın alt sınırı verilmiştir. Oysa disiplin hukukunda bir alt ceza uygulamasının anlamı, eylemin karşılığı olan cezanın alt sınırı değil bir alt ceza türüdür.

Bu nedenle davacıya yönetmeliğin 30/a maddesinin belirtilen şekilde uygulanması gerektiğinden, idare mahkemesi kararında bu yönüyle hukuka uyarlık görülmemiştir." hükmüne varmıştır.

Bir derece alt ceza uygulamasında aynı kişi hakkında daha önce yapılmış bir disiplin soruşturmasında bir derece alt ceza uygulanmış olması özel bir durum oluşturabilir. Örneğin disiplin amiri tarafından uygun görülen kınama cezasının ilgili kişiye tebliğ edildiği yazıda bir derece alt ceza değerlendirmesi yapıldığı ancak hakkında daha önce yapılmış bir soruşturma sonucunda uyarma cezası önerildiği ve daha önce cezası bulunmadığı için bu ceza uygulanmadığından bahisle bu defa bir derece alt ceza

uygulamasına yer olmadığına karar verilmiştir. Ancak daha önceki soruşturma sonucunda sadece önerildiği fakat verilmediği anlaşılan uyarma cezası hukuki yönden uygulanmış ve kesinleşmiş olsaydı kişinin hukuki yollara başvurma hakkının doğacağı tabidir. Bunun sonucunda yargı kararıyla disiplin cezasının iptali de mümkündür. Açıklanan nedenle daha önce hukuken kesinleşmeyen bir disiplin cezasının daha sonra yapılan bir soruşturmada bir derece alt ceza uygulanmamasına dayanak oluşturulmasının Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 23'üncü maddesine aykırı olduğu kanaatindeyiz.

k- Disiplin Cezalarında Tekerrür

Disiplin cezalarında tekerrür Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 11'inci maddesinde "Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir eylemin tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Disiplin suçunun tekerrürü halinde yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilemez" şeklinde düzenlenmiştir. Yönetmelikte tekerrür eden fiillerin hangi süre içinde dikkate alınacağı düzenlenmediği için bir hukuki boşluk oluşmuştur. Bu durumda tekerrüre konu olan fiillerin öğrencilik süresi içinde gerçekleşmiş olması gerektiğini değerlendirebiliriz.

Tekerrür uygulaması Yönetmelik'te kısa ve net ifadelerle açıklanmasına karşın uygulamada karşılaşılan tereddütlere değinmekte fayda vardır.

(1)- Tekerrür Aynı Fiillerin Tekrarında Uygulanır.

Farklı disiplin cezalarını gerektiren bazı disiplin suçlarının benzerlik göstermesi bu suçların aynı fiille işlendiği yanılgısını oluşturmaktadır. Bu şekilde hatalı tekerrür uygulamaları öğrencinin hak ettiğinden fazla ceza almasına yol açmaktadır.

Örneğin, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasını gerektiren; yükseköğretim kurumunda kişilerin şeref ve haysiyetini zedeleyen sözlü veya yazılı eylemlerde bulunmak fiili ile yükseköğretim kurumu personelinin, kurum içinde ya da dışında, şeref ve haysiyetini zedeleyen sözlü veya yazılı eylemlerde bulunmak fiili farklı fiiller olup aynı disiplin cezası ile cezalandırılmalarına karşın aynı fiilin tekerrürü kabul edilerek cezanın ağırlaştırılmasına imkân yoktur.

(2)- Affa Uğrayan Cezalara Ait Fiiller Tekerrürde Dikkate Alınmaz.

Zaman zaman çıkarılan af kanunlarıyla disiplin cezalarının sonuçlarının ortadan kaldırılması, kanunun yayımlanmasından sonra verilen disiplin cezalarında tekerrürün uygulanmasına engel olacaktır. Bir kanunla tüm sonuçları affedilen ve özlük dosyasından çıkarılacağı düzenlenen disiplin suçları daha sonra yapılan bir disiplin soruşturmasında tekerrür nedeniyle bir derece ağır ceza belirlenmesinde dikkate alınamayacaktır.

(3)- Kesinleşen Disiplin Cezalarına Tekerrür Uygulanmaz.

Yargı kararları veya yasama tasarrufu ile geri alınabilen disiplin cezaları sıkı şekil şartlarına bağlı idari işlemlerdir. Disiplin cezaları kendilerinden önceki durumu değiştirerek yeni bir hukuki durum oluştururlar. Bu nedenle disiplin cezaları yeni bir idari işlemle ortadan kaldırılamaz. Danıştay da konu ile ilgili hemen hemen tüm kararlarında disiplin cezalarının geri alınmasının mümkün olmadığını belirtmiştir.

Yönetmeliğin 11'inci maddesinin birinci fıkrasına göre ise "Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir

eylemin tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır." Bu durumda gerek tekerrürün gerekse verilen disiplin cezasının uygulanmasının kanunun amir hükmü olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tekerrür uygulanması gerekirken uygulanmadan tebliğ edilen disiplin cezalarında bu hatanın daha sonra fark edilmesi beraberinde bir soruyu getirmektedir. İdare verildiği andan itibaren hüküm ifade eden disiplin cezasını yeni bir idari işlemle geri alıp tekerrür hükümlerini uygulayarak cezayı yeniden belirleyebilir mi?

Kanaatimizce hukuka uygun olarak verilen bir disiplin cezasının idare tarafından eksik idari işlem yapıldığı gerekçesiyle geri alması ve tekerrür uygulanarak bir derece ağır ceza verilmesi mümkün değildir.

(4)- Tekerrür Sonucu Verilecek Bir Derece Ağır Ceza Suçun Niteliği Hangi Cezayı Gerektiriyorsa Bu Cezanın Bir Derece Ağırı Olacaktır.

Tekerrür sonucu verilecek bir derece ağır ceza suçun niteliği hangi cezayı gerektiriyorsa bu cezanın bir derece ağırı olacaktır. Disiplin soruşturması sonucunda önce eyleme karşılık gelen disiplin cezası belirlenecek daha sonra bu cezanın bir derece ağır olanı verilecektir. Disiplin suçunun tekerrürü halinde yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilemez.

I- Disiplin Cezalarında Tecil

Erteleme disiplin hukukunda geçerli değildir ve mevzuatta bu yolda bir düzenleme yer almamıştır.

m- Disiplin Soruşturması ile Ceza Kovuşturmasının Bir Arada Yürütülmesi

Aynı olaydan dolayı, öğrenci hakkında ceza kovuşturmasının başlamış olması, disiplin soruşturmasını

geciktirmez. Öğrenci hakkında ceza kovuşturması açılmış olması, kanuna göre mahkûm olması veya olmaması disiplin cezasının verilmesine engel teşkil etmez.

Disiplin suçu oluşturan bazı fiiller, aynı zamanda ceza yasalarında suç olarak tanımlanmış olabilirler. Böyle bir durumda ceza kovuşturması ve disiplin soruşturması birbirinden bağımsız olarak yapılacaktır. Öğrenciye hem disiplin cezasının hem de ceza yasalarında öngörülen adli cezaların verilmesi mümkün olabilecektir.

Ancak; uygulamada, aynı fiil hakkında verilen ceza mahkemesi kararının, disiplin cezasının verilmesinde göz önünde bulundurulacağı kabul edilmektedir. Danıştay'a göre; "… disiplin suçu aynı zamanda ceza yasasına göre de suç niteliğinde ise ve ceza yargılaması sonucunda suçun unsurlarının oluşmaması ya da suçun o kişi tarafından işlenmediğinin saptanması gerekçesiyle ilgili beraat etmiş ise, bu beraat kararının disiplin cezası verilmesindeki bağlayıcılığı tartışmasızdır" (Danıştay 10. D, 27.10.1987, E.1987/2015, K. 1987/1721, DD, sayı. 70-71, s. 550, Aynı yönde Danıştay 10. D, 30.5.1990, E. 1990/1731, K. 1990/1248, DD, sayı. 81, s. 349)

Buna göre; adli yargıda suçun sanık tarafından işlenmediği, suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmiş ise, öğrenci hakkında disiplin cezası verilemeyecektir. Doktrinde, hukuka uygunluk nedenlerinin (meşru müdafaa, zorda kalma, kanun hükmünün yerine getirilmesi vs.) bulunmasından dolayı verilen beraat kararlarının da disiplin cezasının verilmesinde bağlayıcı olduğu kabul edilmektedir. Çünkü hukuka uygunluk nedenleri tüm hukuk düzeni bakımından fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırır.

Diğer taraftan, ceza mahkemesinin bazı kararları; disiplin cezası vermeye yetkili makamların takdir yetkisini ortadan

kaldırmamaktadır. Genellikle, "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi uyarınca verilen delil yetersizliğinden dolayı beraat kararlarının disiplin makamlarını bağlamayacağı kabul edilmektedir. Nitekim Danıştay'a göre; "delil yetersizliği nedeniyle verilen bir beraat kararı disiplin cezası verilmesi konusunda mutlak anlamda bağlayıcı nitelikte değildir. Esasen ceza hukuku açısından da delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı da tam aklanma niteliği taşımamaktadır. Bu nedenle, davacının delil yetersizliğinden beraat etmesi karşısında olayın, disiplin soruşturması sırasında toplanan deliller ve tanık ifadeleriyle irdelenmesi gerekmektedir." (Danıştay 10. D, 27.10.1987, E. 1987/2015, K. 1987/1721, DD, sayı. 70-71, s. 550)

Ceza kovuşturmasının zamanaşımına uğraması, disiplin soruşturması yapılmasına ve disiplin cezası verilmesine engel değildir. Bunun yanında Danıştay; kamu davasının düşmesine karar verilmesi, ceza yargılaması sonunda verilen mahkûmiyet hükmünün ertelenmiş (tecil) olması, ilgili hakkında soruşturma izni verilmemiş olması nedeniyle ceza yargılaması yapılamaması durumlarını, disiplin cezası vermeye engel bir sebep olarak görmemektedir. Bu gibi durumlarda, disiplin soruşturması kapsamında toplanan deliller değerlendirilerek disiplin cezası verilip verilmemesi konusunda bir karar verilecektir. [28]

n- Disiplin Soruşturmasının Gizliliği

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesine göre soruşturmanın gizliliği esastır. 15'inci maddenin son fıkrasında ise soruşturmanın öğrencinin kendini gereği gibi savunmasına imkân verecek şekilde yürütüleceğini belirtir. Buna göre soruşturmanın gizliliği üçüncü kişiler için geçerli olup öğrenciler için geçerli değildir. Soruşturmanın gizliliği

28 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Öğrenci Disiplin Soruşturması Rehberi

soruşturma dosyasını görmeyi engelleyici ve savunma hakkını kısıtlayıcı şekilde kullanılmamalıdır.

o- Öğrencilikten Ayrılanlar Hakkında Yapılacak Disiplin İşlemi

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesinin 5'inci fıkrasına göre öğrencinin, disiplin suçunu işledikten sonra yükseköğretim kurumu içinde yer değiştirmesi veya yükseköğretim kurumunu değiştirmiş bulunması veya yükseköğretim kurumundan her ne sebeple olursa olsun ayrılmış olması, soruşturma açılmasına, devamına ve gerekli kararların alınmasına engel teşkil etmez. Bu durumda usulüne göre açılmış olan soruşturma tamamlanarak soruşturma sonucunun öğrencinin özlük dosyasına konması gerekir.

p- Disiplin Cezalarının Özlük Dosyasından Silinmesi

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde disiplin cezalarının özlük dosyasında saklanması gereken süre konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Disiplin suç ve cezaları ile ilgili sicillerin öğrenciler bakımından nasıl tutulacağına ilişkin düzenleme, 2547 sayılı Kanun'un 63'üncü maddesini dayanak almak suretiyle YÖK Başkanlığı tarafından düzenlenen ve 08.03.2000 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Yükseköğretim Üst Kuruluşları ile Yükseköğretim Kurumları Sicil Yönetmeliği'nde gösterilmiştir. Bu Yönetmelik; yalnızca öğrencilerin disiplin sicillerini değil, öğretim elemanları ile memur ve diğer personel sicillerinin nasıl tutulacağını da kapsamaktadır. Toplam 14 madde ve üç ekten oluşan bu Yönetmelik; öğrenci sicillerinin nasıl tutulacağına yalnızca 10. maddesinde ve EK-3'te yer vermiştir.

"Öğrencilerle ilgili sicil fişlerinin doldurulması" başlıklı 10'uncu maddeye göre; "Öğrencilerin öğrenimlerinin devamı sırasında aldıkları ödül ve cezalar Ek (3)'teki sicil fişlerine işlenerek dosyasında saklanır". EK-3'e göre; öğrencinin resminin, genel bilgileri ile aldığı ödül ve cezaların yer alacağı öğrenci fişi düzenlenecektir. Bu Yönetmelikte de, sicilin tutulup saklanması ile ilgili genel geçer ifadelerin kullanıldığı, disiplin suç ve cezalarının saklanma ve kullanılma şeklinin, süresinin, ne zaman ve nasıl silineceğine, sicilden çıkarılacağına veya talep edildiğinde verilmeyeceğine dair açık hükümlerin bulunmadığı; bir anlamda, yükseköğretimde okuyan ve "öğrenci" sıfatı ile akademik hayatını sürdüren kişilerin bu sırada işledikleri disiplin cezaları yönünden korunmasız bırakıldıkları görülmektedir.

Kanaatimizce, öğrenci disiplin cezasını aldığı yükseköğretim kurumunda okuduğu sürece disiplin cezası saklanmalı ve mezun olduktan sonra da bir süre daha, örneğin asgari bir, azami üç yıl saklanıp, önceden belirlenecek kurum ve kuruluşların bilgisine açık tutulmalıdır. [29]

r- Zamanaşımı

Disiplin soruşturmasına olayın öğrenilmesini müteakip derhal başlanır. Soruşturma, onay tarihinden itibaren on beş gün içinde sonuçlandırılır.

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinde sayılan disiplin suçu niteliğindeki eylemleri işleyen öğrenciler hakkında, bu eylemlerin işlenildiğinin soruşturma açmaya yetkili amirlerce öğrenildiği tarihten itibaren;

29 http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1599421-ogrenci-disiplin-cezalarinin-silinmesi, 15.11.2017

a) Uyarma, kınama, yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezalarında bir ay içinde,

b) Yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl için uzaklaştırma ile yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarında üç ay içinde,

disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde, disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

Disiplin cezasını gerektiren eylemlerin işlendiği tarihten itibaren, en geç iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde, disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Ancak, disiplin amir veya kurulunun, bir adli yargı hükmüne ihtiyaç duyduğu hallerde; zamanaşımı süresi adli yargı hükmünün kesinleştiği günden itibaren başlar. Söz konusu ihtiyaç, yetkili disiplin amir veya kurulunun alacağı bir karar ile tespit edilir.

Soruşturmanın zamanaşımına uğramaması için soruşturmanın her aşamasında bir ve üç aylık süre ile 2 yıllık zamanaşımı süresine uyulması gerekir.

4- Soruşturma Yapılması

Yapılan disiplin soruşturmalarında bazı ilkelere uyulmaması, işlemi hukuksal temelde sakatlamakta ve bu işlemlerin yargı mercilerince iptal edilmesine neden olmaktadır.

Bunları ayrı başlıklar halinde ele alarak önemli noktalara özet olarak değinelim.

a- Soruşturmaya Başlama

Öğrencilerin disipline aykırı tutum ve davranışları: Şikâyet, ihbar, inceleme ve denetleme yoluyla öğrenilebilir. Disiplin suçunun işlenmesi halinde, bu suç ne şekilde

öğrenilirse öğrenilsin, Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin ön gördüğü soruşturma zamanaşımı süresi içerisinde, verilecek emirle soruşturmaya başlanır. Soruşturma emrini disiplin amirleri verir.

Bu noktada bir kamu görevini vekâleten yürüten kişinin disiplin cezası verme yetkisine sahip olup olmadığı sorusu akla gelebilir. Doktrinde asil memurun kısa süreli olarak görev başında bulunmadığı zamanlarda vekâleten görevi yürüten vekil memurun gündelik rutin işleri yapmakla yetkili olduğu ifade edilmektedir. Bu konuda genel kural şudur: Vekil, asilin sahip olduğu her türlü hak ve yetkiye sahiptir. Danıştay'ın kararları da bu yöndedir. Fakat sağlık raporu ve izin gibi nedenlerden dolayı kısa süreli olarak yapılan vekâletlerde vekilin disiplin konusunda işlem yapmaması, en azından ceza verilmesi işlemlerini asilin görevine başlamasına bırakması yerinde bir yol olacaktır. [30]

Disiplin amirlerinin en sık karşılaştığı durumlardan bir tanesi dilekçe vermek suretiyle yapılan şikâyet veya ihbar başvurularıdır. Somut iddialar içermeyen şikâyet ve ihbarlar ile şüpheye dayanan olaylarda soruşturma açılmadan önce disiplin amiri bir inceleme yaptırabilir. 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 4'üncü maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir. Bu dilekçelerden belli bir konuyu ihtiva etmeyenler, yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar ve 4'üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayanlar incelenemezler. Ancak 2004/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi, bu unsurları ihtiva etmemekle birlikte, başvurulara olayla ilgili inandırıcı mahiyette bilgi

30 Adil Bucaktepe, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 2, s. 213

ve belgeler eklenmiş veya somut nitelikte bilgi, bulgu ya da olaylara dayanılıyor ise, bu hususlar ihbar kabul edilerek idarece işlem yapılabileceği yönünde düzenleme yapmıştır. Bu nedenle somut iddialar içermeyen şikâyet ve ihbarlar ile şüpheye dayanan olaylarda soruşturma açılmadan önce disiplin amiri bir inceleme yaptırabilir. Disiplin soruşturmasıyla aynı rapor şekline sahip olan inceleme raporunda soruşturma konusu fiilin ve bu fiili işleyen kişinin kimliğinin tespiti ve/veya konuya ilişkin somut verilerin ortaya konulması halinde disiplin soruşturmasına başlanabilir.

Disiplin soruşturulmasına muhatap olan bir öğrencinin bu durumdan endişe duyması tabidir. Bu sebeple hakkında somut ve ciddi iddialar bulunmayan öğrenciler hakkında soruşturma açılmadan önce bir inceleme yapılması daha doğru olacaktır.

b- Disiplin Soruşturması Onay ve Görev Emirleri

Her disiplin soruşturması, disiplin soruşturması yapılmasını öngören ve yetkili makamın imzasını taşıyan "soruşturma onay emrine" dayanılarak yapılır. Danıştay 12'nci Dairesi 25.11.2015 tarihli ve E.2015/1076, K.2015/6150 sayılı kararıyla davacı hakkında yürütülen soruşturma kapsamında incelenen ve dava konusu işleme gerekçe yapılan iddialara ilişkin olarak soruşturma olurunun bulunmaması nedeniyle dava konusu işlemi hukuka aykırı bulmuştur.

Üst disiplin amirinin soruşturma açtığı veya açtırdığı disiplin olayında alt disiplin amiri ayrıca soruşturma yapamaz veya yaptıramaz. Daha önce açılmış soruşturma varsa bunlar üst amirin açtığı veya açtırdığı soruşturma ile birleştirilir. Soruşturma onayının, iddiaları tam olarak kapsaması çok önemlidir. Soruşturmacıların da, onaya dâhil olmayan hususları soruşturma kapsamına

almamaları; şayet yeni bir durumla karşılaşılırsa ek soruşturma onayı almaları gerekir.

Disiplin soruşturmasını başlatan yetkili amirin soruşturmaya konu olayla hiçbir ilgisi bulunmayan, hakkında soruşturma yapılan öğrencinin suç konusu eyleminden zarar gören, yarar sağlayan veya soruşturulanın, olayın mağduru durumundaki kişilerden etkilenecek konumda bulunmayan tamamen tarafsız kişi veya kişilerden olmaları gerekmektedir. Danıştay 12'nci Dairesi 22/12/2015 tarihli ve E.2012/524, K.2015/7042 sayılı kararında yukarıda belirtilen hükümlerin disiplin soruşturmasında gözetilmesi gereken usuller olduğunu ifade ederek bu usullerin izlenmesinin soruşturulanın hukuki güvencesini oluşturduğunu vurgulamıştır. Bu itibarla disiplin amirinin tanık, şikâyetçi, mağdur sıfatıyla veya isnat edilen olay veya soruşturulan kişi ile bir ilişkisinin bulunduğu durumlarda soruşturma onayı vermesi objektiflik ve tarafsızlık ilkesinin ihlalini oluşturacaktır. Bu durumda yetkili amirin bir yazıyla, üst disiplin amirinden ilgili kişi hakkında bir disiplin soruşturması yapılmasını istemesi hukuka uygun olacaktır.

Soruşturma yetkisine sahip disiplin amiri, vereceği soruşturma emrinde, soruşturmanın konusunu oluşturan fiil veya halin içeriğini ve kimin hakkında soruşturma yapılacağını açıkça belirtmelidir.

Soruşturma emrinde fiilin ne olduğu ve sınırları açıkça belirtilmelidir. Çünkü soruşturma sırasında soruşturma onayı verilen fiilden tamamen farklı bir suç olarak nitelendirilebilecek bir fiil ortaya çıktığında, yeniden soruşturma onayı alınması gerekir. Fiilin kim tarafından işlendiği henüz belli değil ise, yine soruşturma emri verilebilir. Ancak soruşturma sırasında fiilin kim tarafından işlendiğinin belirlenmesinden sonra

soruşturmanın sürdürülebilmesi için, soruşturmacının, disiplin amirinden yazılı onay alması gerekir.

Disiplin soruşturmasının bir onaya dayanmasının önemi, Danıştay 8'inci Dairesi'nin 09/02/1995 tarihli ve 447 sayılı kararında vurgulanmış ve soruşturma açılmaksızın doğrudan disiplin amirince savunma alınarak ceza verilmesinin usulsüz olduğu ifade edilmiştir.

c- Soruşturmanın Yürütülmesi

Disiplin soruşturmasına olayın öğrenilmesini müteakip derhal başlanır. Soruşturma onay tarihinden itibaren on beş gün içinde sonuçlandırılır. Soruşturma; suç konusu olayı ve iddiayı incelemek, varsa muhbir ve müştekinin iddia ve şikâyetlerini saptamak, konuya ilişkin tüm delilleri toplamak, gerekiyorsa bilirkişi incelemesi ve keşif yaptırmak, kendisine suç isnat edilen kişinin savunmasını kanunun öngördüğü süre ve biçimde almak, tanık ifadesine başvurmak ve soruşturma onayı sınırına mutlak anlamda bağlı kalmak suretiyle yapılır.

d- Soruşturmacının Niteliği

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesinde ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde disiplin soruşturması yapacak kişinin akademik veya idari personel olması yönünden bir sınırlandırma getirilmemiştir. Bu nedenle yetkili disiplin amiri tarafından görevlendirilmiş olmak kaydıyla her iki statüden de soruşturmacı görevlendirilebilir.

Ayrıca soruşturmacılar olayla ilgisi bulunmayan tarafsız kişiler arasından seçilmelidir.

Disiplin amiri soruşturmayı kendisi yapabileceği gibi soruşturmayı yapmak üzere birim içerisinden soruşturmacı veya komisyon görevlendirebilir. Gerekli görmesi halinde

başka bir yükseköğretim kurumundan da soruşturmacı görevlendirilmesini talep edebilir.

Bununla birlikte Danıştay 12'nci Dairesi'nin 12/06/2014 tarihli ve E.2014/3085, K.2014/4911 sayılı kararında da görüleceği üzere bir disiplin soruşturmasını bizzat yapan veya soruşturma komisyonunda yer alan disiplin amirinin; ifade alma, hukuki değerlendirmede bulunma ve cezayı belirleme süreçlerine katıldıktan sonra kendi hazırladığı veya ortak imza koyduğu rapora göre disiplin cezası vermesinin objektiflik ve tarafsızlık ilkesine aykırı olacağı açıktır. Bu nedenle disiplin soruşturması açılması gereken durumlarda disiplin amiri tarafından bir soruşturmacı görevlendirilmesi daha uygun olacaktır.

Disiplin soruşturması için soruşturma yapılan birim dışından yapılan görevlendirmelerin rektörlük aracılığıyla yapılması gerekirken dekanlık tarafından doğrudan başka bir fakülte öğretim elemanın soruşturmacı olarak görevlendirilmesi hiyerarşik ilişkiye aykırı olacaktır.

e- Soruşturmacının Yetkileri

Soruşturmacı, disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişiye başvurma, keşif yapma, inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir.

Soruşturmacının, görevlendirme kapsamında talep ettiği bilgi ve belgeler gecikmeksizin kendisine verilir, istenecek yardımlar yerine getirilir. Bu talepler bilgi ve belge talep yazısıyla yapılır. (Örnek No:21)

Soruşturmacı, görevlendirildiği konuda soruşturma yürütür; soruşturma sırasında disiplin soruşturmasına konu olabilecek başka fiillerin ortaya çıkması durumunda bunları gecikmeksizin disiplin amirine bildirir ve izin alır. Danıştay 12'nci Dairesi'nin 25.11.2015 tarihli ve

E.2015/1076, K.2015/6150 sayılı kararında "disiplin soruşturmaları, yetkili makamlarca belirtilen iddia ve olayların soruşturulması emrini içeren soruşturma oluru ile başladığından bu olurda yer almayan hususların disiplin cezasına dayanak yapılmasına hukuki olanak bulunmamaktadır." görüşünü vurgulamaktadır.

Disiplin mevzuatı 2547 sayılı Kanun'da sayılı hak düşürücü zamanaşımı süreleri ile düzenlenmiştir. Soruşturmacı ile birlikte bu süreçte yer alan ve istenen bilgi ve belgeleri temin etmekle sorumlu olan kişi ve makamlar da bu sürecin kesintisiz yürütülmesinden sorumludur. Bu görevin yerine getirilmesinde kayıtsızlık göstermek cezai sorumluluk doğurur.

f- Disiplin Soruşturmasında Savunma Alınması

Disiplin soruşturmalarının olmazsa olmaz unsuru savunma alınmasıdır. Bilindiği üzere Anayasamızın 129'uncu, Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesinin d fıkrası ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 15'inci maddesi disiplin suçlarıyla ilgili savunmalar konusunda, iki temel esas getirmişlerdir. Bunlar, "isnat edilen suçun, öğrenciye, açık olarak bildirilmesi" ve "7 günden az olmamak üzere süre verilerek savunmanın istenilmesidir". Bu iki husus yerine getirilmeden alınan ve bu hususların yerine getirildiği belgelendirilmeden verilen cezalar, itiraz ve dava yoluyla bozulmaktadır.

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 15'inci maddesine göre soruşturulana, iddialar hakkında savunma imkânı tanınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın yedi günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen tarihte geçerli bir mazereti olmaksızın savunmasını yapmayan, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır. Geçerli bir özrü bulunan veya mücbir sebep dolayısıyla savunma davetine

uymadığı anlaşılan öğrenciye uygun bir süre verilir. Tutuklu öğrencilerin savunması isnat edilen suç açık olarak bildirilmek suretiyle yazılı olarak alınır.

Savunmaya davet yazısında (Örnek No:22) hakkında disiplin soruşturması açılan fiilin neden ibaret bulunduğu, savunmasını belirtilen sürede yapmadığı takdirde savunmasından vazgeçmiş sayılacağı ve diğer delillere dayanılmak suretiyle hakkında gerekli kararın verileceği ilgiliye bildirilir.

Savunma sözlü olarak yapılabileceği gibi yazılı olarak da alınabilir. İfadenin yazılı olarak verilmesi halinde soruşturmacı öğrenciye ilave sorular da sorabilir.

Disiplin cezası vermeye yetkili makamlar gerek görürse, isnat edilen fiil ve soruşturma raporunda önerilen disiplin cezasını da belirtmek suretiyle, 15'inci maddedeki esas ve usullere göre tekrar savunma isteyebilir. Danıştay 12'nci Dairesi 13/11/2007 tarihli ve E.2005/3486, K.2007/5000 sayılı kararında "…adlî yargılama sonucu tanık ifadeleri ile sadece Yüksek Disiplin Kurulu'nda sözlü savunması alınarak verilen disiplin cezasında hukuki isabet görülmediği…" sonucuna varmıştır.

Ancak Danıştay'ın en son görüşü yansıtan kararları ile bu konu açıklığa kavuşmuştur. Üst Mahkemece, soruşturmacılar tarafından, yukarıda değinilen temel mevzuatın öngördüğü esas ve biçimde alınacak savunmaların geçerli olacağı ve yetkili makamların isterlerse bu savunmalara itibar edebilecekleri, görüşü benimsenmiştir. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 03/10/1985 tarihli ve 1742 sayılı kararında, Devlet Memurları Kanunu'nun 130'uncu maddesine göre soruşturmacı tarafından alınmış savunma yeterli görülmüştür. Danıştay 8'inci Dairesi'nin 12/03/1996 tarihli ve 652 sayılı Kararında, "Açılan soruşturmada davacının müfettiş tarafından

savunması alındığı için yeniden savunma alınmasına gerek olmadığına..." denilmiştir.

Gerekli görülen zamanlarda özellikle soruşturmanın sonunda hakkında soruşturma açılan öğrencinin ifadesine başvurulur.(Örnek No:4) İfadenin sözlü olarak alınması durumunda soruşturmayı yapan kişi ifadeyi bizzat yazabileceği gibi yazılı olarak görevlendirilmiş bir zabıt kâtibi tarafından da gerçekleştirilebilir.(Örnek No:5) Disiplin soruşturmalarında alınan ifadenin baskı ve yönlendirme ile verildiği iddiasıyla karşılaşılabilir. Bu nedenle zabıt kâtibi görevlendirilmesi daha doğru olacaktır. İfade tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak alınabileceği gibi, iddialar ve saptanan kusurlu iş ve işlemler soru şeklinde verilmek suretiyle yazılı olarak da alınabilir. Hakkında soruşturma yapılan kişi ifade verip vermemekte serbesttir. İfade vermeye zorlanmamalıdır. Ancak ifade vermek istemediğini belirtip, ifade zaptını veya yazması için kendisine verilen ve hakkındaki iddiaları kapsayan belgeyi imzalaması sağlanmalıdır. Eğer öğrenci bundan da imtina ediyorsa, orada bulunanlar veya davet edilecek diğer personel yardımıyla durum bir tutanakla tespit edilmelidir.

g- Şikâyetçi ve Tanığın İfadesinin Alınması

Öğrencinin disipline aykırı fiiline ilişkin mağdur veya ihbarcı ile doğrudan bilgi ve görgü sahibi olan tüm tanıkların (Tanıkların yeminleri Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre yaptırılmalıdır) kapsamlı bir şekilde beyanlarının alınması gerekir. Tanık ifade vermesi için davet olunur (Örnek No:23) ve tanığın ifadesinin alınması işlemi bir tutanakla tespit olunur (Örnek No:7). İhbar veya şikâyet dilekçesindeki ifade ile adlî soruşturma kapsamında alınan ifadeye atıfla yetinilemez. Soruşturmacı şikâyetçi ifadesine de başvurur. (Örnek No:8)

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 13/03/2009 tarihli ve E.2007/342, K.2009/1324 sayılı kararında da "... Disiplin cezası vermeye yetkili mercilerce disiplin suçu sayılacak eylemlerinin işlenildiğinin öğrenilmesi hâlinde, bu kişiler hakkında soruşturma emri verilerek, soruşturmacı görevlendirilmesiyle başlatılacak soruşturmada; varsa iddia sahipleri ile olayın açıklığa kavuşması için gerekli tanık ve davacının ifadeleri alınarak yapılacak araştırma ve inceleme ile soruşturma sonucunda olayın değerlendirilmesi; adli, idari ve disiplin yönünden soruşturulan hakkında soruşturmacı kanaat teklifinin de yer aldığı soruşturma raporunun hazırlanması, olayın şüpheye yer vermeyecek şekilde somut delillerle ortaya konulması..." denilerek soruşturma sırasında alınması gereken ifadelere vurgu yapılmıştır.

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 13/11/2007 tarihli ve E.2005/3486, K.2007/5000 sayılı kararında da "... Olayın açıklığa kavuşması için gerekli tanık ve davacının ifadeleri alınarak yapılacak araştırma ve inceleme ile soruşturma sonucunda olayın değerlendirilmesi; adli, idari ve disiplin yönünden soruşturulan hakkında soruşturmacı kanaat teklifinin de yer aldığı soruşturma raporunun hazırlanması, olayın şüpheye yer vermeyecek şekilde somut delillerle ortaya konulması... bu hâlde olayın tüm gerçekliği ile ortaya konulduğu soruşturma raporu da incelenmek suretiyle davacı hakkında karar verilmesi gerekirken; davacının adlî yargılama sonucu tanık ifadeleri ile sadece Yüksek Disiplin Kurulu'nda sözlü savunması alınarak verilen disiplin cezasında hukuki isabet görülmediği..." denilerek tanık ifadesinin soruşturma aşamasında alınarak rapora eklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Mağdur ve tanıkların beyanları alınırken, (varsa) adlî soruşturma sırasında alınan beyanları ile olan çelişkiler giderilir.

Alınan tüm beyanların yazılı olması, ifadeyi alan, veren ve varsa zabıt kâtibinin imzalarının bulunması gerekir. [31]

5- Disiplin Soruşturması Raporunun Düzenlenmesi

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamındaki kamu personelinin anılan Kanun'un 54'üncü maddesi ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde sayılan disiplin suçlarına konu fiillerin öğrenilmesi üzerine, fiilin işlenip işlenmediği hususunun ortaya çıkarılabilmesi için yapılan soruşturma sonucunda disiplin soruşturması raporu düzenlenir.

Disiplin soruşturmalarının nasıl yapılacağı yönünde herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin ile disiplin suç ve cezaları sayılmış ve disiplin soruşturmalarının yürütülme esasları ortaya konulmuştur.

Öğrenci disiplin hukuku açısından yapılacak soruşturmalarda usul ve esasları ortaya koyan yasal bir düzenleme yoktur. Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinde soruşturma usul ve esaslarına yer verilmekle birlikte bu konudaki eksiklik yargı kararları, kurumların yönergeleri, makaleler ve soruşturmacıların uygulamaları ile genel kabul gören belirli bir sistemin oluştuğu söylenebilir. Disiplin soruşturmasına disiplin cezası vermeye yetkili amirin emri ya da onayı ile başlanabilmektedir. Yetkili amir, disiplin soruşturmasını bizzat yapabileceği gibi görevlendireceği personel aracılığıyla da yaptırabilir.

Soruşturma emrini alan soruşturmacılar tarafından varsa ihbar veya şikâyette bulunan kişiye müracaat edilir. Dilekçenin ve dilekçe altındaki imzanın kendisine ait olup

31 T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Disiplin Soruşturması Usul ve Esasları, Ankara, 2014.

olmadığı öğrenilir; iddialarını açıklaması, tamamlayıcı bilgi verip delillerini göstermesi istenir. Şikâyetçi yoksa kusurlu halle ilgili defter, dosya ve diğer belgeler incelenir, işlemdeki kusurlu halin özellikleri belirlenir. Soruşturma sırasında gerekli belgelerin onaylı suretleri alınır.

Olay ve disiplin soruşturması kapsamındaki kişiler hakkında tanık ifadesine başvurulabilir. Gerekli görülen zamanlarda özellikle soruşturmanın sonunda hakkında soruşturma açılan öğrencinin ifadesine başvurulur.

Yapılan disiplin soruşturması sonucunda, mutlaka bir disiplin soruşturması raporu düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak raporun biçimi konusunda, yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 07/12/2006 tarihli ve E.2003/172, K.2006/2053; 29/11/2007 tarihli ve E.2004/611, K.2007/2412 sayılı kararlarına göre "... Bir idari yaptırım olan disiplin cezasının verilebilmesi için, cezanın dayanağı olan fiilin hiç bir şüpheye yer vermeyecek şekilde saptanması gerekmektedir. Bu belirlemeyi yapabilmek için tarafsız ve usulüne uygun olarak yapılacak olan bir soruşturma sonucunda düzenlenen disiplin soruşturma raporu bulunmalıdır. Disiplin kurulları, disiplin cezasına esas fiilin kişi tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini ancak bir soruşturma raporunu değerlendirerek tespit edebilecekler ve bu rapora dayalı olarak ceza tayinine gidebileceklerdir..." Bununla birlikte uygulamada genel kabul gören biçimiyle bir disiplin soruşturması raporu aşağıdaki bölümlerden oluşur.

a- Raporun Kapağı

Her raporun bir kapağı olmalıdır. Raporlar en üstte kapak yer alacak şekilde oluşturulur. Kapakta raporun adı, raporun konusu, rapor tarihi, raporu yazan kişinin adı yer alır. (Örnek No:9)

b- Dizi Pusulası

Raporun ekleri oluşturulduktan sonra bunlar dizi pusulasına aktarılır. Belgeler dizi pusulasına ek numarası, belge tarih ve sayısı ve belgenin konusu yazılarak aktarılır. Dizi pusulası okuyucunun eklere daha kolay ulaşmasını sağlar. Dizin pusulasındaki belgeler görevlendirme yazısıyla başlar, rapora yapılan son ekle tamamlanır. Raporu yazan kişi tarafından altı imzalanan dizi pusulası genel kabul gördüğü şekilde kapağın hemen altına yerleştirilebileceği gibi eklerin en üstüne de yerleştirilebilir. (Örnek No:10)

c- Başlangıç

Soruşturmayı başlatan merci tarafından verilen onay ve görev emrinin tarih ve sayısı yazılmalıdır.

d- Muhbir ve Müşteki

Varsa muhbir ya da müştekilerin kimlikleri ve adresleri, yoksa Kamu Hukuku yazılmalıdır.

e- İddia

Kamu Hukuku veya muhbir ya da şikâyetçiden gelen iddia yazılmalıdır. Suçu kanıtlanıp sübut bulmadan kimsenin suçlu ilan edilemeyeceği prensibi uyarınca sanık, suçlu, … suçunu işleyen ya da benzer kesin hüküm belirten kavram ve ifadelerin kullanılmaması, bu tür ifadeler yerine konunun veya görevin nev'ine göre; şikâyet edilen(ler), hakkında araştırma, inceleme ya da soruşturma yapılan(lar) gibi veya benzer ifadeler kullanılması uygun olacaktır.

f- Hakkında Soruşturma Yapılanlar

Hakkında disiplin soruşturması yapılanların kimlikleri yazılır.

g- Soruşturma Konusu

Görev ve onay emirleri, müşteki iddiaları ve yapılan soruşturma sonucunda ortaya çıkan bilgi ve belgelere dayanarak disiplin hukukunda ifade edilen tanımıyla soruşturma konusu yazılır.

h- İfadeler

Tanık, şikâyetçi ve ifadelerine başvurulan diğer kişilerin ifadeleri kaydedilir.

i- Hakkında Soruşturma Yapılanların İfadeleri

Hakkında soruşturma yapılanların ifadeleri bu bölüme yazılır. Bilindiği üzere Anayasamızın 129'uncu, Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesinin d fıkrası ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 15'inci maddesi disiplin suçlarıyla ilgili savunmalar konusunda, iki temel esas getirmişlerdir. Bunlar, "isnat edilen suçun, öğrenciye, açık olarak bildirilmesi" ve "7 günden az olmamak üzere süre verilerek savunmanın istenilmesidir". Bu iki husus yerine getirilmeden alınan ve bu hususların yerine getirildiği belgelendirilmeden verilen cezalar, itiraz ve dava yoluyla bozulmaktadır.

Disiplin soruşturmaları sırasında soruşturmacıların tutanağa aldıkları ifade veya savunmanın, Öğrenci Disiplin Yönetmeliği ve T.C. Anayasası'nda yer alan hükümlerle belirlenen anlamda bir savunma olmadığı, çeşitli Danıştay Kararlarına konu olmuştur. Nitekim Danıştay 3'üncü Dairesi'nin 29/05/1973 tarihli ve 1975/269 sayılı kararı ile Danıştay Mürettep Dairesi'nin 28/02/1980 tarihli ve 964 sayılı kararı bu doğrultudadır.

Danıştay'ın en son görüşü yansıtan kararları ile bu konu açıklığa kavuşmuştur. Üst Mahkemece, soruşturmacılar

tarafından, yukarıda değinilen temel mevzuatın öngördüğü esas ve biçimde alınacak savunmaların geçerli olacağı ve yetkili makamların isterlerse bu savunmalara itibar edebilecekleri, görüşü benimsenmiştir. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 03/10/1985 tarihli ve 1742 sayılı kararında, Devlet Memurları Kanunu'nun 130'uncu maddesine göre soruşturmacı tarafından alınmış savunma yeterli görülmüştür. Danıştay 8'inci Dairesi'nin 12/03/1996 tarihli ve 652 sayılı Kararında, "Açılan soruşturmada davacının müfettiş tarafından savunması alındığı için yeniden savunma alınmasına gerek olmadığına..." denilmiştir.

Gerekli görülen zamanlarda özellikle soruşturmanın sonunda hakkında soruşturma açılan öğrencinin ifadesine başvurulur. Bu ifade tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak alınabileceği gibi, iddialar ve saptanan kusurlu iş ve işlemler soru şeklinde verilmek suretiyle yazılı olarak da alınabilir. Hakkında soruşturma yapılan kişi ifade verip vermemekte serbesttir. İfade vermeye zorlanmamalıdır. Ancak ifade vermek istemediğini belirtip, ifade zaptını veya yazması için kendisine verilen ve hakkındaki iddiaları kapsayan belgeyi imzalaması sağlanmalıdır. Eğer öğrenci bundan da imtina ediyorsa, orada bulunanlar veya davet edilecek diğer personel yardımıyla durum bir tutanakla tespit edilmelidir.

j- İnceleme

Soruşturma konusuyla birinci derecede ilgili resmi kayıt, belge, tutanak, rapor, defter gibi evrakta mevcut dolaysız bulgular ve bilgiler özetlenir. Belgelerin ek numaraları parantez içerisinde gösterilir. Olayda; ölüm, af, zamanaşımı, tekerrür gibi hususların bulunup bulunmadığı öncelikle tespit edilir. Soruşturma konusu hakkında elde edilen tüm veriler bu bölümde okuyucuya sunulur. Bu bölümde soruşturmacı tarafından elde edilen tespitlerin aktarılması amaçlandığı için herhangi bir değerlendirme

yapılmaz. Anlatılmak istenen konu, muğlak ifadelerden ve gereksiz tekrarlardan kaçınarak, net olarak aktarılmalıdır. İnceleme bölümü okuyucunun soruşturma konusu ile ilgili tüm bilgileri edinebileceği kapsamda olmalıdır.

k- Tahlil

Bu bölümde dosyada bulunan ve soruşturma konusuyla ilgili belge ve bilgiler irdelenir. Muhbir ve müşteki ifadeleri, tanık beyanları, savunmalar, bilirkişi raporları, inceleme tutanakları, diğer kâğıt ve dokümanlardan gerekli görülenler eleştirilir. Raporda muğlak ifadeler kullanılmaması, önerilen ya da talep edilen işlem ile varılan kanaat ve sonucun farklı anlamlara gelmeyecek şekilde açık olması, gereksiz tekrarlardan kaçınılması yararlıdır. Disiplin soruşturmalarında fiil ve fail arasındaki illiyet bağının somut olarak ortaya konulması gerekir. Fail-fiil ilişkisi kurulurken eylemin Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde sayılan fiillerden hangisine karşılık geldiği açıkça yazılır. Bu fiile karşılık gelen disiplin cezasının gerekçeli olarak belirtilmesi gerekir. Gerekirse karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılır. Beliren durum, disiplin mevzuatı hükümleriyle karşılaştırılarak suç unsurlarının tamam olup olmadığı, iddiaların doğru olup olmadığı gerekçeli bir biçimde ortaya konulur. Birden fazla soruşturma konusu var ise aynı rapor içinde her konu ayrı olarak ele alınır ve değerlendirilir. Bu bölümde gereksiz tekrarlardan kaçınılır, aynı bilgi ve belgeler için gerekirse önceden zikredilen bilgi ve belgelere atıf yapılır. Yapılan değerlendirmenin objektif olması, suçla ceza arasındaki dengenin gözetilmesi gerekir.

Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 27.10.1987 tarihli ve E.1987/2015, K.1987/1721 ve 17.12.1985 tarihli ve E.1985/1991, K.1985/2137 sayılı kararlarında da görüleceği üzere üstüne atılı disiplin suçunu işlediği hiçbir şüpheye

yer vermeyecek biçimde kesin olarak ortaya konmadan, çelişkili ifadelere dayanarak davacı hakkında verilen disiplin cezası ile cezalandırılması yolundaki dava konusu işlemde hukuki isabet görülmemiştir.

I- Sonuç

Bu bölümde, tahlil bölümünde varılan kanaat hukuki gerekçesiyle özetlenerek önerilen disiplin cezası veya ceza verilmemesi yolundaki nihai kanaat yer alır.

Örneğin, "Hakkında soruşturma açılan A...'nın dersin düzenini bozduğu yolundaki iddialar sübut bulduğundan, adı geçen hakkında, Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinin 1/b fıkrası uyarınca kınama cezası verilmesinin uygun olduğu görüş ve kanaatine varılmıştır." gibi...

Özlük dosyasında daha önce verilmiş disiplin cezası mevcutsa tekerrür şartlarının oluşup oluşmadığı değerlendirilir. Yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasının önerildiği durumlarda cezanın ne kadar süre için önerildiği soruşturmacı tarafından sonuç bölümünde yazılır. Sonuç bölümünde önerilen disiplin cezası tereddüt oluşturmayacak şekilde net olarak belirlenmelidir.

Böylece tarih ve imza konulmak suretiyle düzenlenen disiplin raporu, görevlendirme yapan makama teslim edilir.

6- Disiplin Soruşturması Sonunda Yapılacak İşler

a- Genel olarak

Disiplin amirleri Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 22'nci maddesi uyarınca uyarma, kınama ve Yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya

kadar uzaklaştırma cezalarını soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 10 gün içerisinde vermek zorundadırlar.

Yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma ve yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararın bildirilmesi için disiplin kuruluna tevdii edilir. Disiplin kurulu dosyayı aldığı tarihten itibaren en geç 10 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirmek zorundadır.

Danıştay 8'inci Daire'nin 17.09.1991 tarih ve E.1991/1370, K.1991/1358 sayılı kararıyla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 128'inci maddesinde öngörülmüş bulunan 15 günlük sürenin "idarenin iç işleyişi ve düzeni ile ilgili olduğu"na, ve bu nedenle bu süre geçirildikten sonra ceza verilmiş olmasında kanuna aykırılık bulunmadığına karar vermiş ve şöyle demiştir: "disiplin amiri ve kurullarını kısa sürede karar vermeye zorlayıcı nitelikte olduğu bu sürenin dışında karar verilmesinin disiplin cezasını kusurlandırıcı bir durum olamayacağı, sadece, ilgili amir veya kurulun görevini belli süre içinde yapmaması nedeniyle sorumluluğunun doğacağı açıktır."

Cezanın verilmesinde 10 günlük süre kuralı, yukarıdaki kararda da vurgulandığı gibi, hakkında soruşturma açılan kişilerin tedirgin olmaması ve uzun süre baskı altında tutulmalarının önlenmesi amacıyla konulmuştur. Bu amaç ise doğrudan doğruya hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan sürenin, idarenin iç düzeniyle ilgili olduğunu, kendisine uyulmayabilecek bir süre olduğunu söylemek kanımızca mümkün değildir. [32]

32 Kemal Gözler, İdare Hukuku Cilt 1, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa 2003, s. 690.

b- Disiplin Cezasının Verilmesi

Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 18'inci maddesinde sayma yoluyla belirtilmiştir. Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullar şunlardır:

(1) Uyarma, kınama ve yükseköğretim kurumlarından bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezaları ilgili fakülte dekanı, enstitü, konservatuvar, yüksekokul veya meslek yüksekokulu müdürünce verilir.

(2) Müşterek mekânlarda işlenen disiplin suçlarından dolayı uyarma, kınama ve yükseköğretim kurumlarından bir aya kadar uzaklaştırma cezası verme yetkisi rektöre aittir.

(3) Yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl için uzaklaştırma cezası ile yükseköğretim kurumundan çıkarma cezaları, yetkili disiplin kurulunca verilir.

(4) Fakülte, enstitü, konservatuvar, yüksekokul ve meslek yüksekokulunca yürütülen soruşturmalarda bu birimlerin yönetim kurulları, rektörlük tarafından yürütülen soruşturmalarda ise üniversite yönetim kurulu disiplin kurulu görevini yerine getirir.

(5) Soruşturma dosyasını inceleyen rektör, dekan, müdür veya disiplin kurulu, gerekli görürse noksan saydığı belirli soruşturma işlemlerinin tamamlanmasını aynı soruşturmacıdan veya disiplin kurulunun bir üyesinden isteyebilir.

Disiplin cezası vermeye yetkili makamlar, soruşturmada eksiklik olduğunun tespiti halinde eksikliklerin giderilmesi amacıyla dosyayı iade edebilir, soruşturmacı tarafından önerilen disiplin cezasını aynen verebilir, hafifletebilir veya reddedebilir. Teklif edilen cezanın reddedilmesi halinde ilgili disiplin amiri ya da kurulu tarafından ret gerekçesine uygun olarak en geç üç ay içerisinde yeni işlem tesis edilebilir.

Disiplin cezası verme yetkisi maddede sayılan amir ve kurullar tarafından kullanılır ve bu yetki devredilemez. Disiplin amirine ait ceza verme yetkisi disiplin kurulu tarafından kullanılamayacağı gibi disiplin amiri veya disiplin kuruluna ait ceza verme yetkisinin rektör veya üniversite disiplin kurulu tarafından kullanılması mümkün değildir.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin 19/06/2009 tarihli ve 2008/8588 esas, 2009/384 sayılı kararından da "... Disiplin cezalarını yetkili disiplin amirlerinin vermesi gerektiği, aksi halde tesis edilen ceza kararının yetki yönünden hukuka aykırı olacağı..." görülmektedir.

Disiplin kurulları gerekli gördüğü takdirde ilgilinin özlük dosyasını ve her türlü evrakı incelemeye, ilgili yerlerden bilgi almaya, her türlü incelemeyi yaptırmaya, yeminli tanık ve bilirkişi dinlemeye veya niyabeten dinletmeye, keşif yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir.

Soruşturma yapılan öğrencinin vekili tarafından verilen ve ayrıntılı hukuki değerlendirmeler içeren itiraz dilekçelerinin görüşülmesinde Hukuk Müşavirliği ve Hukuk Fakültesinden görüş ve destek alınabilir.

Disiplin cezası verilirken, ölçülülük ilkesi dikkate alınmalı, işlenen fiilin ağırlığı ile verilen disiplin cezası arasında orantı olmalıdır. Nitekim Danıştay 8'inci Dairesi'nin 11.12.1997 tarihli ve E.1995/3680, K.1997/3928 sayılı kararı "takdir edilen disiplin cezası ile ilgilinin eylemi arasında adil bir denge bulunması ilkesi disiplin hukukunun temel ilkelerindendir. Bu denge kurulurken, olayın oluş biçimi, ilgilinin suç kastının bulunup bulunmadığı, irade dışı etkenlerin eylemin meydana gelmesine etkisi gibi hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir." demektedir.

Disiplin soruşturmasına konu olan fiilin, öğrenci tarafından işlendiğinin kesin olarak kanıtlanması gerekir. Aksi durumda öğrenci hakkında disiplin cezası

verilemez. Danıştay 10'uncu Dairesi'nin 27.10.1987 tarihli ve E.1987/2015, K.1987/1721 sayılı kararına göre; "…üstüne atılı disiplin suçunu işlediği hiçbir şüpheye yer vermeyecek biçimde kesin olarak ortaya konmadan, çelişkili ifadeler dayanak alınarak davacının… cezası ile cezalandırılması yolundaki dava konusu işlemde hukuki isabet görülmemiştir."

Aynı fiil ile Yönetmeliğin disiplin suçunu düzenleyen birden fazla hükmü ihlal edilmişse, faile en ağır disiplin cezasını gerektiren hüküm uygulanmalı, aynı fiilden dolayı birden fazla disiplin cezası verilmemelidir.

Disiplin amiri veya disiplin kurulu cezayı tespit ederken bir derece alt ceza uygulaması ile tekerrür nedeniyle bir derece ağır ceza uygulamasını değerlendirmek zorundadır.

c- Disiplin Kurullarının Teşekkülü

Disiplin kurullarının oluşumu Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 18'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında düzenlenmiştir.

Buna göre fakülte, enstitü, konservatuvar, yüksekokul ve meslek yüksekokulunca yürütülen soruşturmalarda bu birimlerin yönetim kurulları, rektörlük tarafından yürütülen soruşturmalarda ise üniversite yönetim kurulu disiplin kurulu görevini yerine getirir.

d- Disiplin Kurulları Görüşme Usulü

Disiplin kurulu, başkanın çağrısı üzerine belirlenecek yer, gün ve saatte toplanır. Toplantı gündeminin hazırlanması, ilgililere duyurulması, kurul çalışmalarının düzenli yürütülmesi, başkan tarafından sağlanır. Disiplin kurulu olarak yönetim kurulunun toplantı nisabı, kurul üye tam sayısının salt çoğunluğudur.

Disiplin kurullarında bir üye, başkan tarafından raportör olarak görevlendirilir. Raportör kendisine havale edilen dosyanın incelenmesini en geç iki gün içinde tamamlar ve hazırlayacağı raporu başkana sunar.

Kurulda öncelikle raportörün açıklamaları dinlenir. Kurul gerek görürse soruşturmacıları da dinleyebilir.

Disiplin cezası vermeye yetkili amir veya disiplin kurulu, soruşturma raporunda önerilen cezayı kabul edip etmemekte serbesttir; gerekçelerini göstermek kaydıyla başka bir disiplin cezası da verebilir.

Soruşturmacı disiplin kurulu üyesi ise soruşturmasını yürüttüğü dosyanın toplantılarına katılamaz ve oy kullanamaz.

Disiplin kurullarında kararlar toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde, başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Görüşmelerin bitiminde oylama yapılır ve karar başkan tarafından açıklanır.

7- Kararların Yazılması ve İlgiliye Tebliği

Disiplin cezası ilgiliye tebliğ edilirken, idare, disiplin cezasına karşı kullanabilecek itiraz ve yargı yolu ile bunlara başvuru sürelerini göstermek zorundadır. Anayasa'nın 40'ıncı maddesine göre; "devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." 129'uncu maddesine göre "Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz."

İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmek; azınlıklar, ırkçılık, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre konularındaki sorunlara çözüm aramak; Avrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine

katkıda bulunmak amacıyla kurulan ve Türkiye'nin de kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin, İdarenin İşlemleri Karşısında Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Konseyi Kararı'nda da "İlgilinin haklarını gerçekten korumayı sağlamak amacıyla, haklara, özgürlüklere veya çıkarlara zarar veren her idari işlem, ilgiliye açık olan bütün itiraz yollarını da birlikte göstermelidir." hükmü yer almaktadır.

Danıştay 12'nci Dairesi'nin 18/02/2013 tarihli ve E.2011/3449, K.2013/641 sayılı kararında da "Disiplin cezası kararlarında itiraz ve yargı yolunun gösterilmesinin zorunlu olduğu…" ifade edilmiştir.

Disiplin kararları müşteki, ihbarcı ve mağdura tebliğ edilmez. Zira bu kişilerin disiplin kararına karşı herhangi bir itiraz veya dava hakkı bulunmamaktadır.

Disiplin soruşturması dolayısıyla her türlü tebligat, imza karşılığı elden teslim veya öğrencinin yükseköğretim kurumuna bildirdiği adrese yazılı olarak veya tebligata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye elektronik yolla tebligat yapılır. Bu yollarla tebliğin mümkün olmadığı durumlarda tebliğ varakası ilgili yükseköğretim kurumunda ilan edilmek suretiyle tebligat tamamlanmış sayılır.

Yükseköğretim kurumuna kaydolurken bildirdikleri adresi değiştirdikleri halde, bunu mensubu bulundukları kurumlara kaydettirmemiş bulunan veya yanlış veya eksik adres vermiş olan öğrenciler, yükseköğretim kurumunda mevcut adreslerine tebligatın yapılmış olması halinde, kendilerine tebligat yapılmış sayılır.

Kişilerle olan yazışmalarda yukarıda yazılı tebliğ şekli saklı kalmak üzere, diğer hususlarda 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

Evrakın elden verilmesi halinde de imzalı belge soruşturma dosyasında saklanır.

8- Disiplin Cezasına İtiraz

Disiplin cezalarına itiraz edilebilecek amir ve kurullarla, itiraz süresi ve sonuçları Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 26'ncı maddesinde düzenlenmiştir.

a- İtirazın Yapılacağı Merci

Disiplin cezalarına karşı itiraz mercii üniversite yönetim kuruludur. İtiraz, yetkili mercii haricinde başka bir mercii tarafından görüşülemez. Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 21'inci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre soruşturmacı, disiplin kurulu üyesi ise soruşturmasını yürüttüğü dosyanın toplantılarına katılamaz ve oy kullanamaz. Bununla birlikte Yönetmelik, itirazın görüşüleceği üniversite yönetim kuruluna katılacak üyelerle ilgili bir sınırlama getirmemiştir. Ancak disiplin kurulunda görev alanlar ile disiplin cezası verenlerin ve soruşturmacının itirazın görüşüldüğü üniversite yönetim kurulu toplantısına katılmasının hukuka aykırı olduğu kanaatindeyiz.

Yönetmelik'in 18'inci maddesinin 5'inci fıkrası uyarınca soruşturmada eksik kalan işlemlerin disiplin kurulunun bir üyesi tarafından tamamlanması halinde bu üyenin, disiplin cezasının verilmesinde ve itirazın görüşülmesinde soruşturmacı kabul edilmesi ve aynı kısıtlara tabi tutulması gerekir.

Danıştay 8'inci Dairesi'nin 17.06.1999 tarihli ve E.1997/3109, K.1999/4030 sayılı kararına göre "Dosyanın incelenmesinden. ... Üniversitesi Veteriner Fakültesinde 3.4.1996 tarihinde meydana gelen olaylar nedeniyle davacı hakkında açılan disiplin soruşturmasında soruşturmayı yapmak üzere Prof. Dr. .... Prof. Dr. .... Prof. Dr. ..'den oluşan bir komisyon kurulduğu, bu komisyonun hazırladığı raporda eksiklikler bulunduğu kanaatiyle bu eksikliklerin

giderilmesi için Prof. Dr. ...'nin soruşturmacı olarak atandığı, soruşturmanın tamamlanmasından sonra da Prof. Dr. ...'nin dava konusu disiplin kurulu kararına disiplin kurulu üyesi olarak katıldığı ..., sonuç olarak, soruşturmacının disiplin kuruluna katılarak oy kullanması, bu disiplin kurulu tarafından verilen disiplin cezasını hukuken sakatlar."

b- İtiraz Süresi

İtiraz, cezanın öğrenciye tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde yapılabilir.

c- İtiraz Üzerine Yapılacak İşlem

İtiraz halinde, itiraz mercii olan üniversite yönetim kurulu, itirazı on beş gün içinde kesin olarak karara bağlar. Üniversite yönetim kurulu kararı inceleyerek verilen cezayı aynen kabul eder veya reddeder. Ret halinde, disiplin kurulu veya yetkili disiplin amiri ret gerekçesini göz önünde bulundurarak itirazı karara bağlar. Buna karşılık, itirazı incelemeye yetkili merciin cezayı ağırlaştırma yetkisi bulunmamaktadır. (aleyhe değiştirme yasağı). Aleyhe değiştirme yasağı, evrensel nitelikte bir usul kuralıdır. Amaç; insanların, herhangi bir işleme veya karara karşı başvuru haklarını kullanırken bunun aleyhe sonuç doğurabileceği endişesine kapılmadan bu haklarını kullanabilmeleri imkânını sağlamaktır. Nitekim Danıştay'a göre; "karara vaki itirazı inceleyen disiplin kurulunun… disiplin cezasını ağırlaştırmaması, diğer bir deyimle aleyhe sonuç doğuracak bir karar vermemesi gerekirken kısa süreli durdurma cezası kaldırılarak cezanın ağırlaştırılması suretiyle… görevden çıkarma cezası ile cezalandırılmasında… hukuka uyarlık bulunmamaktadır." (Danıştay 3'üncü Dairesi, 30.3.1983, E.1982/2920, K.1983/1080, DD, sayı. 52-53, s. 176). [33]

33 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Soruşturma Rehberi

d- İdari Yargı Yoluna Başvurma

Disiplin cezalarına karşı itirazın reddedilmesi üzerine veya itiraz hakkı kullanılmadan doğrudan idari yargı yoluna başvurulabilir.

Anayasa'nın 129'uncu maddesine göre disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7'nci maddesine göre; ilgili, hakkında verilen disiplin cezasına karşı, kararın tebliğini izleyen günden itibaren 60 gün içinde idari yargıda dava açma hakkına sahiptir.

Anılan Kanun'un 11'inci maddesine göre idari işleme karşı 60 gün içinde itiraz edilebilir. Yapılan itirazın bu süre içinde reddedilmesi veya idarenin yanıtsız bırakması nedeniyle itirazın zımnen reddedilmesi halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11'inci maddesinin uygulandığı durumlarda, üst makama yapılan başvuruya 60 gün içerisinde yanıt verilmediği takdirde istek reddedilmiş sayılarak, dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı, idarenin bu süre geçtikten sonra vereceği bir açık "ret" yanıtının dava açma imkânı doğurmayacağı sonucuna varılmaktadır. Danıştay'ın içtihadı da "sonradan gelen yanıt dava açma hakkı vermez" yönündedir. [34] Bu nedenle zımni ret süresinden sonra idareden ret cevabı gelse dahi 60 günlük dava açma süresi cevap tarihinden değil zımni reddin oluştuğu tarihten itibaren başlayacaktır.

Anayasa'nın 138'inci maddesi "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır;

34 http://80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/zimniredsonradangelenyanit.pdf, 10.11.2017

bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmünü getirerek idari işlemlere karşı bireyin haklarının korunmasına Anayasal güvence getirmiştir.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 128'inci maddesi yargı kararlarının uygulanması için zorunlu süreyi düzenler. Buna göre bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Mahkeme kararlarının yerine getirilmemesi idarenin ve sorumlu kamu görevlilerinin maddi ve manevi sorumluluğunu doğuracaktır.

Disiplin cezasına karşı açılan idari davanın, ret kararı ile sonuçlanması durumunda, yeni bir hukuki durum ortaya çıkmaz. Çünkü disiplin cezalarına ilişkin kararlar, verildiği anda hüküm ifade eder ve derhal uygulanır. Dolayısıyla davanın reddedilmesi halinde yeniden işlem yapılmasına gerek yoktur. Dava sonunda disiplin cezası verilmesi kararının iptal edilmesi halinde, işlem tesis edildiği andan itibaren geriye etkili şekilde ortadan kalkmış sayılır. Bunun üzerine, disiplin cezasına ilişkin olarak ilgilinin özlük dosyasında yer alan kayıtlar çıkarılır; disiplin cezasının ilgili bakımından doğurduğu diğer sonuçlar da kaldırılır. Aylıktan kesme cezasında kesilen aylığın ilgiliye ödenmesi, yapılmayan kademe ilerlemesinin yapılması gibi. [35]

9- Disiplin Cezasının Uygulanması

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin disiplin cezalarının uygulanması başlıklı 25'inci maddesi disiplin cezası vermeye yetkili amir veya kurul kararlarında hangi tarihten itibaren uygulanacağı belirtilmediği takdirde, disiplin cezalarının verildikleri tarihten itibaren uygulanacaklarını belirtir.

35 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Soruşturma Rehberi

Öğrenci hakkında daha önce verilmiş başka bir uzaklaştırma cezası varsa cezaların uygulanma tarihlerinin çakışmamasına dikkat edilmelidir. Bir yarıyıl için uzaklaştırma cezası, iki yarıyılı etkileyecek şekilde uygulanmamalıdır.

Disiplin soruşturması sonunda verilen disiplin cezası, soruşturma açmaya yetkili amir tarafından; Hakkında disiplin soruşturması yapılan öğrenciye, öğrenciye burs veya kredi veren kuruluşa ve yükseköğretim kurumuna, üniversiteden çıkarma cezası verildiği takdirde, sayılanlara ilaveten bütün yükseköğretim kurumlarına Yükseköğretim Kuruluna, ÖSYM'ye, emniyet makamlarına ve ilgili askerlik şubelerine bildirilir.

10- Disiplin Soruşturmasına İlişkin Örnek Danıştay Kararları

Danıştay 8'inci Dairesi, 30.05.2011 tarihli ve E.2010/1718, K.2011/2902 sayılı kararıyla "davacının disiplin cezasına konu olan eylemin içinde yer aldığı sabit ise de, bıçak taşıma ve yaralama fiilinin kampüs dışında ve kamuya açık bir alanda işlendiği görülmüş olup; fiilin cezalandırılmasının ön koşulu olan "yükseköğretim kurumu içinde bıçak taşıma" koşulunun gerçekleşmediği ve olayın adli bir vaka olması nedeniyle… davacının eyleminin Yükseköğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliği'nin 10 (h) maddesi kapsamında değerlendirilerek cezalandırılmasına yönelik işlemde ve aksi gerekçe ile verilen mahkeme kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır." kararına varmıştır.

Danıştay 8'inci Dairesi 05.10.2004 tarihli ve E.2004/2193, K.2004/362 sayılı kararında "Olayda, güvenlik görevlilerince düzenlenen tutanak üzerine soruşturma açıldığı ancak iddia edilen olaylar tek tek araştırılarak, görgü tanıklarının ifadelerine yer verilerek iddia edilen disiplin suçunun açık ve net olarak somut olaylar ile tereddüte yer bırakmayacak şekilde ortaya konulması gerekirken, sadece

tutanaktaki güvenlik görevlilerinin ve davacı öğrencinin ifadesi alınarak soruşturma raporunun düzenlenmesi ve buna dayanılarak disiplin cezası verilmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır." sonucuna varmıştır.

Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 27.10.1989 tarihli ve E.1989/401, K.1989/156 sayılı kararında yürütülen disiplin soruşturması kapsamında fakülte sekreterliğinin 09.05.1986 günlü yazısı ile davacıya "21.5.1986 Çarşamba günü saat 14.00'te Maliye Araştırma Merkezi'nde bulunmanız gerekmektedir." biçiminde yapılan tebligat, Yönetmelik'in 16'ncı maddesine uygun olmadığı gibi, idarece "savunma" olarak nitelendirilip, işleme dayanak alınan belgenin de bir sorgu tutanağı olduğu anlaşılmakta, ayrıca davacının 20'nci madde uyarınca da savunmasının alınmadığı gerekçesiyle idari işlemin iptalini mevzuata uygun bulmuştur.

11- Sonuç ve Genel Bir Değerlendirme

Mevzuatımızda disiplin soruşturmasının nasıl yapılacağına ilişkin belli bir hukuksal düzenleme bulunmamakta, disiplin soruşturmalarında teamüllere ve içtihatlara uygun olarak gelişen bir yol izlenmektedir. Bu durum soruşturmacıları bazı güçlüklerle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu çalışmada disiplin soruşturması yapılırken öne çıkan hususlara vurgu yapılmıştır. Yapılacak bir soruşturmada bu hususların dikkate alınmasının hakkında soruşturma açılan kişilerin tedirgin olmaması ve uzun süre baskı altında tutulmalarının önlenmesinde faydalı olacağı, disiplin sürecinde yer alan kişilerin sorumluluklarını eksik yerine getirmesinden dolayı hukuki yaptırımlarla karşılaşma riskini azaltmakta yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ar, A. Fikret, Dosyalama-Arşiv Resmi Yazışma Rapor Yazma Teknikleri, TODAİ, Ankara, 1989.
- Aydoğan Semanur, Gül Muhammet, İsmailoğlu Göksel, Danıştay Kararları Işığında Disiplin Cezalarında Tekerrür Uygulaması, Mali Kılavuz Dergisi sayı:49.
- Bucaktepe Adil, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 2, s. 213
- Göral, Gülbin, İş Mektubu ve Rapor Yazma Teknikleri, Der Yayınları, İstanbul, 1998.
- Gözler, Kemal, İdare Hukuku Cilt 1, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa 2003, s. 690.
- Gündüz, F. Ebru, Disiplin Cezalarının Geri Alınması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 1, syf. 415.
- http://web.ogm.gov.tr/birimler/merkez/teftis/Dokumanlar/2011-4483.pdf-4483 Sayılı Yasa ve Ön İnceleme Usul ve Esasları.
- http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1599421-ogrenci-disiplin-cezalarinin-silinmesi, 15.11.2017.
- http://www.ibb.gov.tr/sites/teftiskurulu/seminerler/Documents/Rapor Türleri ve Raporlardaki Ortak Özellikler.swf
- http://www.kolayidare.com/disiplin.htm
- Karahanoğulları, Onur. http://80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/zimniredsonradangelenyanit.pdf, 10.11.2017

- Kaya Cemil, Memur Disiplin Suç ve Cezalarına ve Disiplin Soruşturmasına Hakim Olan Temel İlkeler, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 38, Sayı 2, Haziran 2005, s. 61-87
- Kuluçlu Erdal, Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri, Sayıştay Dergisi sayı:71.
- Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu Genel Gerekçesi.
- MKU, Yükseköğretim Kurumları Personel Disiplin ve Ceza Soruşturmaları Hakkında Bilgilendirme Eğt. 2014
- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Öğrenci Disiplin Soruşturması Rehberi
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Soruşturma Rehberi
- ŞAHİN, M.Faruk, Ön inceleme yapmakla Görevlendirilenlerin Yetki ve Sorumlulukları, Sayıştay Dergisi sayı:55
- T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Disiplin Soruşturması Usul ve Esasları, Ankara, 2014.
- T.C. Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un Uygulanmasında Maliye Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge, Ankara, Mart 2011.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı İnceleme-Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi, Ankara, 2006.

EKLER

Örnek No: 1- Akademik ve İdari Personel Disiplin Soruşturmalarında Ek Süre Talep Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 14/10/2017

Konu: Ek Süre

……. FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi: 27.09.2010 tarihli ve 1095 sayılı yazı.

İlgi tarihli ve sayılı yazınız ekinde alınan Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile Fakültemiz öğretim elemanı ……. hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapılması talep edilmektedir.

Yapılan soruşturmaya esas olmak üzere ……..'den talep edilen bilgi ve belgelerin elimize ulaşmaması (ek süre talep edilmesine neden vb. gerekçe) nedeniyle yapılacak soruşturmanın kalan sürede tamamlanamayacağı anlaşılmıştır. Buna göre 2547 sayılı Kanun'un 53/A maddesi gereğince 15 gün ek süre verilmesi hususunu,

Bilgilerinize arz ederim.

……

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 2- Akademik ve İdari Personel Disiplin Soruşturmalarında Bilgi ve Belge Talep Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 14/10/2017

Konu: Belge Talebi

……. FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile Fakültemiz öğretim elemanı ……. hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapılması talep edilmektedir.

Yapılan soruşturmaya esas olmak üzere ……..'ye ait özlük dosyasının tarafıma verilmesini,

Bilgilerinize arz ederim.

……

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 3- Akademik ve İdari Personel Disiplin Soruşturmalarında Savunmaya Davet Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 05/10/2017

Konu: Savunma

Sn. …….

……. tarafından …….. Fakültesi Dekanlığına verilen …….. tarihli şikâyet dilekçesi üzerine Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile hakkınızda 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapmak üzere görevlendirilmiş bulunmaktayım. Söz konusu dilekçede özetle; "..... ....."

İddia edilmektedir.

Yukarıda belirtilen iddialarla ilgili olarak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/A maddesi uyarınca savunmanızı yapmak üzere bu yazının tebliği tarihinden itibaren 7 (yedi) gün içinde ifadenizi vermek üzere …….. yerde bulunmanızı, bu süre zarfında savunmanızı yapmadığınız takdirde savunma hakkından vazgeçmiş sayılacağınız hususunu bilgilerinize rica ederim.

…….

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 4- Hakkında Soruşturma Yapılan Kişi İfade Tutanağı

İFADE TUTANAĞI

T.C. Kimlik Numarası:
Adı ve Soyadı:
Baba Adı:
Ana Ad:
Doğum Yeri:
Doğum Tarihi:
İkametgâh Adresi:
İşyeri Adresi:
Telefonları(ev, iş, cep no):

Yukarıda hüviyeti yazılı..... , …./…/…… tarihine rastlayan..... günü saat .....da .....daki çalışma odamızda hazır bulundurularak kendisine isnat olunan suç ve aleyhindeki deliller anlatılıp Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 147'nci maddesi gereği sahip olduğu susma ve avukat bulundurma hakları kendisine hatırlatılarak aynı madde uyarınca savunması istendi.

Adı geçen konuya ilişkin olarak: "..... ....." dedi. Ayrıca kendisine sorulan sorulara aşağıdaki cevapları verdi.

Soru :…..

Cevap :….

Son olarak eklemek istediği başka bir husus olup olmadığı sorusuna olmadığı cevabını verdi. Durumu gösteren bu tutanak, aynı yer ve zamanda (...) sayfada düzenlendi, kendisi tarafından okunup doğruluğu tasdik edildikten sonra birlikte imzalandı.

İmza	İmza	İmza
.....	.....	.....
(Soruşturmayı Yapan)	(Yeminli Zabıt Kâtibi)	(İfadeyi Veren)

Örnek No: 5- Yeminli Zabıt Kâtibi Görevlendirme ve Yemin Tutanağı

YEMİNLİ ZABIT KÂTİBİ ATAMA VE YEMİN TUTANAĞI

Rektörlük Makamının …/…/… tarih ve …… sayılı görev emirleri uyarınca, tarafımdan yürütülmekte olan bir disiplin soruşturması nedeniyle;

Yeminli katip olarak görevlendirilmek üzere bilgisayar kullanımını bilen, güvenilirliği ve ketumiyeti denenmiş ……..'ın Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre yeminli katip olarak görevlendirileceği kendisine beyan edilmiş, yeminli katip özellikleri anlatılmış, engel bir halinin bulunmadığını beyan etmesi üzerine, "Yeminli katip olarak tarafıma yazmak üzere söylenenleri hiçbir şey katmadan ve çıkarmadan aynen yazacağıma ve görevle ilgili hiç kimseye bilgi vermeyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim" şeklinde yemini yaptırılmak suretiyle katip olarak atanmış ve bu tutanak beraberce imza altına alınmıştır.

…/.../……

İmza	İmza
Adı Soyadı	Adı Soyadı
(Soruşturmayı Yapan)	(Yeminli Zabıt Kâtibi)

Örnek No: 6- Akademik ve İdari Personel Disiplin Soruşturmalarında Tanık İfadeye Davet Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 05/10/2017

Konu: İfade

Sn. …….

…….. Fakültesi Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile …….. hakkında …….. iddiası ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesi hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapmak üzere görevlendirilmiş bulunmaktayım.

Yukarıda belirtilen iddialarla ilgili tanık olarak ifade vermek üzere …… tarihinde, saat ……'de, …….. yerde bulunmanızı rica ederim.

…….
Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 7- Tanık İfade Tutanağı

İFADE TUTANAĞI

T.C. Kimlik Numarası:

Adı ve Soyadı :

Baba Adı :

Ana Adı :

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

İkametgâh Adresi :

İşyeri Adresi :

Telefonları(ev, iş, cep no) :

Yukarıda açık kimliği yazılı……. oğlu, …… doğumlu, …….. huzura alındı. Tanıklık yapacağı konu kendisine anlatıldı. Tanıklığa engel bir durumunun olmadığı anlaşıldı. Usulüne uygun olarak yemin ettirildikten sonra alınan ifadesinde;

"……
……
……" dedi.

Son olarak eklemek istediği başka bir husus olup olmadığı sorusuna olmadığı cevabını verdi. Durumu gösteren bu tutanak, aynı yer ve zamanda (...) sayfada düzenlendi, kendisi tarafından okunup doğruluğu tasdik edildikten sonra birlikte imzalandı.

..../..../……

İmza	İmza	İmza
.....	.....	.....

(Soruşturmayı Yapan) (Yeminli Zabıt Kâtibi) (İfadeyi Veren)

Örnek No: 8- Şikâyetçi İfade Tutanağı

İFADE TUTANAĞI

T.C. Kimlik Numarası:
Adı ve Soyadı :
Baba Adı :
Ana Adı :
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :
İkametgâh Adresi :
İşyeri Adresi :
Telefonları(ev, iş, cep no) :

Yukarıda hüviyeti yazılı..... , …./…/…… tarihine rastlayan..... günü saat .....da .....daki çalışma odamızda hazır bulundurularak soruşturmaya esas dilekçe kendisine gösterildi. Dilekçenin ve dilekçe altındaki imzanın kendisine ait olup olmadığı soruldu. Dilekçenin kendisi tarafından düzenlendiği ve imzanın kendisine ait olduğunu beyan etmesi üzerine, dilekçesinde belirttiği iddiaları sırası ile ve açıkça yer, tanık ve somut olayı belirtmek suretiyle tekrarlaması istendi.

Alınan ifadesinde;
"……
……." dedi.

Son olarak eklemek istediği başka bir husus olup olmadığı sorusuna olmadığı cevabını verdi. Durumu gösteren bu tutanak, aynı yer ve zamanda (...) sayfada düzenlendi, kendisi tarafından okunup doğruluğu tasdik edildikten sonra birlikte imzalandı.

..../.../……

İmza	İmza	İmza
.....	.....	.....
(Soruşturmayı Yapan)	(Yeminli Zabıt Kâtibi)	(İfadeyi Veren)

Örnek No: 9- Disiplin Soruşturması Rapor Kapağı

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

…… Fakültesi

DİSİPLİN SORUŞTURMASI RAPORU

SORUŞTURMANIN KONUSU

……..

SORUŞTURMACI

…….

RAPOR SAYISI

2017-DSR/01

RAPOR TARİHİ

…/…/….

Örnek No: 10- Dizi Pusulası

DİZİ PUSULASI

S.NO	EVRAKIN TARİH VE SAYISI	PARÇA ADEDİ	EVRAKIN KONUSU
1	09/02/2017-1069-1012	2	Görevlendirme onayı ve ekleri
2	25/02/2017-3387	1	…… yazısı.
3	30/02/2017-72	1	……yazılan yazı.
4	05/03/2017-498.99-17	1	……...yazılan yazı.
5	07/03/2017-19388	4	…..… yazısı ve ekleri.
6	09/03/2017-77	1	……’in yazısı.
7	13/03/2017	1	….’nın ifade tutanağı.
8	13/03/2017	1	…..’nın ifade tutanağı.
9	13/03/2017	1	….’nın ifade tutanağı.
10	13/03/2017	1	….’nın ifade tutanağı.
TOPLAM		14	

İşbu dizi pusulasının … sıra noda … dosya ve … parça evraktan ibaret olduğu tasdik olunur.

…/…/……

Adı Soyadı

(Soruşturmayı Yapan)

Örnek No: 11- Akademik ve İdari Personel Ceza Soruşturmalarında Tanık İfadeye Davet Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 05/10/2017

Konu: İfade

Sn. …….

…….. Fakültesi Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile …….. hakkında …….. iddiası ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümleri uyarınca soruşturma yapmak üzere görevlendirilmiş bulunmaktayım.

Yukarıda belirtilen iddialarla ilgili tanık olarak ifade vermek üzere …… tarihinde, saat ……'de, …….. yerde hazır bulunmanızı; gelmediğiniz takdirde hakkınızda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 44'üncü maddesi hükmünün uygulanacağı bilgilerinize rica olunur.

…….

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 12- Naip Görevlendirme Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 05/10/2017

Konu: İstinabe

Sn. …….

…….. Fakültesi Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile …….. hakkında …….. iddiası ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümleri uyarınca soruşturma yapmak üzere görevlendirilmiş bulunmaktayım.

Yapılan soruşturma nedeniyle .....'nın tanık sıfatıyla dinlenilmesine gerek görülmüş olup bu hususun sağlanmasına yönelik soru listesi ilişikte sunulmuştur. Gereğini ve düzenlenecek ifade tutanağının aşağıda yazılı adresimize gönderilmesini arz/rica ederim.

…….
Soruşturmayı Yapan

Ek : Liste

Adres : ……

Örnek No: 13- Naip Olarak Atanana Gönderilecek Soru Listesi

.....'ya Tanık Sıfatıyla Sorulacak Soruları Gösterir Liste

Soru 1- Kimlik tespitine ilişkin sorular (adı, soyadı, baba adı, doğum yeri ve yılı, işi vs.)

Soru 2- Hakkında soruşturma yapılanla ilişkisi (akrabalığı, husumeti olup olmadığı)

Soru 3- Tanıklık edeceği hususlar hakkında yemin edip etmeyeceği.

Soru 4- Tanıklık edeceği husus.

İmza

……..

Soruşturmayı Yapan

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

Örnek No: 14- Bilirkişi Görevlendirme ve Yemin Tutanağı

YEMİN TUTANAĞI

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümlerine göre .....'de yürütülmekte olan soruşturmada, ... konusunda inceleme yaparak rapor vermesi için ..... bilirkişi olarak görevlendirilmiştir.

Kendisine kanuni hükümler hatırlatılarak işin niteliği anlatılıp tarafsız ve tamamen ilim ve fenne uygun olarak görevini yerine getireceğine dair yemin verdirilerek işe başlattırılmış olduğuna dair işbu tutanak düzenlenerek birlikte imzalanmıştır.

İmza	İmza	İmza
.....	.....	.....
(Soruşturmayı Yapan)	(Yeminli Zabıt Kâtibi)	(Bilirkişi)

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

Örnek No: 15- Arama ve El Koyma Talep Yazısı

Sayı: 05/10/2017

Konu: Arama ve El Koyma

……..

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

…… Makamının .... tarihli Onayları uyarınca 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümlerine göre tarafımdan yürütülmekte olan soruşturmada; suç delili niteliğini taşıyan bir kısım evrakın/eşyanın karartılması/yok edilmesini önlemek için muhbir/müşteki/tanıklarca bunların bulunduğu öne sürülen aşağıda kimlik ve adresleri yazılı kişilerin üstlerinde ve evlerinde arama ve el koyma kararı alınması için Başsavcılığınıza başvurulması zorunluluğu hasıl olmuştur. Buna ilişkin soruşturma dosyası örneği, geri verilmek üzere ilişikte sunulmuştur.

..... Mahkemesinden/ Hakiminden arama ve el koyma kararı ile arama neticesinde elde edilen kâğıtların tetkikine izin verilmesi kararının alınmasına delaletlerinizi arz ederim.

İmza

.....

(Soruşturmayı Yapan)

Ek: Soruşturma dosyası

Örnek No: 16- Arama Tutanağı

ARAMA TUTANAĞI

Mahkemesinin/Hakimliğinin .....gün ve ..... sayılı arama kararına istinaden 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümlerine göre hakkında soruşturma yürütülen.....'nın üstünde / ..... adresindeki konutunda yapılan arama sonucunda aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

1. Arama saat ....'da başlayıp saat ....'da bitirilmiş olup kararda belirtilen yerlerin tamamı aranmış ve kilitli mahaller açılmıştır.

2. Arama esnasında hiçbir maddi ve manevi hasar ve zarar meydana gelmemiştir.

3. Arama sebebiyle ilgili olduğu sonucuna varılan ve ekli listede dökümü verilen evrak ve eşyalar bulunarak sağlam bir bez torbaya konulmuş, torbanın ağzı düğümsüz iple bağlandıktan sonra karton parçası üzerine düğüm yapılıp, mühür mumu ..... nolu …… mührü ile temhir edilmiş, mührü havi kartonun üzeri hazır bulunanlarca imzalanmıştır.

4. Aramada bulunan kâğıtların tarafımızdan tetkiki konusunda nezdinde arama yapılan muvafakat etmiştir. (Böyle bir muvafakat verilmemiş ve hakimden alınacak arama kararında da kâğıtları tetkik konusunda izin alınmamış ise söz konusu kâğıtların yetkili hakime götürülmesi mecburidir.)

Durumu gösteren bu tutanak... sayfada 3 nüsha düzenlenmiş, yüksek sesle okunup doğruluğu tasdik edildikten sonra hazır bulunanlarca imzalanmış, bir nüshası nezdinde arama yapılana verilmiştir.

……., .../.../2017

İmza İmza İmza

....

(Soruşturmayı Yapan) (Y. Zabıt Kâtibi) (Nezdinde Arama Yapılan)

İmza

Adı soyadı

..... Emniyet Müdürlüğünden..... yaka nolu polis memuru

Ek: Liste

(Söz konusu liste "sıra no, cinsi, adedi, muhtevası" sütunlarına göre düzenlenmelidir.)

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

Örnek No: 17- Akademik ve İdari Personel Ceza Soruşturmalarında İdareden Bilgi ve Belge Talep Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 14/10/2017

Konu : Belge Talebi

……. FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile Fakültemiz öğretim elemanı ……. hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümleri uyarınca soruşturma yapılması talep edilmektedir.

Yapılan soruşturmaya esas olmak üzere ……..'ye ait özlük dosyasının tarafıma verilmesini,

Bilgilerinize arz ederim.

……
Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 18- Mahkemedeki Dosyalar için Cumhuriyet Başsavcılığına Yazılacak Yazı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 14/10/2017

Konu: Dosya Talebi

…… CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

Rektörlük Makamının ..... tarihli Onayları uyarınca, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümlerine göre..... hakkında yürütülmekte bulunan soruşturma dolayısıyla ..... Mahkemesinin ..... Esas Nolu dosyası üzerinde inceleme yapılması lüzumu hasıl olmuştur.

Sözü edilen dosyanın tarafımıza tevdii hususunda gereğini arz ederim.

……

Soruşturmayı Yapan

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

Örnek No: 19- Akademik ve İdari Personel Ceza Soruşturmalarında Ek Süre Talep Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 14/10/2017

Konu: Ek Süre

……. FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 27.09.2010 tarihli ve 1095 sayılı yazı.

İlgi tarihli ve sayılı yazınız ekinde alınan Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile Fakültemiz öğretim elemanı ……. hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/c maddesi hükümleri uyarınca soruşturma yapılması talep edilmektedir.

Yapılan soruşturmaya esas olmak üzere ……..'den talep edilen bilgi ve belgelerin elimize ulaşmaması(ek süre talep edilmesine neden vb. gerekçe) nedeniyle yapılacak soruşturmanın kalan sürede tamamlanamayacağı anlaşılmıştır. 2547 sayılı Kanun'un 53/c-8 maddesi gereğince bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre 4483 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi uyarınca 15 gün ek süre verilmesi hususunu,

Bilgilerinize arz ederim.

……

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 20- Akademik ve İdari Personel Ceza Soruşturmalarında Rapor Kapağı

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

…… Fakültesi

CEZA SORUŞTURMASI RAPORU

SORUŞTURMANIN KONUSU

……..

SORUŞTURMACI

…….

RAPOR SAYISI

2017-CSR/01

RAPOR TARİHİ

…/…/….

Örnek No: 21- Öğrenci Disiplin Soruşturmalarında Bilgi ve Belge Talep Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 01/10/2017

Konu: Belge Talebi

……. FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile Fakültemiz öğrencisi ……. hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesi ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapılması talep edilmektedir.

Yapılan soruşturmaya esas olmak üzere ……..'ye ait özlük dosyasının tarafıma verilmesini,

Bilgilerinize arz ederim.

……

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 22- Öğrenci Disiplin Soruşturmalarında Savunmaya Davet Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 01/10/2017

Konu: Savunma

Sn. …….

……. tarafından …….. Fakültesi Dekanlığına verilen …….. tarihli şikâyet dilekçesi üzerine Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile hakkınızda 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesi ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapmak üzere görevlendirilmiş bulunmaktayım. Söz konusu dilekçede özetle; "..... ....." iddia edilmektedir.

Yukarıda belirtilen iddialarla ilgili olarak Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 15'inci maddesi uyarınca savunmanızı yapmak üzere bu yazının tebliğ tarihinden itibaren 7 (yedi) gün içinde ifadenizi vermek üzere …….. yerde bulunmanızı, bu süre zarfında savunmanızı yapmadığınız takdirde savunma hakkından vazgeçmiş sayılacağınız hususunu bilgilerinize rica ederim.

…….

Soruşturmayı Yapan

Örnek No: 23- Öğrenci Disiplin Soruşturmalarında Tanık İfadeye Davet Yazısı

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
……. FAKÜLTESİ

Sayı: 01/10/2017

Konu: İfade

Sn. …….

…….. Fakültesi Dekanlık Makamının 27.09.2017 tarihli Olur'u ile …….. hakkında …….. iddiası ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54'üncü maddesi ve Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümleri uyarınca disiplin soruşturması yapmak üzere görevlendirilmiş bulunmaktayım.

Yukarıda belirtilen iddialarla ilgili tanık olarak ifade vermek üzere …….. tarihinde, saat ……'de, …….. yerde bulunmanızı rica ederim.

…….

Soruşturmayı Yapan

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

DİZİN

A
adlî soruşturma 76, 77, 178, 179
Adli Tıp Kurumu 128
af 53, 62, 64, 82, 92, 130, 138, 159, 164, 184
aleyhe değiştirme yasağı 95, 194
alt ceza 59, 60, 61, 89, 161, 162, 163, 190
Anayasa 29, 42, 47, 51, 57, 58, 59, 64, 73, 75, 81, 93, 95, 96, 98, 102, 124, 126, 127, 149, 157, 159, 176, 183, 191, 195
Anayasal 46, 96, 99, 156, 196
Anayasa Mahkemesi 51, 58, 159
arama 111, 123, 124, 125, 129, 136, 137, 215, 216, 217
araştırma raporu 30, 152
asil 67, 107, 171
Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun 149
atıf 23, 34, 35, 40, 41, 42, 49, 51, 76, 83, 84, 107, 108, 129, 144, 178, 185
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 58, 158
Avrupa Konseyi 93, 192
aylıktan veya ücretten kesme 34, 39, 47, 48, 52, 53, 55, 56, 61, 63, 85, 87, 94, 97

B
baro 119
başbakanlık genelgesi 68, 106, 171
başlıklar 22, 32, 67, 170
Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun 150
beraat 46, 65, 66, 102, 166, 167
bilirkişi 28, 71, 73, 83, 88, 111, 112, 116, 121, 122, 128, 129, 135, 136, 137, 138, 174, 175, 185, 189, 214
bir derece ağır ceza 51, 52, 53, 54, 55, 56, 89, 163, 164, 165, 190

büyükşehir belediyesi 116

C

ceza hukuku 43, 44, 45, 62, 66, 78, 154, 155, 156, 167
cezada indirim 38, 59, 161
ceza kovuşturması 45, 64, 65, 66, 98, 101, 165, 166, 167
ceza mahkemesi 45, 46, 65, 166
Ceza Muhakemesi Kanunu 76, 78, 108, 109, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 129, 130, 132, 135, 136, 147, 178, 204, 205, 211
Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu 100, 121
Cumhuriyet Başsavcılığı 105, 142, 144, 145, 147, 148, 215, 219

Ç

çağrı 114
çoğulcu demokrasi 93, 191

D

Darphane ve Damga Matbaası 128
davanın reddi 158, 160
değerlendirme 21, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 49, 51, 58, 60, 68, 72, 82, 83, 88, 89, 97, 105, 122, 129, 131, 138, 143, 161, 162, 175, 184, 185, 189, 190, 198
dekan 87, 88, 90, 91, 94, 97, 139, 188
dekanlık 72, 84, 175, 201, 202, 203, 206, 211, 212, 218, 220
delil 46, 71, 76, 77, 78, 102, 113, 119, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 131, 132, 138, 141, 142, 160, 174, 177, 179, 181, 204, 215
delil yetersizliği 46, 66, 102, 167
Devlet Memurları Kanunu 36, 39, 40, 42, 43, 44, 50, 51, 57, 58, 61, 75, 81,84, 85, 86, 99, 100, 109, 110, 139, 140, 146, 158, 161, 177, 184, 187
devlet memuru 36, 38, 42, 51
Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun 68, 105, 171
disiplin 28, 30, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 50, 51,

54, 57, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 93, 95, 97, 98, 101, 102, 105, 125, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 195, 196, 197, 198, 200, 205, 206, 209, 222, 223, 224
disiplin affı 62
disiplin amiri 48, 49, 50, 58, 59, 60, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 95, 97, 107, 153, 158, 160, 161, 162, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 186, 187, 187, 188, 190, 194
disiplin cezası 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 101, 110, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 185, 186, 187, 188 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199
disiplin kurulları 50, 58, 60, 74, 77, 79, 85, 87, 88, 89, 90, 94, 95, 153, 160, 161, 177, 179, 181, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194,
disiplin suçları 38, 41, 43, 45, 49, 52, 54, 56, 57, 58, 62, 63, 65, 67, 73, 76, 77, 78, 81, 83, 89, 101, 102, 153, 156, 157, 158, 159, 161, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 176, 179, 180, 183, 185, 188, 190, 197, 200
dizi pusulası 32, 34, 79, 133, 182, 210
doçent 90, 108
dosyanın geri çevrilmesi 145, 146

E

ek numarası 33, 34, 79, 133, 134, 182
ek süre 48, 131, 201, 220

Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Laboratuarları 128
enstitü 97, 128, 139, 140, 188, 190
erteleme 61, 165

F
fakülte 55, 67, 72, 88, 94, 139, 140, 162, 171, 175, 188, 189, 190, 193, 198, 199, 201, 202, 203, 206, 209,, 211, 212, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224
fezleke 144, 151

G
geçmişe yürümezlik 47, 157
genel af 62
genel kanun 39, 40, 41, 42, 43, 51
Güzel Sanatlar Akademisi 128

H
hakim 43, 53, 112, 113, 115, 117, 118, 123, 124, 125, 126, 127, 129, 127, 129, 136, 156, 200, 215, 216
Hıfzısıhha Enstitüsü 128
hukuk fakültesi 55, 67, 88, 171, 189, 199
hukuk müşavirliği 88, 189
hukukun üstünlüğü 93, 191

İ
İcra ve İflas Kanunu 148
idare mahkemesi 145, 160, 162
idari yargı 59, 94, 95, 96, 160, 195, 196
İdari Yargılama Usulü Kanunu 95, 96, 195, 196
ifade 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 32, 33, 34, 38, 45, 46, 47, 49, 52, 54, 55, 64, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 89, 93, 96, 102, 108, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 138, 145, 146, 152,155, 156,

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

160, 163, 165, 167, 169, 171, 173,174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 190, 192, 196, 197, 198, 203, 204, 206, 207, 208, 210, 211, 222, 223, 224
ihbar 63, 67, 68, 76, 78, 93, 105, 106, 113, 134, 135, 170, 171, 172, 178, 180, 192
illiyet 83, 100, 104, 143, 144, 185
imza 34, 68, 69, 72, 76-79, 82, 82, 85, 105, 106, 112, 119, 120, 123, 128, 132, 133, 136, 137, 139, 171
imzadan kaçınma 112, 137
inceleme raporu 68, 121, 146, 151, 152, 172
insan hakları 57, 58, 93, 158, 191
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 57, 158
İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme 58, 158
İstiktap 128
İstinabe 116, 212
İtiraz 93, 94, 95, 141, 142, 143, 160, 193, 194

K

kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme 37, 39, 47, 52, 55, 56, 61, 63, 85, 87, 94, 97
kamu görevinden çıkarma 37, 39, 48, 66, 74, 87, 92, 94, 97
kamu görevlileri 36, 37, 38, 42, 53, 69, 71, 78, 84, 96, 98, 99, 100, 106, 108, 111, 126, 127, 130, 131, 136, 146, 147, 152, 196, 200, 220,
kamu görevlisi 45, 46, 51, 56, 61, 69, 70, 76, 78, 81, 82, 100, 101, 102, 106, 108, 113, 117, 118, 121, 126, 130, 131, 135, 144
kamu hukuku 62, 80, 134, 182
kanunsuz ceza 58, 158
kanunun makable şümulü 44, 155
karar verilmesine yer olmadığı 144, 145
kast 25, 89, 104, 138, 189

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

keşif 28, 73, 88, 111, 112, 121, 122, 123, 136, 174, 175, 189
kınama 37, 38, 47, 48, 50, 53, 56, 60, 61, 85, 86, 94, 154, 157, 162, 170, 186, 188
kıyas 57, 59, 157, 159
kolluk 112, 118, 124, 136, 147
konservatuvar 188, 190
kovuşturma 64, 65, 66, 98, 98, 101, 115, 117, 118, 127, 130, 134, 142, 143, 144, 145, 148, 165, 166, 167
kovuşturmaya yer olmadığı 130, 143, 144, 145
kusur 38, 45, 86, 104, 156, 178, 181, 184, 187
kusur kabiliyeti 104
kusur yeteneği 104

L
lehte olan kanun 44, 155
lüzum-u muhakeme 130, 141, 142, 143, 144, 144, 150, 151

M
maddi unsur 103
mağdur 70, 76, 77, 93, 105, 115, 123, 126, 173, 178, 179, 192
Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu 150, 152
Maliye Bakanlığı 111, 130, 131, 136
manevi unsur 103, 104
memur 36-44, 46, 50-54, 57-59, 61, 63, 67, 69, 71, 73, 75, 76, 81, 84-86, 91, 98-100, 106, 108-111, 171, 177, 184, 187, 217, 220
Memurin Muhakematı Hakkında Kanun 99, 100
Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun 69, 71, 99, 108, 111, 130, 136, 146, 152
men-i muhakeme 130, 141-145, 148, 150, 151
meslek yüksekokulu 86, 87, 91, 94, 97, 188, 190
muhafaza 63, 125, 127
muharrer yemin 116

muhbir 71, 80, 83, 113, 134, 174, 182, 185, 215
müdafi 112, 116, 119, 120, 123, 136
müdür 86, 87, 90, 91, 94, 97, 139, 188
müfettiş 75, 82, 108, 109, 111, 129, 177, 184
müşteki 71, 80, 83, 93, 113, 134, 137, 142, 143, 174, 182, 183, 185,192, 215

N
nedensellik bağı 103, 104
normlar hiyerarşisi 29
numaralandırma 32

O
objektiflik 70, 72, 173, 175
onay 27, 33, 34, 69-71, 78, 80, 134, 135, 138, 146, 169, 172-174, 180-183, 215, 219

Ö
öğretim elemanları 37, 40-42, 51, 87, 91, 99, 100, 139, 140, 146, 168
ölçülülük 46, 47, 88, 156, 189
ölüm 82, 130, 138, 147, 184
ön inceleme 28, 30, 35, 78, 106-112, 121, 129, 146, 152,
ÖSYM 97
özel af 62
özel kanun 37, 38, 40-42, 51, 128, 149
özlük 40, 42, 51,52, 54-56, 61, 63, 85, 88, 97, 164, 168, 186, 189, 196,202, 218, 222

P
parmak izi 120
Pasaport Kanunu 119
profesör 85, 101

R
rapor tarihi 31, 79, 133, 181, 209, 221

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

raportör 191
raporun konusu 31, 79, 133, 181
rektör 72, 86-88, 90, 91, 94, 97, 107, 139, 140, 142, 143, 145, 148, 150, 151, 175, 188, 189
rektörlük makamı 142, 143, 205, 219
Resmi Gazete 31, 33, 35, 44, 53, 99, 152, 155, 168

S

sağlık raporu 67, 171
sanık 24, 45, 65, 80, 117, 121, 125, 126, 127, 131, 145, 150, 160,166,167,182
savunma 26, 43, 71, 73-75, 77, 81-83, 121, 167, 168, 174, 176-179, 183-185, 198, 203, 204, 223
savunmaya davet 74, 177, 203, 223
senato 90
Sıkıyönetim Kanunu 149
sicil 54, 55, 60, 161, 162, 168, 169
somut bilgi 160
son soruşturma 139-141, 143, 145, 148, 150, 151
soruşturma emri 64, 66, 67, 72, 74, 99, 110, 123, 124, 135, 141, 160, 162, 167, 169
soruşturma onayı 69-71, 134, 135, 138, 172-174
soruşturma raporu 74, 76, 77, 79, 98, 130, 133, 135, 139, 151, 152, 177, 179, 181, 191, 198
suçta ve cezada kanunilik 58, 102, 159

Ş

şikâyet 24, 63, 67, 68, 70, 71, 76, 78, 80, 105, 106, 134, 135, 141, 143,151, 170-174, 178, 180, 182, 203, 223
şikâyetçi 70, 76, 78, 80, 81, 105, 113, 116, 131, 132 134, 142, 143, 151, 173, 178, 181-183, 208
şüpheli 65, 111-113, 115-121, 123-126, 131, 135, 136, 142-145, 147, 148, 150, 151

T
tahlil 30, 34, 83, 84, 137, 138, 185, 186
taksir 104
tanık 66, 70, 73, 74, 76-78, 81, 83, 88, 102, 112- 117, 121, 126, 131, 132, 136, 137, 167, 173-175, 177-180, 181, 183, 185, 189, 197, 206, 207, 208, 211-213, 215, 224
tarafsızlık 70, 72, 88, 173, 175
tebellüğ 136
tebligat 51, 142, 146, 192, 198
Tebligat Kanunu 142, 192
tecil 53, 61, 66, 165, 167
teftiş raporu 152
tekerrür 51-57, 82, 85, 89, 156, 163, 165, 184, 186, 190
toplantı nisabı 140, 190
tutanak 22, 76, 82, 83, 111, 112, 120, 132, 134, 136, 137, 138, 178, 184, 185, 197, 198, 204, 205, 207, 208, 214, 216
tutuklama 117, 126, 127, 129
Türk Ceza Kanunu 44, 57, 65, 102, 103, 139, 157
Türkiye Büyük Millet Meclisi 68, 105, 171

U
unvan 28, 71, 72, 88, 90, 108, 135, 138, 139, 142
uyarma 37, 38, 47, 48, 50, 52, 56, 60, 61, 84-86, 94, 154, 157, 162, 163, 170, 186, 188

Ü
üniversite öğretim mesleğinden çıkarma 37, 39, 48, 49, 66, 74, 87, 94, 97
üniversite yönetim kurulu 90, 140, 158, 160, 188, 190, 193, 194

V
vekil 67, 74, 88, 107, 112, 116, 123, 136, 171, 189

Y
Yargıtay 25, 26, 34, 114

yazım dili 31
yemin 76, 88, 111, 112-114, 116, 117, 123, 132, 136, 178, 189, 204, 205, 207, 208, 213, 214
yetkili merci 27, 76, 95, 99, 107, 108, 110, 118, 122, 125, 130-135, 138-141, 143, 146-148, 151, 152, 179, 193, 194
yüksek disiplin kurulu 50, 74, 77, 85, 87 89, 90, 94, 177, 179
yüksekokul 86, 87, 91, 94, 97, 139, 140, 188, 190
Yükseköğretim Genel Kurulu 89, 91
Yükseköğretim Kanunu 36, 39, 40, 43-48, 50, 51, 55, 56, 59, 61-63, 66, 73, 74, 77, 78, 81, 83-86, 89, 91, 93, 99, 101, 106, 130, 135, 138, 141, 143, 150, 153, 161, 174, 176, 180, 183, 201-203, 206, 211, 212, 214-216, 218, 220, 222-224
Yükseköğretim Kurulu 49, 86, 87, 90, 107, 139-141, 153, 197
Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği 153, 156, 157, 159-161, 163, 167-169, 171, 174, 176, 180, 183, 185, 186, 188, 190, 193-196, 222-224
yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma 154, 156, 164, 170, 186
yükseköğretim kurumundan bir yarıyıl için uzaklaştırma 154
yükseköğretim kurumundan çıkarma 154, 163, 165, 170, 175, 176
yükseköğretim kurumundan iki yarıyıl için uzaklaştırma 187, 188
Yükseköğretim Personel Kanunu 40, 41

Z

zabıt kâtibi 75, 77, 111, 112, 123, 136, 137, 178, 180, 204, 205, 207, 208, 214, 217
zamanaşımı 30, 47-50, 65-68, 73, 82, 101, 130, 138, 167, 169, 170, 171, 176, 184